

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет	Каразінський банківський інститут
Кафедра	Обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Спеціальність	071 Облік і оподаткування
Освітня програма	Облік і аудит в управлінні бізнес-процесами
Група: АО-21М	денна форма навчання

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

здобувача вищої освіти **Веревкіна Олега Володимировича**

Кваліфікаційна магістерська робота
допущена до захисту рішенням кафедри
обліку та оподаткування

Протокол № 6 від «05» грудня 2024 р.

Завідувач кафедри
к.е.н., доцент

_____ **Р. О. Піскунов**

Науковий керівник
к.е.н., доцент

_____ **О.Ю. Мірошник**

м. Харків 2024 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет	Каразінський банківський інститут
Кафедра	Обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Спеціальність	071 Облік і оподаткування
Освітня програма	Облік і аудит в управлінні бізнес-процесами

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
обліку та оподаткування,
к.е.н., доцент
_____ Р.О. Піскунов

«26» вересня 2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ

Веревкіна Олега Володимировича
(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи: «ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА»

керівник роботи Мірошник Олексій Юрійович, к.е.н., доц.
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від «25» вересня 2024 року № 4601-5/3045

2. Строк подання студентом роботи «20» листопада 2024 року.

3. Перелік питань, які потрібно розробити:

У розділі 1 дослідити сутність поняття «виробничі запаси», завдання обліку і контролю виробничих запасів; розглянути нормативно-інформаційне забезпечення обліку та контролю виробничих запасів на підприємствах; дослідити особливості обліку та контролю виробничих запасів на підприємствах.

У розділі 2 скласти організаційно-економічну характеристику ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»; ідентифікувати особливості організації облікового процесу

та контролю виробничих запасів ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» проаналізувати особливості автоматизації обліку та контролю виробничих запасів ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»

У розділі 3 внести пропозиції щодо оптимізація обліку виробничих запасів на базі ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»; розробити шляхи удосконалення системи контролю виробничих запасів ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»; запропонувати заходи оптимізації процесу управління виробничими запасами ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА».

4. План роботи

№ з/п	Назва етапів роботи
1	Вибір здобувачем теми кваліфікаційної магістерської роботи
2	Затвердження плану і завдання кваліфікаційної магістерської роботи
3	Виконання кваліфікаційної магістерської роботи
4	Здача кваліфікаційної магістерської роботи керівнику
5	Підпис кваліфікаційної магістерської роботи у керівника
6	Подача кваліфікаційної магістерської роботи на кафедру для перевірки наявності запозичень з інших документів
7	Допуск завідувачем кафедри до захисту кваліфікаційної магістерської роботи
8	Захист кваліфікаційної магістерської роботи

5. Дата видачі завдання «25» вересня 2024 року.

Студент

підпис

О.В. Вережкін

ініціали, прізвище

Керівник роботи

підпис

О.Ю. Мірошник

ініціали, прізвище

РЕФЕРАТ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ
«ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ
ПІДПРИЄМСТВА»

ВЕРЕВКІНА ОЛЕГА ВОЛОДИМИРОВИЧА

Кваліфікаційна магістерська робота містить 107 сторінок, 10 таблиць, 9 рисунків, 2 формули, список літератури з 60 найменувань, 3 додатка.

Об'єктом дослідження є діюча система організації обліку та контролю виробничих запасів на ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА».

Предметом дослідження є теоретичні та методологічні положення щодо організації обліку та контролю виробничих запасів.

Мета роботи полягає в узагальненні теоретичних основ формування системи організації обліку та контролю виробничих запасів підприємства на ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА», а також пошуку напрямків ефективного управління запасами.

Завданнями кваліфікаційної магістерської роботи є: дослідити сутність поняття «виробничі запаси», завдання обліку і контролю виробничих запасів; розглянути нормативно-інформаційне забезпечення обліку та контролю виробничих запасів на підприємствах; дослідити особливості обліку та контролю виробничих запасів на підприємствах; скласти організаційно-економічну характеристику ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»; ідентифікувати особливості організації облікового процесу та контролю виробничих запасів ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» проаналізувати особливості автоматизації обліку та контролю виробничих запасів ТОВ «АКСІОН Україна»; внести пропозиції щодо оптимізації обліку виробничих запасів на базі ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»; розробити шляхи удосконалення системи контролю виробничих запасів ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»; запропонувати заходи оптимізації процесу управління виробничими запасами ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА».

За результатами дослідження сформульовані теоретичні та практичні положення, що доведені автором до конкретних пропозицій задля вдосконалення системи організації обліку та контролю виробничих запасів підприємства.

Одержані результати можуть бути використані в процесі розробки методичних засад системи організації обліку та контролю виробничих запасів підприємства.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЬ, ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ, УПРАВЛІННЯ.

ABSTRACT
FOR QUALIFICATION MASTER'S THESIS
«ORGANIZATION OF ACCOUNTING AND CONTROL OF PRODUCTION
INVENTORIES OF THE ENTERPRISE»
VEREVKIN OLEGH VOLODYMROVYCH

The qualification master's thesis contains 107 pages, 10 tables, 9 figures, 2 formulas, a list of references with 60 titles, 3 appendices.

The object of the study is the current system of organization of accounting and control of production inventories at LLC «AKSION UKRAINE».

The subject of the study is theoretical and methodological provisions on the organization of accounting and control of production inventories.

The purpose of the qualifying master's work is to generalize the theoretical foundations of the formation of a system of organization of accounting and control of production inventories of the enterprise at LLC «AKSION UKRAINE», as well as to search for directions of effective inventory management.

The tasks of the qualifying master's thesis are: to investigate the essence of the concept of "production stocks", the tasks of accounting and control of production stocks; to consider the regulatory and information support for accounting and control of production stocks at enterprises; to investigate the features of accounting and control of production stocks at enterprises; to compile an organizational and economic characteristic of LLC "AKSION UKRAINE"; to identify the features of organizing the accounting process and control of production stocks at LLC "AKSION UKRAINE"; to analyze the features of automation of accounting and control of production stocks at LLC "AKSION Ukraine"; to make proposals for optimizing the accounting of production stocks at LLC "AKSION UKRAINE"; to develop ways to improve the control system of production stocks at LLC "AKSION UKRAINE"; to propose measures to optimize the process of managing production stocks at LLC "AKSION UKRAINE".

According to the results of the research, theoretical and practical provisions have been formulated, which the author has brought to specific proposals to improve the system of organization of accounting and control of production inventories of the enterprise.

The obtained results can be used in the process of developing methodological principles of the system of organization of accounting and control of production inventories of the enterprise.

KEYWORDS: ORGANIZATION OF ACCOUNTING, CONTROL, PRODUCTION INVENTORIES, MANAGEMENT.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	13
1.1. Сутність поняття «виробничі запаси», завдання обліку і контролю виробничих запасів	13
1.2. Нормативно-інформаційне забезпечення обліку та контролю виробничих запасів на підприємствах	19
1.3. Особливості обліку та контролю виробничих запасів на підприємствах	29
Висновки до розділу 1	36
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»	38
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»	38
2.2. Особливості організації облікового процесу та контролю виробничих запасів ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА».....	49
2.3. Особливості автоматизації обліку та контролю виробничих запасів ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА».....	63
Висновки до розділу 2	69
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»	71
3.1. Оптимізація обліку виробничих запасів на базі ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»	71
3.2. Удосконалення системи контролю виробничих запасів ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»	84
3.3. Оптимізація процесу управління виробничими запасами ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»	93

Висновки до розділу 3	98
ВИСНОВКИ.....	101
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	108
Д О Д А Т К И.....	115

ВСТУП

Актуальність теми полягає в тому, що ефективне управління виробничими запасами є ключовим чинником забезпечення стабільної роботи підприємств, особливо в умовах посилення конкуренції, нестабільності економічного середовища та глобалізації ринків. Виробничі запаси займають значну частку у структурі оборотних активів підприємства, тому їх облік та контроль безпосередньо впливають на рентабельність, фінансову стійкість та конкурентоспроможність.

Сучасні виклики, зокрема впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності, необхідність адаптації до цифровізації бізнес-процесів та інтеграція автоматизованих систем управління, зумовлюють потребу в удосконаленні підходів до організації обліку запасів. Традиційні методи обліку часто не відповідають сучасним потребам оперативності, точності та прозорості, що може спричиняти затримки у прийнятті управлінських рішень, перевитрати ресурсів та зниження ефективності діяльності.

Крім того, відсутність належного контролю за запасами створює ризики накопичення неякісних або зайвих матеріалів, що призводить до втрати фінансових ресурсів і зниження продуктивності. У цьому контексті актуальними стають питання інтеграції сучасних інформаційних систем для обліку та управління запасами, впровадження автоматизованих методів аналізу та прогнозування, а також удосконалення систем внутрішнього аудиту для підвищення прозорості господарської діяльності.

Тема є надзвичайно важливою для підприємств, що працюють в умовах обмежених ресурсів, адже ефективна організація обліку та контролю виробничих запасів сприяє оптимізації витрат, забезпечує безперервність виробничого процесу та формує основу для сталого розвитку в умовах динамічного економічного середовища.

Теоретичною основою роботи є наукові праці вітчизняних та закордонних вчених та фахівців з питань організація обліку та контролю виробничих запасів підприємства.

Віддаючи належне внеску відомих вчених, слід відмітити, що недостатньо дослідженими залишаються питання інтеграції сучасних інформаційних систем у процес обліку та контролю виробничих запасів, адаптації міжнародних стандартів до умов вітчизняної економіки, а також практичного впровадження інноваційних методів управління запасами в умовах нестабільного економічного середовища.

Особливої уваги потребують аспекти оптимізації витрат, пов'язаних із зберіганням і транспортуванням запасів, забезпечення їхньої відповідності реальним виробничим потребам, а також удосконалення методів оцінки та аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів.

Недостатньо розробленими залишаються методологічні підходи до розробки облікової політики підприємств у частині управління запасами з урахуванням специфіки галузей, а також питання впливу цифровізації та автоматизації процесів на якість обліку і контролю.

Це свідчить про необхідність подальших досліджень, спрямованих на розробку сучасних підходів до організації обліку та контролю виробничих запасів, які забезпечать ефективне управління ресурсами та сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності підприємств.

Об'єктом дослідження є діюча система організації обліку та контролю виробничих запасів на ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА».

Предметом дослідження є теоретичні та методологічні положення щодо організації обліку та контролю виробничих запасів.

Мета роботи полягає в узагальненні теоретичних основ формування системи організації обліку та контролю виробничих запасів підприємства на ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА», а також пошуку напрямків ефективного управління запасами.

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішуються наступні *завдання*:

- дослідити сутність поняття «виробничі запаси», завдання обліку і контролю виробничих запасів;
- розглянути нормативно-інформаційне забезпечення обліку та контролю виробничих запасів на підприємствах;
- дослідити особливості обліку та контролю виробничих запасів на підприємствах;
- скласти організаційно-економічну характеристику ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»;
- ідентифікувати особливості організації облікового процесу та контролю виробничих запасів ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»;
- проаналізувати особливості автоматизації обліку та контролю виробничих запасів ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»;
- внести пропозиції щодо оптимізації обліку виробничих запасів на базі ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»;
- розробити шляхи удосконалення системи контролю виробничих запасів ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»;
- запропонувати заходи оптимізації процесу управління виробничими запасами ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА».

У процесі дослідження було застосовано комплекс методів, що забезпечили всебічний аналіз проблем обліку, контролю та управління виробничими запасами підприємства. Метод аналізу дозволив деталізувати об'єкт дослідження, поділивши його на ключові складові та виявивши їхні особливості. Метод синтезу сприяв інтеграції окремих аспектів методики обліку, аналізу та контролю, формуючи узагальнені висновки щодо їхньої ефективності. Для порівняння вітчизняної системи обліку з міжнародними практиками застосовувався метод аналогії, що дало змогу визначити спільні та відмінні риси. Дослідження документів і облікових реєстрів забезпечило перевірку їхньої відповідності нормативним вимогам за формою та змістом, підвищуючи достовірність облікових даних. Статистичні та аналітичні методи використовувалися для обробки фактографічної інформації, аналізу руху та залишків запасів, а також оцінки

їхнього впливу на фінансові результати. Такий підхід забезпечив глибоке розуміння предмета дослідження і дозволив сформулювати обґрунтовані висновки.

Особистий внесок та наукова новизна одержаних результатів полягає у визначенні шляхів та розробці рекомендацій і пропозицій щодо вдосконалення організації обліку та контролю виробничих запасів підприємства ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА».

Результати дослідження, які характеризують наукову новизну дипломної роботи, включають:

удосконалено:

1) Методику автоматизації обліку виробничих запасів через впровадження програмного забезпечення «Мастер: Бухгалтерія», що дозволяє підвищити точність даних, зменшити кількість помилок та оптимізувати управління товарно-матеріальними цінностями.

2) Організаційно-інформаційну модель обліку виробничих запасів, яка включає розробку структурованої облікової політики, стандартизацію документообігу та інтеграцію ERP-систем для підвищення ефективності та прозорості облікових процесів.

3) Концепцію внутрішнього аудиту для контролю виробничих запасів через впровадження внутрішньої служби аудиту (ВСА), яка забезпечує об'єктивний аналіз господарських процесів і сприяє підвищенню ефективності управління активами..

одержали подальший розвиток:

4) Підходи до управління виробничими запасами на основі застосування ABC-XYZ аналізу, системи «Точно вчасно» (JIT) та прогнозування попиту із використанням алгоритмів машинного навчання, що дозволяє зменшити витрати на зберігання, оптимізувати складські площі та мінімізувати перевитрати запасів.

5) Методи гармонізації національних стандартів бухгалтерського обліку з міжнародними (МСБО 2), що сприяє підвищенню прозорості фінансової звітності підприємств України з урахуванням специфіки національних умов..

6) Математичні моделі оптимізації управління виробничими запасами, зокрема модель множинної лінійної регресії, яка враховує вплив адміністративних та операційних витрат на рівень запасів.

Запропоновані наукові розробки сприяють підвищенню ефективності та результативності управління запасами підприємства, що в цілому призведе до підвищення ефективності та прибутковості підприємства. *Практичне значення* отриманих теоретико-методологічних та практичних положень з розробки та вдосконалення системи обліку та контролю виробничих запасів підприємства сформовано до рівня конкретних рекомендацій, які можуть впроваджуватися для поліпшень процесів управління запасами підприємства. Результати дослідження можуть бути використані ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» та інших виробничих підприємствах швейної галузі.

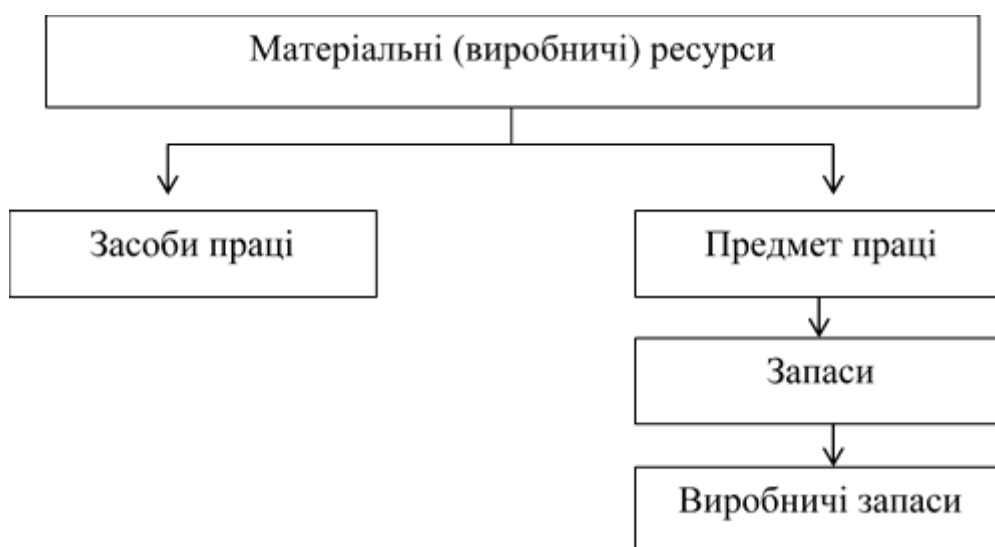
Апробація результатів магістерської роботи. Основні положення кваліфікаційної магістерської роботи доповідались на III Міжнародній науково-практичній конференції “SCIENCE IN THE MODERN WORLD: INNOVATIONS AND CHALLENGES”, Торонто, Канада.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1. Сутність поняття «виробничі запаси», завдання обліку і контролю виробничих запасів

Ефективне функціонування підприємств у ринкових умовах значною мірою визначається тим, наскільки раціонально використовуються їхні ресурси: трудові, матеріальні та основні фонди, які разом складають виробничі ресурси. Матеріальні ресурси в цьому контексті є важливою складовою, оскільки вони включають як засоби, так і предмети праці, що забезпечують процес виробництва. При цьому необхідно розрізняти терміни "виробничі запаси" та "матеріальні ресурси". Поняття матеріальних ресурсів є більш загальним, адже воно охоплює не тільки запаси, але й інші складові ресурсів, що сприяють функціонуванню підприємства (рис. 1.1).

Джерело: розроблено автором

Виробничі запаси є важливим елементом виробничих ресурсів підприємства, що використовуються для забезпечення безперервного процесу виробництва. Вони

охоплюють широкий спектр матеріальних цінностей, від сировини та напівфабрикатів до готової продукції, і забезпечують виробничу діяльність, стабільність і конкурентоспроможність підприємства на ринку. Правильний облік та контроль виробничих запасів дозволяє мінімізувати витрати, оптимізувати виробничий процес і підвищити ефективність управління підприємством.

До введення сучасних стандартів обліку використовувалися різні терміни для опису запасів, зокрема "товарно-матеріальні цінності", "предмети праці", "матеріальні ресурси" та "виробничі ресурси". Використання терміна "матеріально-виробничі запаси" пов'язано з певними суперечностями, оскільки матеріальними запасами є не тільки предмети праці, але й інші засоби праці, що робить це поняття більш широким. У такий спосіб термін "матеріально-виробничі запаси" охоплює всі активи, які мають матеріальну форму та можуть бути використані у виробничому процесі для досягнення поставлених цілей [1].

Варто зазначити, що терміни "товарно-матеріальні активи" та "товарно-матеріальні запаси" мають певні обмеження у використанні через охоплення активів з матеріальною формою, які можуть бути як оборотними, так і необоротними, з акцентом на їхню можливість реалізації. У цьому контексті термін "предмети праці" в більшій мірі відображає сутність елементів виробництва, які підлягають обробці. Проте цей термін не завжди застосовується як облікова категорія, а використовується переважно в економічному значенні [2].

На міжнародному рівні стандарт МСФЗ (IAS) 2 "Запаси" [3] визначає запаси як активи, які зберігаються для продажу в ході звичайної діяльності; перебувають у процесі виготовлення для подальшого продажу; або знаходяться у формі основних чи допоміжних матеріалів, призначених для використання у виробничому процесі або при наданні послуг. Це визначення охоплює всі види запасів, які можуть використовуватися в підприємстві для підтримання безперервності виробничого процесу.

Запаси є різноманітними за своєю структурою та широкими за складом, тому для правильного обліку виробничих запасів необхідна їх науково обґрунтована класифікація [4]. Не існує єдиної класифікації запасів, що підходила б кожному

підприємству. Більшість науковців пропонують розділяти виробничі запаси залежно від їх призначення та ролі в конкретному виробничому процесі, враховуючи також технічні властивості матеріалів. З економічної точки зору, виробничі запаси є елементом оборотного капіталу, і їх раціональне використання дає можливість підприємству забезпечити високу ліквідність активів і покращити фінансову стійкість. Однак надмірне накопичення запасів може призвести до зростання витрат на їх зберігання та обслуговування. Крім того, виробничі запаси відіграють ключову роль у досягненні конкурентних переваг. Наприклад, швидка реакція на ринковий попит завдяки наявності достатнього обсягу запасів може забезпечити зростання обсягів реалізації продукції та підвищення рівня задоволеності клієнтів.

Для підприємств, які орієнтуються на випуск конкурентоспроможної продукції для внутрішнього та зовнішнього ринку, наявність значної кількості запасів є критично важливою. Це обумовлює необхідність чіткої організації обліку, що відповідає особливостям виробничих процесів підприємства. Тому загальноприйнята класифікація виробничих запасів зазвичай орієнтована на економічне призначення запасів та їхню функціональну роль у виробничому процесі. Така класифікація дозволяє краще зрозуміти та контролювати процеси збереження та витрачання запасів.

Згідно з економічним призначенням та функціональною роллю у виробничому процесі підприємства, запаси, зазвичай, поділяють на такі основні групи:

- матеріали, що включають основні та допоміжні;
- будівельні матеріали;
- паливо;
- запасні частини;
- тара і тарні матеріали;
- інші матеріали.

На кожному підприємстві категорії матеріалів можуть мати свої специфічні особливості. Наприклад, поділ на основні та допоміжні матеріали іноді буває

умовним і визначається лише обсягом їхнього використання в різних видах продукції. Відтак, підприємства мають право класифікувати матеріали з урахуванням своїх потреб, особливостей виробничого процесу і вимог бухгалтерського обліку.

Незважаючи на те, що найменування рахунків та субрахунків обліку матеріалів на підприємствах практично однакове, їх склад та призначення дещо відрізняються.

Хоча назви рахунків та субрахунків для обліку матеріалів на підприємствах часто є однаковими, їхній склад і функції можуть відрізнятися. На основі аналізу діючої практики пропонується класифікувати допоміжні матеріали за призначенням: на виробничі та невиробничі.

Так, виробничі допоміжні матеріали включають ті, що входять до складу готової продукції, надаючи їй певні функціональні якості чи естетичний вигляд. Невиробничі допоміжні матеріали — це інші матеріали, не включені до попередньої групи, наприклад, змашувальні матеріали, фарби, лампи, документація, та інше.

Цей рівень аналітичності дає можливість більш точно контролювати використання матеріалів, виявляючи невикористані ресурси та скорочуючи витрати на виробництво.

У процесі виробництва виникають виробничі відходи, які можуть бути використані повторно. Зворотні відходи обліковуються в складі основних або допоміжних матеріалів, але для ефективного контролю за їхнім використанням слід мати наявну інформаційну базу для управління ними [6].

Дані бухгалтерського обліку є основним джерелом такої інформації, тому доцільним є виокремлення групи зворотних відходів за їхніми споживчими характеристиками і можливістю подальшого застосування, що дозволяє підприємству здійснювати своєчасний контроль за рухом відходів, ефективно їх використовувати і приймати необхідні управлінські рішення.

У додатку А наведена класифікація виробничих запасів. До виробничих запасів також відносяться паливо, тара, запасні частини та будівельні матеріали,

кожна з яких має свою специфічну роль:

1. Паливо використовується для технологічних потреб, експлуатації транспорту, виробництва енергії чи опалення приміщень. Підприємства часто витрачають значну кількість енергії, яка надходить за тарифами та використовується як для виробничих, так і для господарських потреб [7].

2. Тара і тарні матеріали призначені для пакування, транспортування і зберігання готової продукції. Залежно від можливості повторного використання тара може бути одноразовою або багаторазовою.

3. Запасні частини забезпечують технічне обслуговування і ремонт основних засобів, що дозволяє підтримувати їх у робочому стані. До таких матеріалів відносять запчастини для машин, механізмів, обладнання і транспортних засобів.

4. Будівельні матеріали використовуються для капітального будівництва і ремонту. Вони можуть включати будівельні конструкції, деталі, обладнання, що монтуються в будівельні об'єкти, а також інші матеріальні ресурси, необхідні для таких робіт.

Підприємство також має запаси, які не належать до жодної з основних груп. Ці матеріали класифікуються як «інші матеріали» і включають усе, що не входить до попередніх категорій [8].

Організація обліку виробничих запасів спрямована на виконання таких завдань:

1. Своєчасне документальне оформлення операцій з матеріальними цінностями.
2. Облік витрат на закупівлю та заготівлю матеріалів.
3. Контроль за прийомом і зберіганням матеріальних цінностей.
4. Точний облік залишків на складах.
5. Виявлення непридатних або невикористаних запасів, що підлягають реалізації.

Для забезпечення збереження запасів використовують кілька методів:

1. Система матеріальної відповідальності, яка передбачає укладання договорів з працівниками, відповідальними за матеріальні ресурси.

2. Документальне оформлення операцій з руху матеріальних цінностей (прийом, витрата, списання).

3. Затвердження посадових осіб, що мають право підпису на документах, пов'язаних з матеріальними цінностями.

4. Організація складського господарства для зберігання матеріалів.

5. Інвентаризація запасів для контролю за залишками на складах [1].

Бухгалтерський облік відіграє ключову роль у збереженні матеріальних ресурсів, оскільки дані обліку є основою контролю за рухом і наявністю матеріалів [9]. На підприємствах використовують стандартні форми первинної документації: прибутковий ордер, лімітно-забірну карту, акти на заміну або додатковий відпуск матеріалів, картки обліку матеріалів тощо.

Бухгалтери й працівники матеріального відділу регулярно перевіряють правильність оформлення первинної документації і точність обліку в складських картках. Бухгалтер своїм підписом підтверджує правильність записів і залишків матеріалів, що відображені матеріально відповідальною особою [10].

Складський облік матеріалів перевіряється шляхом регулярного контролю за даними обліку і залишками. Щомісяця дані про залишки матеріалів зі складських карток переносяться у відомості обліку, що дозволяє контролювати відповідність між складським обліком і синтетичним бухгалтерським обліком [11].

Контроль виробничих запасів на підприємстві має свої цілі та функції, які направлені на оптимізацію їх використання та недопущення перевитрат або дефіциту запасів. Основними завданнями контролю виробничих запасів є:

1. Контроль за правильністю ведення обліку запасів – перевірка правильності документального оформлення операцій зі списання, надходження та переміщення виробничих запасів, а також відповідності цих операцій нормативним вимогам [5].

2. Контроль за відповідністю обсягу запасів нормативам – встановлення обґрунтованих норм запасів на підприємстві, що відповідають специфіці

діяльності. Занадто великі обсяги можуть призвести до збільшення витрат на зберігання, а недостатні — до затримок у виробництві.

3. Виявлення непридатних або застарілих запасів – своєчасне виявлення непридатних для використання запасів або таких, що можуть втратити свою цінність, дозволяє мінімізувати можливі збитки.

4. Оптимізація витрат на зберігання – зменшення витрат, пов'язаних зі зберіганням запасів, є важливим аспектом ефективного управління. На думку українського науковця В.О. Деркача (2022), ефективний контроль витрат на зберігання дозволяє знизити загальні витрати підприємства [6].

5. Підвищення ефективності використання ресурсів – контроль дозволяє досягти максимального використання матеріальних ресурсів підприємства, що забезпечує скорочення непродуктивних витрат і підвищення загальної ефективності виробництва.

Отже, ефективне управління виробничими запасами є необхідною умовою для розвитку підприємства і зростання його виробничого потенціалу в сучасних умовах господарювання. Наявність необхідних запасів товарно-матеріальних цінностей забезпечує безперервність виробничих процесів, впливаючи на фінансові результати підприємства. Важливим аспектом управління є контроль за зберіганням і використанням матеріальних цінностей, оскільки вони безпосередньо впливають на собівартість продукції, що виготовляється.

1.2. Нормативно-інформаційне забезпечення обліку та контролю виробничих запасів на підприємствах

Нормативно-інформаційне забезпечення обліку та контролю виробничих запасів є важливою складовою системи управління підприємством. Виробничі запаси займають значну частину оборотних активів більшості компаній, особливо у виробничій сфері, де вони забезпечують безперервність виробничого процесу і сприяють стабільності діяльності підприємства. Нормативно-інформаційна база обліку та контролю виробничих запасів включає сукупність законодавчих актів,

стандартів, інструкцій, а також програмно-інформаційних ресурсів, які дозволяють ефективно організувати облік і контроль за цим видом активів.

Основним нормативним документом, який закріплює правові основи ведення бухгалтерського обліку, розробку стандартів і складання фінансової звітності в Україні є Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»[12]. Основи ведення обліку запасів визначаються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» (П(С)БО 9), яке встановлює методи обліку та розкриття інформації про запаси в бухгалтерській звітності. Це положення регулює облік таких матеріальних ресурсів, як сировина, матеріали, паливо, тара, інвентар тощо. Воно визначає, за якими принципами запаси визнаються активами, як оцінюються при надходженні на підприємство і при вибутті. Основні положення П(С)БО 9 наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Основні розділи положення П (С)БО 9 «Запаси»

Назва розділу	Зміст розділу
Загальні положення	Визначають сферу дії положення і містять терміни та їхні визначення (пп. 1-4)
Визнання та первісна оцінка запасів	Порядок визнання запасів як активів, класифікація для обліку, визначення первісної вартості запасів при їх надходженні (пп. 5-15)
Оцінка вибуття запасів	Описано методи оцінки при вибутті, зокрема списання МШП (пп. 16-23)
Оцінка запасів на дату балансу	Оцінка запасів на звітну дату (первісна вартість або чиста вартість реалізації) та уцінка запасів (пп. 24-28)
Розкриття інформації у Примітках	Перелік обов'язкової інформації для Приміток до річної звітності (пп. 29)

Джерело: [13]

Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів в Україні пропонують вважати запаси активами за таких умов:

1. Підприємство приймає на себе всі ризики та вигоди від власності або господарського управління запасами.
2. Підприємство контролює запаси, тобто має можливість розпоряджатися ними на свій розсуд для забезпечення виробничих або комерційних цілей.
3. Існує ймовірність, що використання запасів принесе економічну вигоду підприємству.
4. Вартість запасів можна визначити достовірно.

Відповідно до п. 9 П(С)БО 9, первісна вартість запасів визначається фактичною собівартістю, що включає:

1. Платежі постачальникам за придбання запасів, що охоплює основну вартість закупівлі товарів, матеріалів або готової продукції;
2. Витрати на інформаційно-посередницькі послуги — послуги, пов'язані з пошуком і закупівлею товарів, що можуть включати комісійні витрати, витрати на організацію тендерів або аукціонів;
3. Ввізне мито та податки — мито та інші податки, що не підлягають відшкодуванню і пов'язані з імпортом запасів, які підприємство не зможе повернути або компенсувати;
4. Транспортні витрати, витрати на страхування та кредитування — витрати на доставку запасів до місця призначення, страхування на випадок ризиків під час транспортування або зберігання, а також витрати на комерційне кредитування [5].

До фактичної собівартості можуть також входити прямі матеріальні витрати, витрати на оплату праці, що мають безпосередній зв'язок з обробкою, транспортуванням або вдосконаленням технічних характеристик запасів.

Згідно з положеннями Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств [14], незавершене виробництво в сільському господарстві охоплює витрати на незавершене виробництво в рослинництві, тваринництві та в підсобних (промислових) галузях.

Згідно з положеннями Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств [14], незавершене виробництво сільськогосподарських підприємств складається з кількох основних елементів, що включають незавершене виробництво рослинництва, тваринництва та підсобних (промислових) підприємств.

У рослинництві незавершене виробництво визначається як витрати, понесені для забезпечення урожаю майбутнього року. До таких витрат належать роботи по підняттю зябу, луценню стерні, внесенню мінеральних та органічних добрив, а також посівні роботи. Всі ці витрати сприяють підготовці ґрунту для майбутніх сільськогосподарських культур, що є критичним етапом для забезпечення високих урожаїв у наступні періоди.

У тваринництві незавершене виробництво включає вартість ресурсів, які знаходяться в процесі виробництва, але ще не завершені, тобто продукти тваринництва, які ще не досягли кінцевого етапу свого виробничого циклу. Це може бути вартість яєць, що перебувають в інкубаторах, мальків цьоголіток, які знаходяться в водоймах або на фермах для подальшого вирощування, меду, що залишається в вуликах, а також інших виробничих процесів, які тривають на кінець року.

Для підсобних (промислових) підприємств незавершене виробництво включає витрати, пов'язані з виконанням робіт або наданням послуг, які ще не були прийняті замовником, а також на виготовлення продукції, яка не пройшла остаточну обробку чи не була реалізована. Це можуть бути витрати на виготовлення комплектуючих частин, які ще не стали частиною основного виробничого процесу, або послуги, які не завершені до кінця звітного періоду.

Щодо обліку запасів, то вони визнаються активами та зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю, яка є вартістю на момент їх надходження. Ця вартість визначається як історична собівартість, яка включає всі витрати, понесені на закупівлю запасів, їх транспортування, зберігання та підготовку до використання. Протягом звітного періоду первісна вартість запасів

не змінюється, за винятком випадків, передбачених П(С)БО 9 «Запаси», коли відбувається уцінка запасів, які втрачають свої споживчі характеристики через тривале зберігання, моральне старіння чи інші негативні чинники [12].

Запаси підприємства можуть використовуватись для різних цілей: для виробничих потреб, господарських потреб, переробки або реалізації надлишкових (неліквідних) запасів. Оцінка запасів при їх відпуску зі складу на ці цілі здійснюється за одним із методів, які визначені в П(С)БО 9 «Запаси» [12]. Вибір методу залежить від мети їх використання, що впливає на точність фінансових результатів підприємства, оскільки правильна оцінка запасів безпосередньо пов'язана з визначенням собівартості продукції, обліковою політикою та загальним фінансовим станом підприємства.

В Україні, а також багатьох інших країнах, запаси оцінюються за фактичними витратами на їх придбання на момент отримання або використання у процесі виробництва. Це означає, що собівартість запасів формується на основі витрат, які фактично понесені підприємством на закупівлю та обробку матеріалів чи товарів. Водночас, в міжнародній практиці до собівартості запасів не включають витрати, які не будуть відшкодовуватись покупцями, такі як податки, що не підлягають поверненню, або витрати на логістичні послуги, які не є частиною закупівельної ціни [16].

Вибір методу оцінки запасів залежить від цілей, які перед собою ставить підприємство. Якщо запаси плануються для власного використання (наприклад, у виробництві або для інших внутрішніх потреб), то зазвичай застосовується оцінка за собівартістю. Це дозволяє підприємствам адекватно оцінити витрати на виробництво та забезпечити ефективне управління витратами. Якщо ж запаси призначені для реалізації на ринку, застосовується ринкова оцінка. Така практика поширена в економічно розвинених країнах, де часто використовують методи оцінки, які враховують коливання ринкових цін і забезпечують максимально точну фінансову картину. В Україні ж, через обмежений досвід застосування ринкової вартості для активів, що продаються на аукціонах, основною є оцінка за собівартістю, хоча в певних випадках використовуються й ринкові ціни.

У зарубіжних країнах практикуються деякі відмінності у методах оцінки запасів, які зумовлені специфікою національних бухгалтерських стандартів та законодавчих вимог. Наприклад, у США запаси оцінюються за фактичними витратами на їх придбання на момент надходження або використання запасів у виробництві, при цьому враховуються також витрати на зберігання та логістику. У Польщі запаси оцінюються за цінами придбання, а в разі, якщо ціна невідома або запаси надані безкоштовно, вони оцінюються за цінами аналогічних або подібних товарів на ринку. В Швейцарії та Італії запаси оцінюються за найменшою з двох величин: первісною вартістю (витратами на придбання або виробництво) або чистою вартістю можливого продажу, що дозволяє врахувати ринкові коливання.

Найбільш поширеними методами оцінки запасів є:

1. Метод FIFO (First In, First Out — перший прийшов, перший пішов) — це метод оцінки запасів, згідно з яким перші придбані або вироблені одиниці товарів використовуються або продаються першими. Тобто для визначення вартості проданих запасів береться вартість товарів, які були придбані або вироблені найраніше. Запаси, які залишаються на складі, оцінюються за вартістю останніх за часом придбання або виробництва товарів.

2. Метод середньозваженої собівартості. За цим методом вартість запасів визначається як середнє значення вартості всіх запасів. Це дозволяє уникати різких коливань у витратах та є оптимальним для підприємств з стабільною ціновою політикою.

3. Метод чистої вартості реалізації запасів (або чиста вартість можливої реалізації) застосовується для оцінки запасів тоді, коли їх поточна ринкова ціна нижча від первісної вартості. Цей метод передбачає, що запаси обліковуються за їх можливою ціною продажу за вирахуванням витрат, необхідних для їх підготовки до реалізації або на здійснення продажу.

4. Метод LIFO (Last In, First Out — останній прийшов, перший пішов) — це метод оцінки запасів, який передбачає, що останні придбані або вироблені одиниці запасів списуються на витрати першими. Іншими словами, для визначення вартості проданих запасів використовують вартість останніх за часом придбання або

виробництва товарів, а залишки запасів на складі оцінюються за вартістю раніше придбаних одиниць.

5. Метод специфічної ідентифікації — оцінка кожної одиниці запасів за її конкретною собівартістю. Застосовується для дорогих або унікальних товарів (наприклад, ювелірних виробів, автомобілів), де кожна одиниця має індивідуальну ціну.

Згідно з даними таблиці 1.2, найпоширенішими методами обліку запасів у світі є методи ФІФО і метод середньої вартості, кожен з яких має свої переваги в залежності від характеру виробництва та ринкової ситуації.

Слід зазначити, що метод LIFO заборонений у багатьох країнах, що використовують МСФЗ, зокрема у країнах ЄС, оскільки він може спотворювати фінансові результати в умовах інфляції. Роздрібний метод і метод ціни продажу часто застосовуються для товарів у роздрібній торгівлі, де товари швидко змінюються, а їхня ідентифікація ускладнена. Метод специфічної ідентифікації використовується для унікальних товарів або продукції з індивідуальною вартістю.

Таблиця 1.2

Методи оцінки запасів при їх вибутті, прийняті у зарубіжній практиці

Країна	FIFO	LIFO	Середньозваженої (середньої) вартості	Чистої вартості реалізації	Інші
США	+	+	+	-	Роздрібний метод
Великобританія	+	-	+	+	-
Німеччина	+	-	+	+	-
Франція	+	-	+	+	Метод специфічної ідентифікації
Канада	+	+	+	+	-
Японія	+	-	+	+	Метод ціни продажу
Італія	+	-	+	+	-
Австралія	+	-	+	+	Метод стандартної вартості
Китай	+	-	+	+	-
Індія	+	-	+	+	Метод нормативних витрат

Джерело: [17]

Система обліку запасів у більшості країн має власні специфічні риси, зумовлені національними особливостями. У Франції, Німеччині та Люксембурзі, наприклад, запаси оцінюються за мінімальною з двох величин: первісною вартістю або ринковою вартістю. У Польщі запаси, які отримані безоплатно або мають невизначену вартість, оцінюються за аналогічними товарами. Такий підхід забезпечує більш гнучке управління запасами та дозволяє швидше реагувати на зміни ринкових умов.

У випадках, коли підприємство здійснює діяльність на міжнародних ринках або є дочірньою структурою міжнародної компанії, облік може вестися відповідно до МСФЗ, зокрема до МСБО 2 «Запаси», що визначає правила визнання та оцінки запасів.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСФЗ) значно відрізняються від національних, адже вони зосереджені на створенні єдиної, універсальної системи обліку, яка відображає кращі світові практики та підходи. Метою міжнародних стандартів є забезпечення порівнянності, прозорості та зрозумілості фінансових звітів для користувачів з різних країн, що особливо важливо для компаній, які працюють на міжнародних ринках або залучають іноземні інвестиції.

До переваг міжнародних стандартів можна віднести:

1. Застосування єдиних стандартів дозволяє інвесторам і аналітикам порівнювати фінансові результати різних компаній у всьому світі, незалежно від їхньої країни чи галузі.

2. МСФЗ підвищують довіру до фінансової звітності, адже вони спрямовані на максимально повне відображення реального стану компанії, що важливо для інвесторів та інших зацікавлених сторін.

3. МСФЗ будуються на принципах, що є логічними та зрозумілими для користувачів фінансової інформації з усього світу. Це робить звітність більш доступною для широкого кола осіб, зокрема для іноземних партнерів.

4. Надають компаніям певну гнучкість у підходах до обліку, дозволяючи вибирати методи оцінки запасів або амортизації, що найбільше відповідають

специфіці їх діяльності.

Проте, можна виділити і певні недоліки міжнародних стандартів, зокрема:

1. Стандарти іноді надто узагальнені й можуть не враховувати специфіки національних ринків, галузевих особливостей чи законодавчих вимог конкретних країн. Це ускладнює їх застосування на практиці, особливо в специфічних ситуаціях, які не повністю врегульовані загальними принципами.

2. Для малих компаній виконання вимог МСФЗ може бути обтяжливим, адже стандарти часто орієнтовані на великі корпорації з розвиненою фінансовою структурою.

3. МСФЗ надають багато свободи у виборі підходів і методів, що може призводити до суб'єктивності у фінансовій звітності. Це вимагає високого рівня професіоналізму й компетентності від бухгалтерів та аудиторів.

4. Впровадження МСФЗ часто потребує додаткових фінансових витрат на підготовку персоналу, адаптацію облікових систем і підтримку кваліфікації фахівців, що може бути значним фінансовим тягарем для компаній [18,19].

Загалом, міжнародні стандарти спрямовані на полегшення доступу до фінансової інформації на глобальному рівні. Однак для ефективного застосування МСФЗ компаніям інколи доводиться адаптувати підходи до своєї реальності та залучати висококваліфікованих спеціалістів.

Таблиця 1.3 демонструє основні відмінності між П(С)БО 9 і МСБО 2 [18,19].

Таким чином, П(С)БО 9 та МСФЗ 2 мають як спільні, так і відмінні риси. Хоча національні стандарти обліку базуються на міжнародних принципах, існують певні розбіжності, обумовлені специфікою національної системи обліку в Україні, що відрізняє її від практик інших країн. Особливості економічного середовища та нормативної бази України потребують адаптації загальних міжнародних положень до місцевих реалій, тому деякі підходи у веденні обліку мають свої особливості.

Для швидкого й ефективного узгодження бухгалтерського обліку та фінансової звітності з міжнародними стандартами необхідно розробити систему правових засад та методологічних підходів, яка сприятиме поліпшенню та модернізації національних облікових практик в Україні. Таким чином, актуальною

залишається потреба в удосконаленні П(С)БО 9, його подальшій гармонізації з МСБО 2, а також у забезпеченні належного професійного навчання бухгалтерів, що допоможе підвищити якість обліку й фінансової звітності [20].

Таблиця 1.3

Порівняння міжнародних та національних стандартів з обліку запасів

Критерій	МСФЗ (IAS 2 "Запаси")	Національні стандарти України (П(С)БО 9 "Запаси")
Визначення запасів	Включає активи, які утримуються для продажу, використання у виробництві чи надання послуг, а також для поточного споживання.	Під запасами розуміють активи, що утримуються для виробництва, продажу, використання у виробництві чи господарській діяльності, а також допоміжні матеріали.
Первісна оцінка запасів	Оцінюються за собівартістю, яка включає витрати на придбання, доставку, переробку і інші витрати, пов'язані з приведенням запасів до їхнього стану та місця використання.	Здійснюється за фактичною собівартістю, що включає витрати на придбання, транспортування, переробку, та інші прямі і загальні витрати, пов'язані із запасами.
Методи оцінки вибуття запасів	Допускаються методи FIFO, середньозваженої вартості. Метод LIFO не допускається.	Допускаються методи FIFO, середньозваженої вартості, а також специфічної ідентифікації. Метод LIFO також заборонений.
Чиста вартість реалізації	Запаси оцінюються за найменшою з двох величин: собівартістю або чистою вартістю можливої реалізації.	Оцінка за найменшою з двох величин: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації. Уцінка здійснюється при зниженні вартості запасів.
Уцінка запасів	Якщо чиста вартість реалізації нижча за собівартість, запаси уцінюються до чистої вартості реалізації.	Аналогічно, уцінка здійснюється до рівня чистої вартості реалізації, якщо її величина нижча за первісну вартість запасів.
Зміни в оцінці запасів	Уцінка, зроблена через зниження вартості запасів, відображається як витрати періоду. При підвищенні чистої вартості – можлива часткова або повна відміна уцінки.	Уцінка також списується як витрати. Відміна уцінки допускається в межах суми попередніх витрат.
Виключення з собівартості запасів	Не включаються непрямі витрати, витрати на продаж та зберігання (за винятком витрат на завершення виробництва).	Не включаються витрати на продаж, адміністративні витрати (крім спеціальних випадків) та витрати на зберігання, якщо вони не сприяють приведенню запасів до стану готовності.
Презентація у фінансовій звітності	Розкриваються методи оцінки запасів, витрати на запаси у собівартості реалізації, уцінка та її відміна, категорії запасів.	Розкриваються методи оцінки, собівартість запасів, уцінка запасів, вартість запасів у різних стадіях (готова продукція, сировина тощо).

Джерело: [3],[13]

Важливу роль в інтеграції міжнародних стандартів відіграє й аудиторська практика. Під час аудиторських перевірок або надання інших послуг аудитори мають дотримуватися вимог Міжнародних норм етики, ухвалених Комітетом з етики Міжнародної федерації бухгалтерів. На відміну від П(С)БО 9, який не надає однозначного тлумачення терміну «виробничі запаси» у бухгалтерському обліку, План рахунків України конкретизує склад та перелік матеріальних цінностей, що слід обліковувати як виробничі запаси підприємства [12].

При цьому окремі рахунки, такі як 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» та 25 «Напівфабрикати», згідно з Планом рахунків не входять до складу виробничих запасів, а обліковуються окремо. П(С)БО 9, у свою чергу, підкреслює участь виробничих запасів у всіх видах діяльності підприємства, що визначає їх як важливий об'єкт управління на кожній стадії господарської діяльності. Це підтверджується й численними дослідженнями в економічній літературі.

Отже, можна зробити висновок, що просте впровадження міжнародних стандартів без їх адаптації до національних умов не завжди відповідає потребам реальних підприємств. Лише комплексний підхід до гармонізації стандартів, із врахуванням специфіки національного ринку, може забезпечити максимальну ефективність облікової системи в Україні.

1.3. Особливості обліку та контролю виробничих запасів на підприємствах

Виробничі запаси є одним з основних елементів у господарському обігу підприємств, що забезпечують безперервність виробничих процесів та ефективне використання ресурсів. Враховуючи важливість цієї категорії активів, правильний облік та контроль виробничих запасів є ключовими для забезпечення стабільної діяльності підприємства, зниження витрат і підвищення рентабельності.

З теоретичної точки зору, виробничі запаси є важливим елементом матеріально-технічної бази підприємства, який безпосередньо бере участь у виробничому процесі. Вони являють собою предмети праці, що одноразово використовуються в процесі виготовлення продукції або виконання робіт, і їх

вартість повністю переноситься на готову продукцію. Цей процес дає змогу оцінити їх як оборотні активи, які вимагають належного обліку та контролю для забезпечення безперервного функціонування підприємства. В бухгалтерському обліку більшість предметів праці, таких як сировина, матеріали, паливо, запчастини та інші ресурси, визнаються виробничими запасами. Вони відрізняються від інших активів підприємства тим, що їх споживча вартість повністю переноситься на собівартість продукції, що виготовляється. Це важлива характеристика, оскільки дозволяє здійснювати точний облік витрат на виробництво.

Одним із важливих аспектів є також визначення «виробничих ресурсів», що включають в себе як матеріальні запаси, так і трудові, і технічні ресурси підприємства. Термін «виробничі ресурси» вживається для опису сукупності елементів, що необхідні для виробничого процесу, і має досить широке трактування в науковій літературі. Тому для кращого розуміння сутності та структури цих категорій доцільно розглянути підходи різних авторів, які визначають «виробничі ресурси» і їх склад, а також особливості обліку цих запасів в контексті їх впливу на економіку підприємства. Для цього в таблиці 1.4 представлено погляди науковців на поняття «виробничі ресурси».

Отже, під поняттям «виробничі ресурси» розуміють сукупність основних фондів, матеріальних та трудових ресурсів, що використовуються для забезпечення виробничого процесу. Термін «запаси» вперше з'явився у вітчизняній практиці після затвердження відповідного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку.

Аналізуючи різні підходи науковців до трактування цього терміну, можна зробити висновок, що матеріально-виробничі запаси є однією з ключових складових майна підприємства, необхідною для забезпечення як поточної, так і розширеної виробничої діяльності підприємства.

Дослідження нормативних та наукових джерел виявляє суперечності у трактуванні терміну «виробничі запаси», а також у визначенні їх компонентів, функцій та критеріїв віднесення запасів до категорії виробничих.

У науковій літературі можна зустріти численні трактування цього терміна, що відображають різні підходи до його визначення. Ці відмінності свідчать про те, що розуміння та інтерпретація економічної категорії залежать від методології, обраної для її дослідження. Дослідження нормативних та наукових джерел виявляє суперечності у трактуванні терміну «виробничі запаси», а також у визначенні їх компонентів, функцій та критеріїв віднесення запасів до категорії виробничих. Зокрема, вчені по-різному інтерпретують це поняття, що впливає на підходи до їхнього обліку, управління та контролю на підприємствах.

Таблиця 1.4

Погляди науковців на поняття «виробничі ресурси»

Автор	Визначення
Багрій К. Л.	Складовою виробничих ресурсів є матеріальні ресурси, які представляють комплекс речових елементів, що призначені для обробки в процесі виробництва за допомогою засобів праці
Балашук Д. М.	Засоби виробництва, що надійшли до споживачів (на підприємство, будову) і ще не використовуються у процесі виробництва
Довга Т. А.	Описова категорія, ознака, якісний або критеріальний показник, що характеризує запаси як економічні елементи, що мають користь для їх власника і можуть принести йому економічні вигоди
Дубініна М. В.	Предмет праці, на які спрямована праця людини і які становлять матеріальну основу створюваного продукту
Талах Т.	Придбані або самостійно виготовлені вироби, які підлягають переробці на підприємстві
Ткаченко А.М.	Активи, які використовуються для подальшого продажу, споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством

Джерело: побудовано автором за даними [10,11, 21, 23]

Так, Багрій К.Л. звертає увагу на функціональний аспект виробничих запасів, підкреслюючи, що їхній склад і використання залежить від конкретної виробничої потреби підприємства. На його думку, розширене розуміння виробничих запасів як стратегічного ресурсу дозволяє ефективніше керувати ними, особливо в умовах економічної нестабільності [10]. Балашук Д.М. акцентує увагу на класифікаційних характеристиках виробничих запасів, підкреслюючи важливість їх розподілу на категорії відповідно до конкретних виробничих процесів. Він відзначає, що чітка класифікація є основою для побудови ефективної системи обліку, яка враховує особливості виробництва і дозволяє уникнути зайвих витрат [11]. Довга Т.А. виділяє проблеми, пов'язані з невизначеністю у трактуванні функцій виробничих запасів. Вона підкреслює, що різні підходи до визначення функціональної ролі виробничих запасів впливають на якість їх планування та управління. На її думку, є необхідність у стандартизації функцій запасів для забезпечення єдиного підходу до управління ними [2]. Дубініна М.В. досліджує критерії віднесення запасів до виробничих, зазначаючи, що сучасні методи управління часто потребують гнучкого підходу до формування запасів залежно від специфіки діяльності підприємства. Її дослідження свідчать, що критерії віднесення запасів до категорії виробничих повинні враховувати змінні потреби виробництва та ринкові умови [21]. Талах Т. наголошує на важливості стратегічного підходу до управління виробничими запасами, який включає врахування економічних і технологічних змін. За його думкою, ефективне управління запасами повинне ґрунтуватися на врахуванні зовнішніх чинників, що дозволяє підвищити стійкість підприємства до коливань ринку [22]. Ткаченко А.М. підкреслює необхідність розробки єдиної методології трактування поняття «виробничі запаси» для вирішення суперечностей у наукових підходах. Він вважає, що спільне розуміння цього терміну дозволить не лише спростити облік і управління запасами, але й полегшити комунікацію між підприємствами та державними органами в питаннях регулювання [23].

Критичний аналіз існуючих визначень поняття «виробничі запаси» дозволяє виділити кілька основних підходів, що відображають різноманітність наукових поглядів:

1. Більшість економістів і науковців, які досліджують питання обліку запасів, опираються на визначення, подане у П(С)БО 9. Це підходить для узгодженості обліку, проте не враховує специфіку різних галузей економіки, що обмежує застосування цього визначення в окремих випадках.

2. Деякі дослідники ототожнюють «виробничі запаси» з поняттям «матеріальні ресурси», що включає всі види ресурсів, які використовуються у виробничому процесі, проте це розширене тлумачення потребує додаткових критеріїв для більш чіткого розмежування.

3. Частина науковців схиляється до об'єднання термінів «запаси» і «виробничі запаси», що дозволяє розглядати їх як взаємозамінні поняття, але такий підхід не завжди чітко розкриває особливості саме виробничих запасів.

4. В окремих джерелах вживається термін «товарно-матеріальні цінності», що часто вживається в обліковій практиці для позначення запасів, що використовуються для комерційних цілей, але не враховує специфіки виробничих запасів, які мають бути спожиті у виробничому процесі.

5. Деякі автори, як-от Дубініна М.В., вважають, що до виробничих запасів не належать малоцінні та швидкозношувані предмети чи незавершене виробництво, оскільки ці категорії не є частиною основних предметів праці. Такий підхід підкреслює необхідність суворого відбору запасів за функціональними критеріями.

Провівши аналіз наукових джерел від різних авторів, які звертали увагу на проблему обліку виробничих запасів і розкривали їх роль у виробничому процесі підприємств (додаток А), можна виділити, що в наукових дослідженнях вчені акцентували на різних аспектах цієї теми. Автори виділяють численні проблеми, пов'язані з удосконаленням обліку, контролю, інформаційного забезпечення, пропонуючи конкретні методичні рекомендації та напрями розвитку управління і використання виробничих запасів на підприємствах. Це свідчить про комплексність і багатогранність завдань у сфері обліку запасів та значну потребу у постійному оновленні методів роботи [32].

Науковці також акцентують на тому, що вдосконалення обліку запасів прямо впливає на зростання економічної ефективності як підприємств, так і національної

економіки в цілому. Ефективність виробничого процесу значною мірою залежить від наявності достатньої кількості запасів, що забезпечують безперервність виробництва. Водночас недостатність матеріальних ресурсів або їх неефективне управління може створити значні перепони для виробничої діяльності [32].

Ретельний аналіз діяльності підприємств з точки зору обліку виробничих запасів дозволяє виявити деякі суттєві недоліки та проблемні аспекти:

1. Складність у визначенні ринкової вартості запасів, особливо у випадках бартерних операцій або обміну на активи, які не є подібними. Така ситуація створює ризики неправильного оцінювання запасів, що впливає на достовірність фінансової звітності та податкові зобов'язання підприємства.

2. Відносно низький рівень оперативності інформаційного забезпечення управління запасами, що створює затримки в ухваленні стратегічних і тактичних рішень. Брак швидкого доступу до актуальної інформації ускладнює контроль та управління виробничими ресурсами.

3. Недостатній рівень контролю за формуванням запасів і оперативного регулювання цих процесів, що може призвести до виникнення надлишкових або, навпаки, недостатніх запасів, що негативно впливає на фінансові результати підприємства.

4. Обмеженість у контролі ефективності використання виробничих запасів, що може призводити до перевитрат ресурсів або їх нераціонального розподілу [32].

Особливо актуальною проблемою є перехід на автоматизовану форму обліку, оскільки значна частина підприємств досі використовує журнально-ордерну форму, що вимагає великих трудових ресурсів і забирає багато часу. Це особливо складно в умовах сільськогосподарського сектору, де специфіка обліку потребує високої точності і швидкості. Використання комп'ютерних технологій у облікових процесах є нагальною необхідністю, оскільки це дозволяє підвищити оперативність та точність ведення обліку запасів.

Щоб розв'язати зазначені проблеми обліку виробничих запасів, можна запропонувати наступні кроки:

1. Розробка системи обліку, що враховуватиме матеріальні витрати на впровадження нових технологій і модернізацію виробничих процесів, що є важливим для підтримання конкурентоздатності підприємства.

2. Організація обліково-контрольних процедур для моніторингу руху запасів на підприємстві, включаючи застосування методу обліку за центрами відповідальності та процедур контролю за накопиченням і використанням запасів.

3. Підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління запасами за допомогою впровадження сучасних інформаційних технологій. Це сприяє зниженню ризиків помилок у обліку та підвищенню точності планування виробничих процесів.

4. Модернізація системи автоматизації облікових та аналітичних робіт у сфері управління запасами та оптимізація методів проведення інвентаризації [33].

Контроль за виробничими запасами слід організовувати відповідно до низки принципів:

1. Потреби підприємства мають формуватися з урахуванням реальних обсягів матеріалів, які безпосередньо використовуються у виробництві;

2. Обсяг запасів кожного виду сировини та матеріалів має враховувати середню виробничу потребу, включаючи оперативні, підготовчі та страхові запаси для забезпечення безперервності виробничого процесу;

3. Для ефективного зберігання запасів доцільно застосовувати сучасні технології управління запасами, що знижують витрати на обробку та зберігання;

4. Запаси мають бути належним чином обліковані, промарковані та етикетовані, щоб уникнути плутанини під час їх використання [34].

Розв'язання комплексу дискусійних питань обліково-інформаційного забезпечення запасів залишається актуальним для українських підприємств. Це потребує подальших досліджень з метою створення передумов для формування більш ефективної обліково-управлінської моделі, здатної забезпечити оптимальне управління виробничими запасами і сприяти стійкому розвитку підприємств у ринкових умовах.

Таким чином, підсумовуючи думки різних дослідників, можемо стверджувати, що виробничі запаси як об'єкт обліку – це сукупність предметів праці, які зберігаються на підприємстві у вигляді основних і допоміжних матеріалів, запасних частин, зворотних відходів, палива, тари та інших матеріальних ресурсів. Ці запаси призначені для використання як у виробничому процесі, так і для інших господарських потреб підприємства, за умови їх повного споживання в межах одного операційного циклу.

Висновки до розділу 1

Проведений аналіз поняття «виробничі запаси» показує, що воно має специфічний характер і не отримало однозначного тлумачення у науковій літературі та нормативно-правових актах. Це викликає труднощі у процесах обліку, контролю і використання виробничих запасів на підприємствах України. Більшість науковців, що досліджують це поняття, трактують «виробничі запаси» як засоби виробництва, предмети праці та матеріальні ресурси, які споживаються у виробничому процесі протягом одного операційного циклу.

Сучасні проблеми в обліку та контролі виробничих запасів привертають все більшу увагу наукової спільноти. У відповідь на ці проблеми науковці розробляють рекомендації та підходи, що сприятимуть стабільному функціонуванню підприємств. Серед основних завдань, над якими працюють дослідники, є вдосконалення системи обліку для зниження впливу негативних аспектів, пов'язаних із обліком та контролем виробничих запасів.

Одним із важливих напрямів вирішення цих завдань є перехід до автоматизованої форми обліку. Це дозволить значно зменшити трудомісткість роботи облікових фахівців і забезпечить збір своєчасної та точної інформації для всіх зацікавлених користувачів. Така модернізація системи обліку підвищить ефективність управління виробничими запасами та полегшить прийняття рішень щодо їх використання.

В управлінні виробничими запасами важливо створити систему, яка

гарантуватиме постійну наявність необхідних товарно-матеріальних цінностей і повне їх споживання у виробництві, з перенесенням їхньої вартості на собівартість виготовленої продукції. З метою підвищення ефективності обліку та контролю виробничих запасів доцільним є вдосконалення національного стандарту П(С)БО 9 та гармонізація його з міжнародним стандартом МСБО 2. Важливим також є належне професійне навчання бухгалтерів, щоб вони могли ефективно застосовувати сучасні стандарти і технології в роботі з виробничими запасами.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»

ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» є українським підприємством, яке спеціалізується на швейному виробництві, зокрема на виготовленні одягу та текстильних виробів. Компанія орієнтована на виробництво продукції високої якості, яка відповідає сучасним стандартам та потребам ринку. Основними пріоритетами є задоволення потреб внутрішнього ринку України, забезпечення конкурентоздатності продукції та стабільний розвиток підприємства.

ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» є товариством з обмеженою відповідальністю, що надає йому певні юридичні переваги, включаючи захист майна засновників та можливість залучення інвестицій. Швейне виробництво в Україні є конкурентним ринком, але завдяки спеціалізації на якості продукції та адаптації до ринкових вимог, ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» зберігає конкурентні позиції та приваблює замовників.

Штатний склад компанії компактний, що дозволяє забезпечити оперативне прийняття рішень та тісну комунікацію між усіма рівнями управління. До структури підприємства входять:

Директор — займається загальним управлінням компанією, розробляє стратегію розвитку, координує діяльність усіх підрозділів та приймає ключові рішення щодо виробництва, збуту і маркетингу.

Заступник директора — виконує функції помічника керівника, зосереджуючи свою увагу на оперативному управлінні окремими напрямками діяльності компанії. Він забезпечує реалізацію стратегічних рішень, прийнятих директором, та координує роботу підлеглих.

Бухгалтер — веде облік фінансових операцій, складає та подає фінансову та податкову звітність, контролює облік витрат і доходів, забезпечує фінансову стабільність компанії.

Виробничі працівники — виконують основні функції з розробки моделей, пошиття продукції, підготовки матеріалів, обслуговування обладнання, контролю якості та упакування готової продукції. Кожен працівник має чітко визначені обов'язки, що сприяє ефективному використанню трудових ресурсів.

В структурі ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» функціонують наступні підрозділи: відділ збуту, відділ постачання, виробничий цех, склад, бухгалтерія

ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» займається виробництвом та реалізацією швейних виробів, орієнтованих на різні групи споживачів. Компанія може виробляти широкий асортимент одягу, включаючи спеціалізований одяг, повсякденний та сезонний одяг. Основні види діяльності:

- пошиття одягу з різних матеріалів;
- контроль якості готової продукції;
- впровадження нових моделей і конструкцій виробів за запитами замовників;
- пошук та застосування сучасних технологій у швейному виробництві для підвищення якості продукції та зниження витрат.

ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» приділяє значну увагу соціальній відповідальності. Підприємство реалізує програми підтримки місцевої громади, зокрема:

- створення робочих місць: забезпечення стабільної зайнятості для місцевих жителів;
- навчання та розвиток: організація навчальних програм для співробітників, що сприяє підвищенню кваліфікації та професійного зростання;
- екологічні ініціативи: впровадження екологічно чистих технологій у виробництво та зменшення відходів.

ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» приділяє значну увагу оптимізації витрат, зокрема на сировину та енергію, що є важливим у швейному виробництві.

Бухгалтерія компанії контролює рівень витрат і здійснює аналіз економічних показників для забезпечення фінансової стабільності та рентабельності. Основні напрями економічної діяльності включають:

- оптимізацію процесів закупівлі сировини та матеріалів для мінімізації витрат;
- ефективне управління запасами;
- аналіз рентабельності кожного виробничого замовлення;
- розрахунок та контроль фінансових показників (доходів, витрат, прибутковості).

Для підвищення конкурентоздатності компанія постійно досліджує ринкові тенденції та можливості розвитку. Перспективні напрями для ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» включають:

- осучаснення технологій виробництва для зниження собівартості продукції;
- впровадження нових моделей продукції, орієнтованих на потреби споживачів;
- розширення асортименту та пошук нових ринків збуту;
- розробка маркетингових стратегій для покращення іміджу компанії та підвищення впізнаваності бренду.

Для характеристики діяльності підприємства протягом 2020 – 2023 років використаємо інформацію, наведену у фінансовій звітності (додаток Б).

Для оцінки фінансового стану підприємства розрахуємо основні фінансові показники за такими напрямками: оцінка майнового стану, рівень рентабельності та ділової активності, показники фінансової стійкості та ліквідності (платоспроможності). У таблиці 2.1 представлено результати оцінки майнового стану.

Для характеристики майнового стану використаємо показники: валюта балансу, величина основних засобів, фондівдача основних фондів, частка основних засобів в активах, коефіцієнт зносу основних засобів, коефіцієнт мобільності активів.

Таблиця 2.1

Показники майнового стану

Показник	2021	2022	2023	Динаміка 2022/2021	Динаміка 2023/2022
1. Валюта балансу, тис. грн	57,853	51,684	49,141	-10,6%	-4,9%
2. Основні засоби, тис. грн	36,516	35,177	34,324	-3,7%	-2,4%
3. Фондовіддача основних фондів	3,23	3,70	5,03	+14,5%	+36,0%
4. Частка основних засобів в активах, %	63,1%	68,1%	69,8%	+5,0 %	+1,7 %
5. Коефіцієнт зносу основних засобів	56,1%	58,4%	60,0%	+2,3 %	+1,6 %
6. Коефіцієнт мобільності активів	35,8%	30,9%	28,9%	-4,9 %	-2,0 %

Джерело: розраховано автором

Виходячи з наведених даних, валюта балансу протягом трьох років зменшилася з 57,853 тис. грн у 2021 році до 49,141 тис. грн у 2023 році, що свідчить про скорочення загальної вартості активів підприємства. Таке зменшення може бути наслідком кількох факторів: зниження рівня інвестицій в активи або продаж частини активів, скорочення оборотних активів, таких як запаси та дебіторська заборгованість, що видно зі зниження мобільності активів, зменшення грошових коштів та еквівалентів, що також впливає на скорочення валюти балансу. Також спостерігається скорочення основних засобів, так основні засоби зменшилися на 3,7% у 2022 році порівняно з 2021 роком та на 2,4% у 2023 році порівняно з 2022 роком. Скорочення основних засобів може вказувати на те, що підприємство не проводить достатніх інвестицій в оновлення основних фондів, що призводить до їх зносу та вибуття. Проте загальна ефективність використання основних засобів зростає, що є позитивним фактом і вказує на ефективність прийнятих управлінських рішень. Так, фондовіддача основних фондів показує позитивну динаміку, зростаючи з 3,23 у 2021 році до 5,03 у 2023 році. Це означає, що підприємство стало ефективніше використовувати свої основні засоби для отримання доходу, що є результатом оптимізації виробничих процесів та підвищення продуктивності наявного обладнання, яке дозволяє збільшувати обсяги реалізації без значного збільшення інвестицій в основні фонди. Проте, слід

врахувати можливий ризик: зростання фондівіддачі на тлі скорочення основних засобів може свідчити про надмірне використання наявного обладнання, що призведе до його швидшого зносу та виходу з ладу. Крім того, частка основних засобів в активах стабільно зростає з 63,1% у 2021 році до 69,8% у 2023 році, що свідчить про поступове збільшення частки довгострокових активів у структурі балансу. Однак керівництву підприємства слід враховувати, що збільшення частки основних засобів може також означати зниження гнучкості управління активами, що може стати перешкодою у випадку необхідності швидкого реагування на зміни ринкової кон'юнктури.

До негативного моменту слід віднести значення та зростання коефіцієнту зносу основних засобів. Так, цей показник збільшився з 56,1% у 2021 році до 60,0% у 2023 році. Підвищення коефіцієнта зносу свідчить про старіння основних фондів та недостатні обсяги оновлення активів. Це може створювати ризик зниження ефективності виробництва та збільшення витрат на ремонт обладнання. Високий рівень зносу також може вплинути на конкурентоспроможність підприємства, адже застарілі технології можуть не забезпечувати належну якість продукції.

Коефіцієнт мобільності активів знизився з 35.8% у 2021 році до 28.9% у 2023 році. Таке зниження коефіцієнта мобільності свідчить про зменшення частки оборотних активів у структурі балансу, що вказує на зниження ліквідності підприємства. Це може вплинути на здатність підприємства швидко конвертувати активи в кошти для покриття короткострокових зобов'язань, що може свідчити про проблеми з грошовим потоком або про орієнтацію на більш капіталомісткі інвестиції, які не приносять негайного доходу.

Отже, з загального аналізу майнового стану можна стверджувати, що підприємство демонструє позитивну динаміку в підвищенні ефективності використання основних засобів, що видно зі зростання фондівіддачі. Однак існують ризики, пов'язані зі збільшенням зносу основних фондів та зменшенням ліквідності.

В умовах ринкової економіки життєздатність підприємства напряму залежить від його прибутковості, яка визначає можливості для реалізації інтересів

інвесторів та конкурентоздатність на ринку. Прибутковість підприємства передбачає не лише отримання прибутку, а й забезпечення його на достатньому рівні відносно вкладеного капіталу, отриманих доходів або здійснених витрат.

Рентабельність підприємства оцінюється за допомогою показників, що відображають співвідношення прибутку до різних економічних чинників. Ці показники розраховуються у відсотках як відношення суми прибутку, отриманого за визначений період (рік, квартал), до вкладеного капіталу, понесених витрат, обсягу доходів чи інших абсолютних показників. Крім того поряд з рентабельністю доцільно досліджувати і ділову активність підприємства. Ділова активність підприємства характеризує його здатність ефективно використовувати наявні ресурси для досягнення максимальних результатів у господарській діяльності. Вона відображає, наскільки швидко й ефективно підприємство обертає капітал, залучений у виробничий процес, та свідчить про його гнучкість, здатність адаптуватися до змін на ринку, а також конкурентоспроможність. Ділова активність оцінюється за допомогою коефіцієнтів оборотності активів, оборотності запасів, дебіторської заборгованості та інших показників, що демонструють швидкість обороту різних елементів капіталу. Високий рівень ділової активності свідчить про ефективне управління ресурсами підприємства та його здатність до сталого зростання і розвитку.

Розглянемо показники рентабельності та ділової активності ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» за 2021-2023 рік (табл.2.2.)

Проведений аналіз фінансових показників за 2021-2023 роки дозволяє зробити висновки, що підприємство показало значне покращення чистого прибутку, перейшовши від збитків у 2021 та 2022 роках до позитивного чистого прибутку у 2023 році (9,759 тис. грн). Це свідчить про успішну реструктуризацію витрат та підвищення ефективності бізнес-процесів. Протягом аналізованого періоду спостерігається стійке зростання чистого доходу на 10,5% у 2022 році та 32,5% у 2023 році, що стало результатом ефективної маркетингової стратегії, розширення ринку збуту або збільшення цін на продукцію. Також зміни були спричинені відкладеним попитом, який був наслідком негативних очікувань

пов'язаних з агресією з боку російської федерації щодо України. В 2023 році населення адаптувалось до реалій війни і перейшло до звичайного споживання. Показники прибутку та доходу вказують, що підприємству варто продовжувати використовувати ті самі стратегії, які сприяли зростанню доходів, а також досліджувати нові ринки та канали збуту для подальшого розширення.

Таблиця 2.2

Показники рентабельності та ділової активності

Показник	2021	2022	2023	Δ 2022/2021 (%)	Δ 2023/2022 (%)
Чистий прибуток (тис. грн)	-10,126	-3,372	9,759	66,7%	389,4%
Чистий дохід (тис. грн)	117,823	130,137	172,493	10,5%	32,5%
Рентабельність активів (ROA)	-17,5%	-6,5%	19,9%	62,9%	406,2%
Рентабельність капіталу (ROE)	-45,8%	-19,4%	36,0%	57,7%	285,6%
Рентабельність виробничих фондів	-27,7%	-9,6%	28,4%	65,4%	396,8%
Рентабельність продукції	10,5%	13,7%	24,1%	30,5%	75,9%
Період окупності капіталу (років)	-2,18	-5,14	2,78	-	-
Коефіцієнт оборотності активів	2,04	2,52	3,51	23,5%	39,3%
Коефіцієнт оборотності капіталу	5,33	7,51	6,37	40,9%	-15,2%
Коефіцієнт оборотності запасів	19,37	22,51	17,45	16,2%	-22,5%
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	610,03	227,12	763,68	-62,8%	236,2%

Джерело: розраховано автором

Рентабельність активів (ROA) ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» зросла з -17,5% у 2021 році до 19,9% у 2023 році, що свідчить про ефективне використання активів для генерування прибутку. Рентабельність капіталу (ROE) продемонструвала аналогічне зростання: від -45,8% у 2021 році до 36,0% у 2023 році. Це означає, що власники капіталу отримали позитивну віддачу від своїх інвестицій у підприємство. Рентабельність виробничих фондів значно зросла у 2023 році до 28,4%, що вказує на оптимізацію використання основних засобів.

Отже, з огляду на покращення рентабельності, підприємству варто продовжувати інвестувати у підвищення продуктивності обладнання та модернізацію виробничих потужностей для подальшого зростання ефективності. Також позитивним є факт набуття позитивного значення періоду окупності, що вказує на те, що підприємство стало здатним повертати інвестиції власників швидше, що підвищує його привабливість для інвесторів. Це свідчить про покращення фінансової стійкості та можливість залучення додаткового капіталу для розширення бізнесу.

Коефіцієнт оборотності активів зріс з 2,04 у 2021 році до 3,51 у 2023 році. Це означає, що підприємство стало ефективніше використовувати свої активи для генерування доходів. Оборотність власного капіталу зросла до 7,51 у 2022 році, але дещо знизилася до 6,37 у 2023 році. Це свідчить про те, що підприємство ефективно використовувало власний капітал, хоча темпи зростання доходів дещо сповільнилися. Тому слід звернути увагу на покращення управління капіталом, щоб підвищити оборотність і забезпечити стаке зростання доходів.

Оборотність запасів знизилася у 2023 році до 17,45 (з 22,51 у 2022 році), що може вказує на певне накопичення нереалізованих товарів на складах. Проте, оборотність дебіторської заборгованості суттєво зросла з 227,12 у 2022 році до 763,68 у 2023 році, що свідчить про покращення політики управління боржниками та швидше отримання платежів.

Отже підприємство повинно звернути увагу на політику управління запасами для уникнення можливих витрат на зберігання та знецінення. Також необхідно продовжувати оптимізувати дебіторську політику для збереження високого рівня ліквідності.

Проте, для більш детального аналізу ризиків діяльності необхідно проаналізувати показники платоспроможності та фінансової стійкості (табл. 2.3).

З наведених даних у 2021 році власні оборотні кошти (ВОК) становили - 15,026 тис. грн, що погіршилось до -18,385 тис. грн у 2022 році (-22.35%). Негативне значення у всіх трьох роках вказує на те, що підприємство відчуває дефіцит власних коштів для покриття своїх короткострокових потреб. Це означає,

що його короткострокові активи фінансуються переважно за рахунок зобов'язань. Однак у 2023 році ситуація дещо покращилась до -7,837 тис. грн, що свідчить про початок фінансового оздоровлення (+57.38%). Загалом, від'ємні значення ВОК свідчать про необхідність залучення додаткових інвестицій або оптимізації витрат для забезпечення більш стійкого фінансування оборотних активів.

Коефіцієнт автономії вимірює частку власного капіталу в загальній структурі фінансування підприємства. Значення коефіцієнта у 2021 році складало 0,38, зменшилось до 0,34 у 2022 році (-12,25%), але значно зросло до 0,55 у 2023 році (+64,39%). Таке зростання коефіцієнта автономії у 2023 році свідчить про зміцнення фінансової незалежності підприємства та зниження залежності від зовнішніх кредиторів. Це позитивний сигнал для інвесторів, оскільки показує покращення стійкості підприємства.

Таблиця 2.3

Показники фінансової стійкості та платоспроможності

Показник	2021	2022	2023	Δ 2022/2021 (%)	Δ 2023/2022 (%)
Власні оборотні кошти (тис. грн)	- 15,026	- 18,385	- 7,837	-22,35%	57,38%
Коефіцієнт автономії	0,38	0,34	0,55	-12,25%	64,39%
Коефіцієнт маневрування	-0,68	-1,06	-0,29	-55,88%	72,50%
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів	-0,73	-1,15	-0,55	-58,68%	52,44%
Коефіцієнт майна виробничого призначення	0,74	0,79	0,90	7,02%	14,15%
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,38	0,34	0,55	-12,25%	64,39%
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,59	0,46	0,66	-21,68%	41,88%
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,42	0,28	0,19	-29,25%	-32,33%
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,25	0,01	0,01	-97,85%	48,32%
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	0,01	0,02	0,02	202,92%	-9,93%

Джерело: розраховано автором

Коефіцієнт маневрування відображає частку власних оборотних коштів у структурі власного капіталу. Його значення було негативним протягом усіх років, що свідчить про недостатність власних коштів для покриття оборотних активів. У 2021 році показник був -0,68, погіршився до -1,06 у 2022 році, але покращився до -0,29 у 2023 році. Такі негативні значення свідчать про низьку гнучкість управління капіталом, однак покращення у 2023 році може бути ознакою поліпшення управління фінансами.

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами є негативним у всіх трьох роках означають, що підприємство використовує зовнішнє фінансування для покриття своїх оборотних активів. Це підвищує фінансовий ризик. Показник погіршився з -0,73 у 2021 році до -1,15 у 2022 році, але в 2023 році дещо покращився до -0,55. Це вказує на те, що підприємство має обмежені можливості для самостійного фінансування своєї діяльності, що вказує на залежність від зовнішніх джерел капіталу.

Високе значення коефіцієнта майна виробничого призначення вказує на те, що велика частина активів спрямована на виробничі потреби. Так, коефіцієнт зростав з 0,74 у 2021 році до 0,90 у 2023 році, що свідчить про високий рівень інвестицій у основні засоби та виробничі запаси. це засвідчує той факт, що підприємство орієнтоване на виробництво і демонструє значну концентрацію активів у засобах виробничого призначення, що може свідчити про стратегічний фокус на розширення виробничих потужностей.

Коефіцієнт фінансової стійкості відображає частку власного капіталу в загальній структурі джерел фінансування. Значення цього показника покращилось з 0,34 у 2022 році до 0,55 у 2023 році, що вказує на зростання фінансової стабільності підприємства. Покращення коефіцієнта свідчить про зміцнення позицій підприємства на ринку та зменшення залежності від зовнішніх зобов'язань.

Зростання коефіцієнта загальної ліквідності коефіцієнта з 0,46 у 2022 році до 0,66 у 2023 році свідчить про покращення можливості покриття поточних зобов'язань. Проте показник все ще залишається нижчим за нормативне значення (більше 1), що означає, що підприємство може мати труднощі з покриттям

короткострокових боргів. Отже, підприємству слід продовжувати працювати над покращенням ліквідності для забезпечення фінансової стабільності.

Показник швидкої ліквідності зменшився з 0,42 у 2021 році до 0,19 у 2023 році, що свідчить про зниження здатності підприємства швидко покрити свої поточні зобов'язання без урахування запасів, що вказує на те, що підприємству слід підвищити рівень ліквідних активів, щоб уникнути проблем з платоспроможністю.

Значне падіння коефіцієнт абсолютної ліквідності з 0,25 у 2021 році до 0,01 у 2023 році є сигналом про низький рівень грошових коштів на рахунках підприємства, що може викликати труднощі з негайним погашенням короткострокових зобов'язань.

Показник співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості зріс з 0,01 у 2021 році до 0,02 у 2023 році, що свідчить про покращення в управлінні дебіторською заборгованістю, проте значення залишається низьким, що вказує про переважання кредиторської заборгованості над дебіторською. Отже, підприємству слід продовжувати зусилля для покращення управління дебіторською заборгованістю та скорочення кредиторської залежності.

Таким чином, з проведеного аналізу можна зробити наступні висновки:

1. За період з 2021 по 2023 роки підприємство продемонструвало суттєве покращення фінансових показників, вийшовши з глибоких збитків та забезпечивши позитивний чистий прибуток.

2. Позитивна динаміка рентабельності активів, капіталу та виробничих фондів свідчить про покращення операційної ефективності та управлінських рішень.

3. Підприємство демонструє покращення показників фінансової стійкості, особливо у 2023 році. Це свідчить про стабілізацію діяльності та зниження залежності від зовнішніх кредиторів.

4. Показники ліквідності залишаються на низькому рівні, що вказує на потенційні ризики з платоспроможністю. Підприємству варто працювати над збільшенням ліквідних активів.

5. Негативні значення власних оборотних коштів та коефіцієнта маневрування вказують на потребу в оптимізації фінансової стратегії.

6. Підприємству необхідно зменшити кредиторську заборгованість, щоб уникнути залежності від зовнішнього фінансування.

Отже, підприємство демонструє позитивні тенденції до покращення фінансових показників у 2023 році, однак для досягнення стабільного фінансового зростання потрібні додаткові заходи для покращення ліквідності та управління борговими зобов'язаннями.

2.2. Особливості організації облікового процесу та контролю виробничих запасів ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»

Згідно з Інструкцією «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій», затвердженої Наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 для обліку запасів на ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» використовується 2-й клас Плану рахунків, що має назву «Запаси». Цей клас охоплює всі матеріальні цінності, які призначені для обробки, переробки, використання в процесі виробництва або для господарських потреб підприємства. Зокрема, він включає сировину, матеріали, комплектуючі, а також малоцінні та швидкозношувані предмети праці, що використовуються для виробництва або в господарських цілях. Це важливий елемент обліку, адже правильне відображення руху запасів є основою для контролю за витратами та формування собівартості продукції.

До другого класу Плану рахунків «Запаси» відносяться такі рахунки та субрахунки, кожен з яких відповідає за облік конкретних груп матеріальних цінностей підприємства:

20 «Виробничі запаси» – основний рахунок для обліку запасів, що безпосередньо використовуються в процесі виробництва. Це можуть бути як сировина і матеріали, так і комплектуючі, які перетворюються на частини готової продукції.

21 «Біологічні активи» – рахунок для обліку живих тварин, сільськогосподарських культур та інших біологічних активів, що використовуються в агропромисловому виробництві.

22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» – рахунок для обліку засобів праці, які використовуються в господарській діяльності, але мають низьку вартість і швидко зношуються (наприклад, інструменти, меблі, техніка).

23 «Виробництво» – обліковуються витрати на виробництво готової продукції, включаючи основні та допоміжні матеріали, заробітну плату працівників виробничих підрозділів, амортизацію основних засобів та інші витрати.

24 «Брак у виробництві» – рахунок для обліку браку, що виникає в процесі виробництва продукції, зокрема, для визначення витрат на ліквідацію дефектів.

25 «Напівфабрикати» – рахунок для обліку частково виготовленої продукції, яка ще не пройшла всі етапи виробництва і потребує додаткових операцій для досягнення готового стану.

26 «Готова продукція» – рахунок для обліку продукції, яка завершена, але ще не реалізована. Вона є частиною товарообігу підприємства.

27 «Продукція сільськогосподарського виробництва» – облік сільськогосподарської продукції, що була вирощена на підприємстві (рослинництво, тваринництво) та готова до реалізації або використання в інших виробничих процесах.

28 «Товари» – рахунок для обліку товарів, що купуються для подальшого перепродажу або використання у виробничому процесі без значної переробки.

У дебеті рахунка 20 «Виробничі запаси» та його субрахунків фіксуються такі операції, як надходження відповідних запасів на підприємство, а також збільшення їх вартості внаслідок дооцінки (наприклад, у разі зміни цін на матеріали або внаслідок додаткових витрат на доставку, зберігання тощо). На кредиті цього рахунка відображаються витрати на виробництво, відпуск запасів на переробку або на сторону, а також зменшення вартості запасів в результаті уцінки (наприклад, через зниження попиту на деякі матеріали чи зниження їх ринкової вартості).

Субрахунок 201 призначений для обліку основних і допоміжних матеріалів, які використовуються безпосередньо у процесі виготовлення продукції. Це можуть бути різноманітні сировина, основні матеріали, які входять до складу кінцевої продукції, а також допоміжні матеріали для забезпечення технологічного процесу (наприклад, мастила, фарби, пакувальні матеріали тощо). Також на цьому субрахунку обліковуються будівельні матеріали (для підприємств-забудовників — на субрахунку 205 «Будівельні матеріали»).

Субрахунок 202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби» призначений для обліку напівфабрикатів та комплектуючих виробів, які закупаються підприємством для подальшого використання у виробничому процесі. Він включає конструкції та деталі, що необхідні для складання готової продукції, наприклад, металева фурнітура, електронні компоненти, механічні частини тощо.

Субрахунок 203 обліковує тверді та рідкі палива (нафтопродукти), які використовуються на підприємстві для виробничих потреб, обігріву, транспорту або інших технологічних процесів. В обліку цього субрахунка враховуються також талони на нафтопродукти і газ, що купуються для господарських потреб.

Субрахунок 204 «Тара й тарні матеріали» використовується для обліку всієї тари, яка застосовується для зберігання, транспортування та упаковки матеріалів і готової продукції. Крім того, облік ведеться для тарних матеріалів, які використовуються для виготовлення або ремонту тари, за винятком матеріалів, що використовуються для забезпечення перевезень (наприклад, для вагона, судна чи баржі), облік яких здійснюється на субрахунку 201.

Субрахунок 205 «Будівельні матеріали» використовується підприємствами-забудовниками для обліку усіх будівельних матеріалів, конструкції, деталі, а також обладнання, яке потребує монтажу. Сюди входять цегла, бетон, сталь, будівельні розчини та інші матеріали, що використовуються для зведення або ремонту будівельних об'єктів.

Субрахунок 206 «Матеріали, передані в переробку» призначений для обліку матеріалів, що передаються на переробку стороннім підприємствам або в межах

власного виробництва для виготовлення продукції. Витрати на ці матеріали включаються до собівартості готової продукції, яку виготовляють із цих матеріалів.

Субрахунок 207 «Запасні частини» ведеться облік запасних частин, вузлів і деталей, необхідних для ремонту та обслуговування виробничого обладнання, транспорту і машин. Сюди входять запасні частини для ремонту, які зберігаються в резерві для заміни зношених елементів, а також шини для автомобілів та інші комплектуючі.

Субрахунок 208 «Матеріали сільськогосподарського призначення» обліковує сільськогосподарські матеріали, такі як добрива, засоби захисту рослин, корми для тварин, насіння та саджанці для вирощування сільськогосподарських культур.

Субрахунок 209 «Інші матеріали»

Субрахунок 209 використовується для обліку різноманітних матеріальних цінностей, що не потрапляють до інших категорій, зокрема відходів виробництва, металобрухту, зношених шин та інших матеріальних цінностей, що мають потенційну вартість для підприємства.

Усі нюанси обліку запасів, що застосовуються в підприємстві, повинні бути чітко визначені в Наказі про облікову політику, який відповідно до чинного законодавства має бути затверджений керівництвом підприємства. Це дозволяє забезпечити узгодженість в облікових процедурах, точність обліку, а також відповідність нормативним вимогам.

Наказ про облікову політику є одним з найважливіших документів на підприємстві, оскільки він визначає підходи до ведення бухгалтерського обліку, які використовуватимуться на постійній основі. Цей документ допомагає забезпечити єдиний підхід до облікових процедур, відповідність законодавству та прозорість у фінансових звітах підприємства. Основні пункти, які до наказу про облікову політику є:

1. Методи оцінки активів і зобов'язань. У цьому розділі наказу визначається, як підприємство оцінює різні види активів та зобов'язань, які воно має. Серед ключових аспектів є визначення методу оцінки основних засобів — за первісною вартістю, за справедливою вартістю або за залишковою вартістю. Вибір методу

оцінки запасів, що може включати FIFO (перший надійшов – перший списаний), LIFO (останній надійшов – перший списаний) або середньозважений метод. Підходи до оцінки фінансових активів та зобов'язань — за справедливою вартістю або амортизованою вартістю.

2. Методи розрахунку доходів і витрат. Підприємство обирає правила визнання доходів і витрат, щоб вони відповідали вимогам облікових стандартів. Серед аспектів, які можуть бути встановлені: метод нарахування або касовий метод для визнання доходів і витрат, правила калькуляції собівартості продукції, робіт чи послуг: визначення прямих та непрямих витрат, їх розподіл та спосіб включення до собівартості.

3. Порядок обліку основних засобів і нематеріальних активів. Встановлюються деталі обліку довгострокових активів: вибір методу амортизації основних засобів (прямолінійний, виробничий, метод зменшення залишкової вартості тощо); розподіл витрат на поточний ремонт, модернізацію або капітальний ремонт основних засобів, що впливає на їхню балансову вартість.

4. Оцінка товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ). Підприємство обирає метод списання ТМЦ на витрати залежно від обраної методики.

5. Порядок обліку дебіторської та кредиторської заборгованості. У цьому розділі встановлюються принципи обліку боргів, порядок створення резервів під можливі неплатежі, критерії та процедура списання боргів, що не підлягають стягненню

6. Методика обліку витрат на оплату праці. Підприємство встановлює правила обліку витрат на оплату праці, правила нарахування, утримань та виплат працівникам, а також відображення у звітах

7. Форми та облікові регістри. Обираються форми облікових регістрів, які підприємство використовуватиме для запису даних, визначаються документи, необхідні для фіксації господарських операцій, як-от рахунки, накладні, акти виконаних робіт тощо.

8. Інші питання облікової політики. Можуть бути зазначені специфічні аспекти обліку, важливі для окремих видів діяльності, правила визнання та обліку

різниць від перерахунку валютних операцій, методика розподілу загальновиробничих та адміністративних витрат, визначення програм, які використовуються на підприємстві, а також їх функціональні можливості.

9. Організаційні та адміністративні аспекти. У розділі зазначається порядок внесення змін до облікової політики, відповідальні особи за її дотримання та звітування. Також описуються процедури регулярного перегляду та актуалізації облікової політики.

На ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» для оцінки вартості запасів при їх вибутті використовується метод середньозваженої (середньої) вартості, що визначено в Наказі про облікову політику підприємства. Цей метод забезпечує об'єктивний підхід до розподілу вартості виробничих запасів, що особливо важливо у виробничій діяльності підприємства з огляду на коливання закупівельних цін на матеріали та сировину.

Виробничі запаси можуть надходити на підприємство з різних джерел, що відображає широку варіативність умов їх отримання. Основними шляхами надходження є:

- придбання у постачальника, де зазвичай оформляється договір поставки, рахунок-фактура та видаткова накладна;
- придбання через підзвітну особу, яка зобов'язана представити звіт та підтверджуючі документи щодо здійснених витрат;
- внесок до статутного капіталу, коли запаси надходять від інвестора або учасника підприємства у вигляді вкладу в майно, що згодом впливає на розмір його частки в статутному капіталі;
- безоплатне надходження, яке може включати різні види дарування запасів іншим підприємством, організацією чи фізичною особою;
- результати інвентаризації, що виявляють надлишок або нестачу запасів і сприяють уточненню даних обліку.

Всі основні бухгалтерські проведення, які відображають надходження виробничих запасів на ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА», детально наведені у додатку В.

Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 (П(С)БО 9), списання виробничих запасів може бути викликане кількома основними причинами:

1. Відпуск у виробництво – запаси використовуються безпосередньо в основному чи допоміжному виробництві, наприклад, як сировина для продукції.
2. Невідповідність запасів критеріям визначення активу – якщо запаси втрачають можливість приносити економічну вигоду, вони списуються з балансу.
3. Списання у зв'язку з псуванням або розкраданням – у випадку пошкодження запасів, їх зникнення чи розкрадання, що зазвичай підтверджується актом.
4. Реалізація запасів на сторону – продаж залишків запасів стороннім особам або підприємствам.
5. Передача до статутного капіталу іншого підприємства – запаси можуть бути передані іншому підприємству в якості внеску до його статутного капіталу.
6. Безоплатна передача – за рішенням підприємства певні запаси можуть бути передані іншим організаціям без оплати.

Усі операції зі списання виробничих запасів, включаючи різні варіанти кореспонденції рахунків, наведені у додатку В.

Для збереження матеріальних запасів підприємство обладнало спеціальні приміщення – склади, які відповідають вимогам зберігання товарно-матеріальних цінностей. Вони оснащені точними вагами, вимірювальними приладами та мірною тарою, що дозволяє контролювати збереженість і облік запасів. Важливим елементом організації обліку запасів є чітка ідентифікація місця зберігання, де облік ведеться за видами об'єктів, за місцем зберігання, а також за кількістю. Кожен склад отримує унікальний постійний номер, який використовується в усіх документах, що супроводжують рух запасів на даному складі.

Запаси підприємства підлягають періодичній інвентаризації, яка забезпечує перевірку фактичної наявності майна та співставлення результатів інвентаризації з даними бухгалтерського обліку. Інвентаризація здійснюється відповідно до положення про інвентаризацію № 879 [36] і проводиться за місцями зберігання, з

розподілом за матеріально відповідальними особами або їхніми групами. У процесі інвентаризації запаси записують до інвентаризаційних описів із зазначенням найменування, номенклатурного номера, виду, групи, сорту та кількості, а тару – за видами, цільовим призначенням та станом (нова, була у користуванні, потребує ремонту).

Основні стадії інвентаризації на підприємстві ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА», які охоплюють підготовку, проведення та аналіз та узагальнення результатів показано на рисунку 2.1. Процеси інвентаризації включають перевірку фактичної наявності запасів, порівняння цих даних із бухгалтерським обліком та оформлення розбіжностей. Після завершення інвентаризації комісія складає «Інвентаризаційний опис інших необоротних матеріальних активів та запасів», на основі якого вносяться відповідні корективи в облік.

На основі «Інвентаризаційних описів інших необоротних матеріальних активів та запасів» підприємство складає «Порівняльну відомість результатів інвентаризації», яка порівнює фактичну наявність запасів з даними бухгалтерського обліку. Це дозволяє виявити будь-які відхилення, включаючи нестачі, надлишки чи інші розбіжності, а також визначити причини цих відхилень. Після цього керівництво підприємства приймає рішення щодо врегулювання розбіжностей, наприклад, списання втрат, повернення надлишків або коригування облікових даних.

Кожна група виробничих запасів поділяється за такими характеристиками, як вид, сорт, марка, тип, розмір тощо, що полегшує їх облік та управління. Кожен тип запасу отримує унікальний номенклатурний номер, що використовується для ідентифікації матеріалу у всіх первинних документах, пов'язаних з рухом запасів. Номенклатурний номер включає:

- перші два знаки, що позначають синтетичний рахунок,
- третій знак - субрахунок,
- два наступні знаки - групу запасів,
- останній набір знаків - порядковий номер матеріальних цінностей в межах групи.

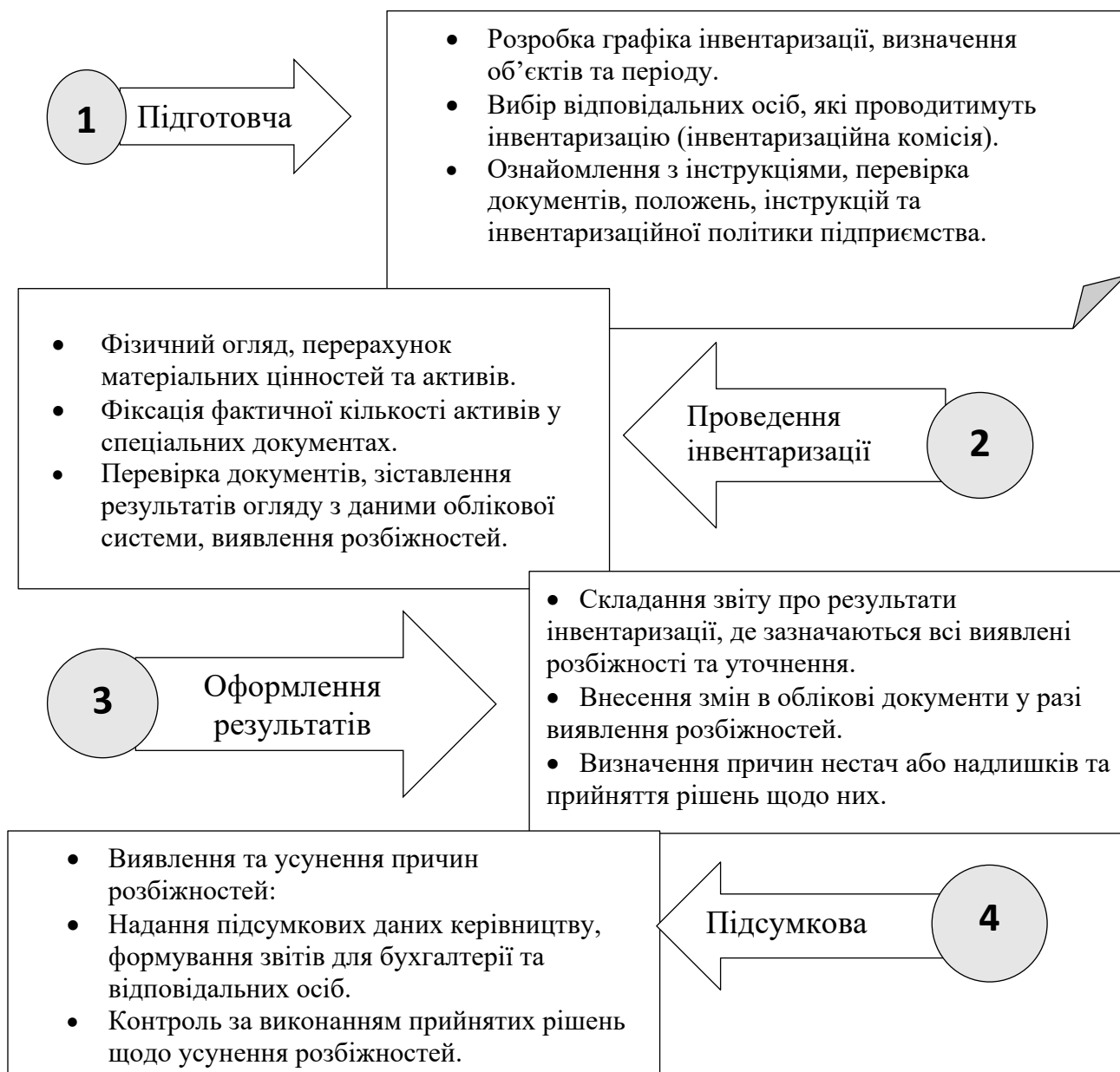

Рис. 2.1. Стадії проведення інвентаризації виробничих запасів на ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»

Джерело: сформовано автором

Ці номери фіксуються у спеціальному реєстрі – номенклатурі-ціннику, де також вказується одиниця виміру та, якщо можливо, облікова ціна. Це забезпечує можливість оперативного контролю кількісно-сумового обліку.

Для індивідуального позначення запасів на складі та для їх ідентифікації використовується «Матеріальний ярлик (форма № М-16)», який закріплюється на кожному виді запасів. Цей ярлик містить основну інформацію про товарно-

матеріальні цінності, що спрощує процес інвентаризації та контролю за зберіганням запасів.

Облік матеріалів на складі веде відповідальний по складу, який є матеріально відповідальною особою (МВО). Він здійснює кількісний облік руху продукції та матеріалів, використовуючи «Картки складського обліку (форма № М-12)» або «Книги складського обліку». Картки видаються матеріально відповідальним особам під розписку у спеціальному журналі. Для кожного номенклатурного номера відкривається окрема картка, яка має унікальний реєстраційний номер. У цих картках відповідальний по складу заповнює усі реквізити, включаючи назву матеріалів, марку, сорт, одиницю виміру, облікову ціну, номенклатурний номер, норму запасу та місце зберігання.

Якщо облік ведеться у «Книгах складського обліку», бухгалтер готує ці книги перед використанням, нумерує та прошнуровує їх, засвідчує кількість сторінок своїм підписом. Кожному виду продукції та матеріалів у книзі виділяються окремі сторінки. Це дозволяє детально обліковувати операції з окремими матеріалами або продукцією.

Бухгалтер також контролює повноту та правильність заповнення усіх реквізитів у картках або книгах складського обліку та відповідність класифікації матеріалів, що веде до мінімізації помилок. Записи у картках чи книгах здійснюються на основі первинних прибутково-видаткових документів у день здійснення операції, що дозволяє своєчасно відображати всі операції в обліку.

Кожна операція з надходження чи видачі запасів обов'язково документується. «Прибуткові ордери (форма № М-4)» заповнюються у день надходження запасів на склад, якщо відсутні розбіжності з документами постачальника. При наявності таких розбіжностей складається «Акт про приймання матеріалів (форма № М-7)».

Щомісяця матеріально відповідальні особи, базуючись на первинних документах, складають «Звіт про рух матеріальних цінностей», що подається бухгалтеру у двох примірниках разом із прибутковими та видатковими документами. Бухгалтер перевіряє точність обліку, здійснює таксування (оцінку) та підрахунок підсумків у вартісному вираженні, після чого повертає підписаний

один примірник звіту завідувачу складу. Це забезпечує коректний облік у вартісному та кількісному вираженні.

Для зв'язку складського та бухгалтерського обліку використовується «Відомість обліку залишків матеріалів на складі (форма № М-14)», яка формується на основі карток складського обліку, перевірених бухгалтерією. Вірність перенесення залишків затверджується підписом перевіряючої особи, що гарантує відповідність облікових даних фактичній наявності запасів на складі.

Якщо запаси надходять від зовнішніх постачальників, використовуються товарно-транспортні накладні, накладні на відпуск товарно-матеріальних цінностей (форма № М-20), залізничні накладні, вантажні митні декларації, сертифікати якості, паспорти, специфікації та інші супровідні документи,.

При внутрішньому переміщенні запасів на підприємстві оформлюється прибутковий ордер (форма № М-4), накладна, акт про приймання матеріалів (форма № М-7), накладна-вимога на відпуск матеріалів або накладна на передачу готової продукції на склад. Це забезпечує повний контроль над рухом запасів та сприяє підтримці оптимального рівня матеріальних ресурсів.

Завдяки впровадженню ефективної системи обліку на підприємстві забезпечується не лише постійний контроль за наявністю та рухом матеріальних цінностей, але й значно мінімізується ймовірність помилок при облікових операціях. Це, своєю чергою, підвищує точність фінансової звітності та сприяє більш ефективному управлінню запасами. Правильний облік є запорукою оптимізації діяльності підприємства, що дозволяє знизити витрати, а також забезпечити своєчасне виконання договірних зобов'язань перед контрагентами.

У процесі управління матеріальними ресурсами можуть виникати випадки, коли на підприємство надходять так звані невідфактуровані поставки — ситуації, коли товарно-матеріальні цінності (ТМЦ) надходять без супровідних документів. Якщо існує можливість оцінити такі ТМЦ на основі цін, зазначених у контрактах, їх зараховують на баланс підприємства, оформлюючи Акт приймання матеріалів (форма № М-7). Після отримання необхідних документів від постачальника,

попередній запис сторнується, і проводиться стандартна операція оприбуткування запасів.

Щоб деталізувати процедуру оцінки запасів, у таблиці 2.4 наведемо основні методи обліку із зазначенням специфіки та особливих умов для кожного з них.

Таблиця 2.4

Методи оцінки запасів та їх застосування у виробничих умовах

Метод оцінки	Застосування	Опис особливостей	Документація
Фактична собівартість	Використовується при придбанні запасів у сторонніх постачальників	Ураховує всі витрати на доставку, розвантаження, навантаження та інші витрати, що виникають під час закупівлі	Договір, накладні, рахунок-фактура
Собівартість власного виробництва	Для запасів, що виготовляються власними силами	Включає прямі та непрямі витрати на виробництво матеріалів	Акт виконаних робіт, калькуляція витрат
Ринкова вартість	Для запасів, отриманих як внесок до статутного капіталу	Застосовується, коли запаси передаються без оплати, узгоджується між учасниками	Акт приймання-передачі, засновницькі документи
Балансова вартість переданих запасів	Для обмінних операцій на подібні запаси	Застосовується у випадку, якщо обмін запасами не передбачає значної різниці у вартості	Накладна на переміщення, акт обміну

Джерело: складено автором.

На підприємстві для організації ефективного контролю та обліку запасів створюються окремі реєстри, які використовуються для систематизації та узагальнення інформації щодо руху матеріальних цінностей. Це дозволяє забезпечити повноту та достовірність даних про надходження, зберігання та витрачання запасів. Для кожного процесу, пов'язаного з операціями із запасами, застосовуються спеціальні реєстри: реєстри прибуткових документів — для фіксації всіх надходжень товарно-матеріальних цінностей на склад підприємства,

реєстри видаткових документів — для документування витрачання матеріалів на різні потреби, включаючи виробництво, господарські потреби, списання тощо.

Кожен реєстр містить детальну інформацію, що дозволяє вести точний облік і контролювати всі етапи руху запасів. Всі записи вносяться в реєстри у встановленому порядку, що забезпечує прозорість облікових процесів. До даних, що вносяться у такі реєстри, відносяться:

- період, за який складається реєстр, що дозволяє точно визначити часові рамки для облікових операцій;
 - найменування документів, включених до реєстру, для ідентифікації типу та призначення кожного документу (наприклад, накладні, акти, рахунки);
 - номери документів та їх кількість, що дозволяє уникнути дублювання інформації та забезпечує відстежуваність кожної операції;
 - підписи завідувача складу та бухгалтера, що засвідчують правильність внесення даних та відповідність облікових записів фактичному руху матеріалів.
- Після складання реєстрів, бухгалтер проводить перевірку даних карток складського обліку та первинних документів, що дозволяє вчасно виявляти розбіжності та усувати їх. Таким чином, запаси враховуються не лише в кількісному, але й вартісному вимірнику.

Завдяки впровадженню чіткої системи реєстрів, підприємство веде облік запасів як у натуральних одиницях (кількість, обсяг, вага), так і у вартісному вимірнику (грошовий еквівалент). Це дозволяє бухгалтерам не лише відслідковувати фізичний рух запасів, але й оцінювати їх вартість у фінансовому обліку.

Важливим аспектом у роботі підприємства є правильне оформлення документів на вибуття матеріалів (табл. 2.5).

Відпуск матеріалів, які постійно використовуються у виробничих процесах, здійснюється на основі «Лімітно-забірних карток (форми № М-8 та № М-9)». Ці картки оформлюються для систематичного відпуску матеріалів, що дозволяє контролювати витрати ресурсів та забезпечувати належний рівень матеріальних запасів на складах. Одноразовий відпуск матеріалів або їх

переміщення в межах підприємства документується за допомогою «Накладних-вимог на відпуск (форма № М-11)», що дозволяє точно фіксувати рух матеріалів. У разі потреби додаткового відпуску, оформлюється «Акт-вимога на заміну або додатковий відпуск матеріалів (форма № М-10)», що дозволяє задокументувати незаплановані потреби у матеріальних ресурсах.

Таблиця 2.5

Оформлення вибуття запасів на ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»

Напрями використання запасів	Документальне оформлення
У цехи для виробництва продукції	Лімітно-забірні картки (форми № М-8, № М-9)
На господарські потреби	Накладні-вимоги на відпуск матеріалів (форма № М-11)
Для переробки на стороні	Акти-вимоги на заміну матеріалів (форма № М-10)
Списання як нестачі	Опис-акт уцінки залежалих товарів
Безоплатна передача та внесок до статутного капіталу	Відомість розподілу витрат

Джерело: складено автором

Для списання матеріалів, використаних у виробництві, створюється «Відомість розподілу витрат матеріалів і палива за рахунками і статтями витрат», яка формується на основі первинних видаткових документів. Цей документ є важливим для відображення фактичного використання матеріалів, що дає можливість контролювати витрати в межах затверджених норм. У разі здачі готової продукції на склад використовується Накладна на здачу готової продукції, а для товарів, які не використовуються або втратили свою актуальність, складається Акт уцінки товарів і продукції, що залежалися, або лишків запасів. Це забезпечує коректне відображення залишків та витрат на виробництво, а також коригування фінансових результатів підприємства.

Процес оцінки вибуття матеріальних запасів є ключовим чинником, що впливає на розрахунок податкових зобов'язань з податку на прибуток. Балансова вартість запасів відіграє значну роль у визначенні фінансового стану підприємства,

оскільки вона враховується при розрахунках ліквідності та платоспроможності, що є основними показниками при оцінці стійкості бізнесу.

Наявність кількох методів оцінки запасів дозволяє адаптувати облік до конкретних умов виробничого процесу. Застосування різних формул оцінки може дещо змінювати фінансові результати підприємства, особливо за умов інфляції та економічної нестабільності. Обраний метод оцінки може впливати на рівень інвестицій у майбутньому періоді, адже оцінка запасів визначає розмір оборотних активів і впливає на фінансові показники, що характеризують загальний фінансовий стан підприємства.

2.3. Особливості автоматизації обліку та контролю виробничих запасів ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»

Ефективне управління виробничими запасами є ключовим фактором для забезпечення стабільності діяльності підприємства, особливо в умовах нестабільної економічної ситуації. У сучасних умовах ринку підприємства стикаються з необхідністю впровадження інформаційних технологій для підвищення оперативності та точності управління ресурсами. ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» обрало програмне забезпечення «Мастер:Бухгалтерія» для автоматизації обліку та контролю виробничих запасів. Ця система дозволяє оптимізувати бізнес-процеси та забезпечує високу продуктивність на всіх етапах управління запасами (рис.2.2).

Основні завдання, які постали пед підприємством, для автоматизації управління запасами:

- оптимізація обліку та контролю запасів для зменшення витрат та підвищення точності даних;
- автоматизація звітності з метою зниження навантаження на бухгалтерський персонал та скорочення часу на формування фінансових документів;

- моніторинг залишків у реальному часі для забезпечення безперервного виробничого процесу та запобігання дефіциту матеріалів;
- планування та аналіз оборотності запасів для підвищення ефективності використання ресурсів.

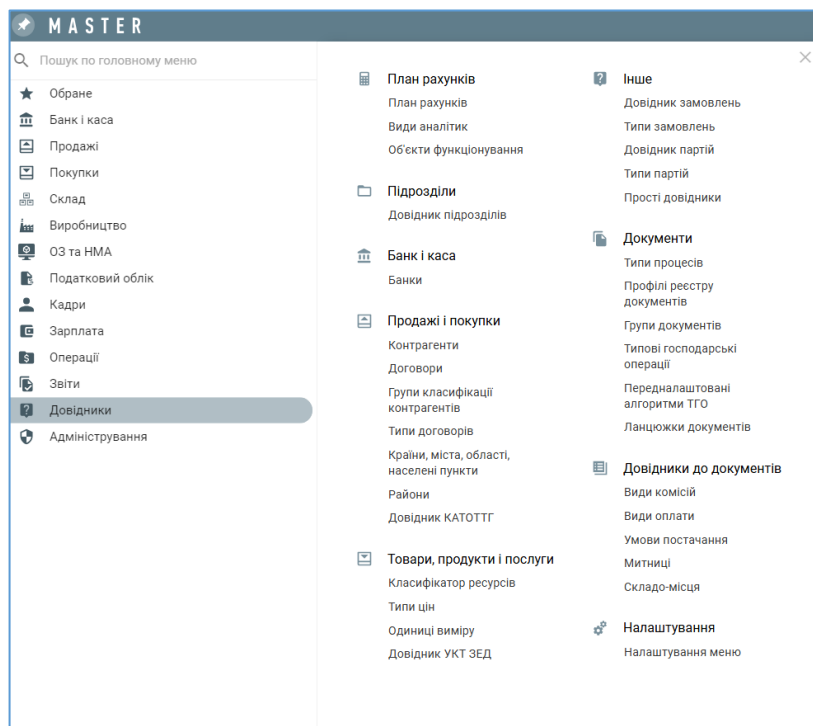

Рис. 2.2 Інтерфейс програмного забезпечення «Мастер:Бухгалтерія»

Джерело: сформовано автором

В цьому аспекті, програмне забезпечення «Мастер:Бухгалтерія» надає широкий функціонал для автоматизації обліку виробничих запасів, серед якого:

- інтеграція з бухгалтерськими та управлінськими модулями, що забезпечує єдиний інформаційний простір для підприємства;
- функція управління складськими залишками, що дозволяє оперативно відслідковувати наявні запаси та їх рух на складі;
- автоматизоване формування первинних документів, таких як накладні на відпуск, акти списання та прибуткові ордери;
- можливість інтеграції з системами постачальників, що дозволяє автоматично оновлювати дані про замовлення та поставки;

- аналіз даних за допомогою вбудованих аналітичних інструментів, що дозволяє оцінювати ефективність використання запасів;
- можливість імпортувати та переносити дані з різних баз даних та систем автоматизації, які використовувались в минулому, зокрема, з колись популярної, а нині забороненої в Україні системи «1С: Підприємство»

Впровадження системи автоматизації обліку та контролю виробничих запасів значно підвищила ефективність управління на ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА». Зокрема, вдалося досягнути таких результатів:

1. Підвищення швидкості обробки інформації. Завдяки автоматичному обліку та формуванню звітів значно скоротилися терміни виконання завдань.
2. Зниження кількості помилок у звітності через мінімізацію людського фактора. Система автоматично перевіряє дані на відповідність, що знижує ризик помилок.
3. Зменшення витрат на зберігання матеріалів шляхом оптимізації процесу управління залишками. Аналітичні інструменти допомагають визначити оптимальні рівні запасів, що запобігає надмірному накопиченню ресурсів.
4. Покращення відносин з постачальниками завдяки автоматичному відстеженню термінів поставок та оновленню замовлень у режимі реального часу.

Для детального розуміння впливу автоматизації на діяльність ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» розглянемо, як програмне забезпечення «Мастер:Бухгалтерія» використовується для автоматизації різних процесів обліку та контролю товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ). Завдяки використанню цього ПЗ підприємство оптимізувало управління запасами, що дозволило підвищити ефективність операційної діяльності та забезпечити точність облікових даних.

Початкова автоматизація починається з налаштування довідників, які є основою для всіх подальших операцій у системі. Довідник номенклатури містить дані про всі товари, матеріали та сировину, які використовуються у діяльності підприємства. Це дозволяє автоматично підставляти інформацію при створенні документів, уникати помилок і пришвидшувати процес обробки даних.

Довідники складів структурують інформацію про всі склади та зони зберігання, дозволяючи контролювати переміщення ТМЦ між різними локаціями.

Довідники контрагентів зберігають інформацію про постачальників і клієнтів, що спрощує управління взаємодією та розрахунками.

Модуль «Склад» у «Мастер: Бухгалтерія» дозволяє автоматизувати всі процеси управління запасами. Основні можливості включають:

- облік залишків ТМЦ у реальному часі, що забезпечує своєчасний контроль наявності матеріалів і товарів;
- налаштування прав доступу для користувачів, що гарантує безпеку даних та запобігає несанкціонованим змінам;
- автоматичне списання та оприбуткування ТМЦ, що знижує ручні помилки.

Автоматизація процесу закупівлі починається з формування документа «Рахунок постачальника ТМЦ». Після надходження товарів система автоматично формує документи на оприбуткування ТМЦ, що дозволяє швидко оновити залишки на складі. Придбання ТМЦ автоматизується через створення замовлень постачальникам, що враховують наявні залишки та прогнозовані потреби підприємства.

Переміщення ТМЦ між різними складами підприємства автоматизовано, що дозволяє уникати затримок і підвищує точність обліку. Списання ТМЦ відбувається автоматично під час використання матеріалів у виробництві або при списанні за браком. Оприбуткування ТМЦ дозволяє оперативно відображати надходження нових партій товарів.

Функція розукомплектування ТМЦ використовується у випадках, коли необхідно розділити готовий товар на складові частини. Це дозволяє оптимізувати використання наявних запасів та швидко адаптуватися до виробничих потреб. Система автоматично оновлює залишки складових компонентів після розукомплектування.

Автоматизація продажу ТМЦ включає в себе генерацію рахунків та документів реалізації, що автоматично списують товари зі складу та відображають

інформацію у фінансових звітах. Це дозволяє забезпечувати контроль заборгованості клієнтів завдяки інтеграції з фінансовим обліком.

Інвентаризація ТМЦ забезпечує контроль за відповідністю фактичних залишків з даними обліку. Відбувається автоматичне формування актів інвентаризації, що дозволяє швидко виявляти розбіжності та коригувати дані. Також система аналізує результати інвентаризації для виявлення можливих помилок або втрат.

Для збереження актуальності облікових даних проводиться переоцінка ТМЦ. Така переоцінка дозволяє оперативно реагувати на зміни ринкових цін або умов постачання. Система автоматично створює документи переоцінки та відображає зміни у фінансовій звітності.

У разі передачі ТМЦ на відповідальне зберігання або отримання на зберігання від інших компаній автоматизовано процес передачі та прийому. Відбувається формування актів передачі та забезпечується контроль за збереженням та цілісністю товарів, що знижує ризик втрат. Також система дозволяє вести облік строків зберігання та умов договорів із контрагентами.

Програмне забезпечення «Мастер Бухгалтерія», що використовується ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА», автоматизація управління товарно-матеріальними цінностями (ТМЦ) включає ефективне використання реєстрів та звітів для контролю, аналізу і прийняття управлінських рішень. Далі детально розглянемо, які саме реєстри та звіти використовуються підприємством, їх значення та можливості.

Регістри обліку в «Мастер: Бухгалтерія» представляють собою систематизовані бази даних, що фіксують всі операції з ТМЦ. Вони дозволяють контролювати рух товарів, матеріалів та сировини, а також забезпечують повну прозорість облікових даних. Так, реєстр надходження ТМЦ фіксує всі операції оприбуткування ТМЦ на склад, включаючи закупівлі від постачальників, повернення товарів або внутрішнє оприбуткування, та дає можливість відслідковувати дати та обсяги отриманих партій, а також контролювати постачальників. Регістр руху ТМЦ відображає всі переміщення ТМЦ між різними

складами або підрозділами підприємства та дозволяє аналізувати ефективність використання запасів та забезпечувати безперебійність виробничих процесів. Регістр списання ТМЦ веде облік списання матеріалів на виробничі потреби, утилізацію або через брак та автоматично формує дані про залишки на складах після кожної операції списання. Регістр інвентаризації ТМЦ фіксує результати проведених інвентаризацій та відображає розбіжності між фактичними залишками та даними обліку, а також допомагає швидко виявляти нестачі або надлишки, що сприяє підвищенню точності обліку. Регістр відповідального зберігання містить інформацію про товари, що знаходяться на відповідальному зберіганні у контрагентів або прийняті на зберігання від інших компаній та дозволяє контролювати строки зберігання та умови договорів. Регістр переоцінки ТМЦ відображає операції з переоцінки товарів у зв'язку зі зміною ринкових умов або цін постачальників та дає можливість аналізувати вплив переоцінки на фінансовий результат підприємства.

Звіти у «Мастер:Бухгалтерія» використовуються для комплексного аналізу даних, моніторингу залишків, контролю за обігом ТМЦ і оцінки фінансової ефективності. Звіт про залишки ТМЦ на складах показує поточний стан запасів на різних складах, включаючи інформацію про кількість, вартість та терміни зберігання, дозволяє виявити товари з низькою оборотністю або надлишкові запаси. Звіт про рух ТМЦ відображає всі операції з ТМЦ за певний період: оприбуткування, переміщення, списання та продаж, допомагає аналізувати динаміку використання запасів та виявляти проблемні ділянки. Звіт про оборотність ТМЦ аналізує швидкість обороту товарів, що дозволяє оптимізувати закупівлі та управління запасами, виявляє товари, які повільно реалізуються, що дозволяє скоротити витрати на їх зберігання. Аналіз списання ТМЦ дає детальний огляд причин списання ТМЦ (виробництво, утилізація, брак) і їх вплив на фінансові результати. Звіт по інвентаризації порівнює дані про фактичні залишки з обліковими даними, виявляє розбіжності та формує акти інвентаризації. Звіт про відповідальне зберігання містить інформацію про товари, що передані або прийняті на відповідальне зберігання та дозволяє контролювати умови зберігання та

своєчасно оновлювати контракти з контрагентами. Звіт про переоцінку ТМЦ відображає всі проведені операції з переоцінки, аналізує їх вплив на вартість запасів та фінансові показники та дає можливість оцінювати наслідки переоцінок для фінансової звітності. Фінансовий звіт про витрати на ТМЦ дозволяє аналізувати витрати на закупівлю, зберігання та списання ТМЦ, що допомагає оптимізувати бюджет.

Таким чином, завдяки впровадженню програмного забезпечення «Мастер:Бухгалтерія» ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» отримало можливість оперативно отримувати повну інформацію про стан запасів, рух ТМЦ та фінансові результати. Це сприяє покращенню управління ресурсами, підвищенню точності обліку і зниженню витрат, що забезпечує конкурентні переваги підприємства на ринку.

Висновки до розділу 2

Проведений аналіз діяльності ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» свідчить, що підприємство досягло значного прогресу у фінансовій діяльності протягом 2021–2023 років. Основні позитивні тенденції включають покращення операційної ефективності, зростання рентабельності та стабілізацію фінансової стійкості. Проте, незважаючи на успіхи, існують певні ризики, пов'язані з низькою ліквідністю, негативними значеннями власних оборотних коштів та високим рівнем кредиторської заборгованості.

Для забезпечення сталого фінансового зростання підприємству слід зосередитися на: підвищенні рівня ліквідних активів; оптимізації фінансової стратегії для забезпечення позитивних власних оборотних коштів; зменшенні кредиторської заборгованості, що знизить залежність від зовнішніх джерел фінансування.

Загалом, поточні результати є основою для подальшого розвитку, але реалізація запропонованих заходів є ключовою для досягнення фінансової стабільності та довгострокового успіху.

На підприємстві ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» ефективно організовано облік виробничих запасів, що дозволяє забезпечити об'єктивність і достовірність даних у бухгалтерському обліку. Основним методом оцінки вартості вибуття запасів є метод середньозваженої вартості, що визначено обліковою політикою підприємства. Цей підхід є оптимальним для виробничої діяльності, враховуючи коливання цін на сировину. Запаси підприємства надходять різними шляхами (придбання, внесок до статутного капіталу, безоплатне отримання тощо) і ретельно документуються за допомогою відповідних первинних документів. Для обліку руху матеріалів використовуються прибуткові ордери, накладні, акти приймання, а також реєстри, які систематизують інформацію про запаси в натуральному та вартісному вираженні.

Періодична інвентаризація дозволяє виявляти розбіжності між фактичною наявністю запасів і даними обліку, що є важливим етапом для коригування звітності та управління матеріальними ресурсами. Виявлені нестачі, надлишки чи інші розбіжності документуються та врегульовуються відповідно до встановленого порядку.

Отже, завдяки ефективній системі обліку та контролю запасів, ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» має змогу знижувати витрати, підвищувати точність фінансової звітності та забезпечувати своєчасне виконання виробничих і договірних зобов'язань.

Впровадження автоматизації обліку виробничих запасів у ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» за допомогою ПЗ «Мастер:Бухгалтерія» дозволило значно підвищити ефективність управління ТМЦ. Автоматизація процесів оприбуткування, списання, інвентаризації та переміщення ТМЦ допомогла знизити ручні помилки, прискорити складські операції та покращити управлінський контроль. Завдяки інтегрованим звітам підприємство оптимізувало рівень запасів, що знизило витрати на їх зберігання та підвищило рентабельність. Система також забезпечила прозорість облікових процесів і підтримала прийняття оперативних управлінських рішень.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА
КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»3.1. Оптимізація обліку виробничих запасів на базі ТОВ «АКСІОН
УКРАЇНА»

В сучасних умовах ведення господарської діяльності в Україні спостерігається невідповідність чинної методики обліку виробничих запасів вимогам інформаційного середовища. Це, своєю чергою, знижує ефективність управління виробничими ресурсами підприємств. Одним із важливих аспектів реформування бухгалтерського обліку стало впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності, що надало суб'єктам господарювання більше автономії у виборі методів і організації обліку. У контексті цих змін підприємства отримали можливість самостійно розробляти власну облікову політику, орієнтуючись на специфіку діяльності та потреби користувачів фінансової інформації [38].

Зважаючи на вагому роль обліку виробничих запасів у діяльності підприємств, зокрема у забезпеченні їх безперервного функціонування та мінімізації втрат, важливо розробити логічно обґрунтовану та ефективну облікову політику. В умовах нестабільної економічної ситуації та посилення конкуренції належний облік запасів сприяє оптимізації витрат, підвищенню рентабельності та покращенню фінансового результату. Це зумовлює необхідність детального підходу до формування облікової політики в частині організації та методики обліку виробничих запасів.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає, що облікова політика підприємства — це сукупність принципів, методів та процедур, які застосовуються для ведення бухгалтерського обліку та підготовки фінансової звітності. Це означає, що підприємства повинні самостійно обирати ті методи, які найкраще відповідають їхнім бізнес-процесам і забезпечують

достовірність та об'єктивність відображення даних у фінансовій звітності [39]. У свою чергу, облік виробничих запасів є ключовим елементом облікової політики, оскільки саме запаси забезпечують безперервність виробничого процесу та впливають на показники фінансової стабільності компанії.

На основі аналізу нормативно-правових актів, що регулюють облік запасів, а також вивчення наукових джерел і практичних підходів українських підприємств, ми розробили структуру облікової політики у частині управління виробничими запасами (рис. 3.1). Вона складається з декількох блоків, кожен з яких має своє значення для системного підходу до обліку запасів.

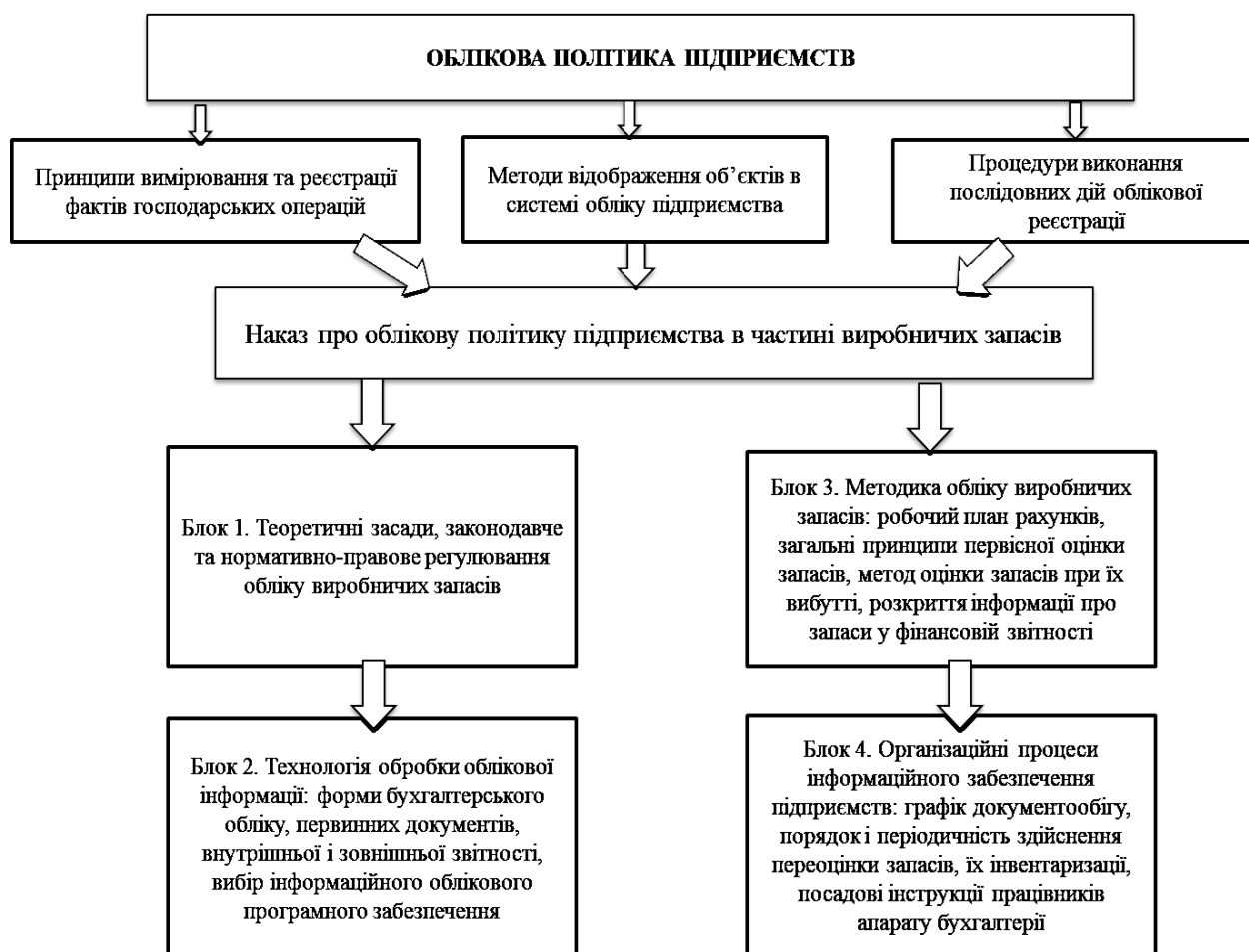

Рис. 3.1. Структурна модель облікової політики щодо виробничих запасів на підприємстві

Джерело: сформовано автором

Блок 1 передбачає формування системи нормативно-правових актів та внутрішніх регулюючих документів, які регулюють процеси обліку та подання інформації щодо виробничих запасів у фінансовій звітності. Це включає Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», Положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(С)БО) 9 «Запаси», 16 «Витрати» та 22 «Вплив інфляції», а також Методичні рекомендації з обліку запасів та положення про порядок проведення інвентаризації [40, 41].

Блок 2 включає встановлення принципів оцінки запасів. Відповідно до П(С)БО 9, запаси можуть оцінюватися за фактичною собівартістю, що включає всі витрати на їх придбання та підготовку до використання. Проте, залежно від специфіки діяльності, підприємства можуть використовувати методи FIFO, середньозваженої собівартості чи нормативних витрат, що дозволяє адаптувати облік до реальних умов роботи та підвищити оперативність управління запасами.

Блок 3 стосується розробки робочого плану рахунків. Він повинен містити перелік рахунків та субрахунків, необхідних для детального обліку руху виробничих запасів, враховуючи особливості підприємства. Це забезпечує точне відображення операцій, що дозволяє керівництву отримувати актуальну інформацію для прийняття управлінських рішень [42].

Блок 4 включає створення графіку документообігу. Це один із ключових інструментів контролю за рухом запасів, що сприяє підвищенню ефективності управління та забезпечує відповідність документального оформлення операцій вимогам чинного законодавства. Правильно розроблений графік документообігу дозволяє оптимізувати внутрішні процеси підприємства, запобігти втратам та зловживанням. Підприємства повинні проводити інвентаризацію для підтвердження відповідності облікових даних фактичній наявності запасів, що дозволяє виявити та усунути можливі розбіжності, а також підвищити точність звітності.

Усі перераховані елементи мають бути відображені у Наказі про облікову політику підприємства, де фіксуються індивідуальні правила та процедури обліку. Цей документ повинен враховувати специфіку діяльності підприємства, його

масштаб, особливості технологічного процесу та потреби користувачів інформації [43]. Таким чином, раціонально побудована облікова політика є запорукою ефективного управління ресурсами підприємства, що сприяє його фінансовій стабільності та конкурентоспроможності на ринку.

Від правильної методики обліку виробничих запасів залежить ефективність їх використання у виробничому процесі, що безпосередньо впливає на результативність діяльності підприємства. Ефективний облік виробничих запасів забезпечує раціональне використання ресурсів, запобігає їх надмірному накопиченню або нестачі та створює умови для оптимізації витрат.

Однак, сьогодні підприємства в Україні стикаються з низкою проблем, які ускладнюють удосконалення методик обліку виробничих запасів:

1. Використання застарілих нормативно-правових актів. Багато підприємств покладаються на нормативну базу, яка не враховує сучасних економічних умов і технологій обліку. Це призводить до несвоєчасного оновлення методичних рекомендацій та неузгодженості між нормативними актами і практичними реаліями.

2. Невідповідність практики обліку нормативним вимогам. Реальне відображення операцій із запасами часто не відповідає вимогам чинного законодавства, що може спричиняти помилки у фінансовій звітності, а також ускладнювати контроль і управління ресурсами.

3. Недостатнє нормування використання запасів. Відсутність чітких нормативів для різних видів запасів ускладнює їх раціональне використання за цільовим призначенням, обмежує можливості контролю, що є важливим аспектом у забезпеченні ефективності управління запасами [44].

Раціональна організація системи обліку виробничих запасів потребує належного оформлення господарських операцій у первинних документах. Правильно складені документи мають ключове значення для:

- формування достовірної первісної вартості запасів, що враховує всі витрати на їх придбання або виробництво;

- точного визначення вартості запасів, які списуються на виробничі потреби;
- адекватної оцінки незавершеного виробництва, що дозволяє уникнути перекручень у фінансовій звітності;
- достовірного відображення залишків запасів у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.

Окрім цього, якісна документація відіграє ключову роль у забезпеченні ефективного функціонування підприємства. Вона не лише сприяє оперативному отриманню необхідної інформації для управління, але й слугує основою для аналізу ефективності використання ресурсів. Завдяки чітко структурованим даним підприємство може виявляти резерви для підвищення продуктивності, зменшення витрат та оптимізації процесів.

Крім того, якісна документація забезпечує належний контроль за рухом запасів. Це дозволяє запобігати перевитратам, втратам чи нестачам матеріалів, своєчасно виявляти невідповідності між фактичними і обліковими даними, а також мінімізувати ризики, пов'язані з порушенням нормативних вимог. Вона є важливим інструментом не лише для внутрішнього контролю, але й для зовнішнього аудиту, підтверджуючи прозорість діяльності підприємства та забезпечуючи його відповідність стандартам.

З огляду на це, виникає потреба у вдосконаленні первинної документації, яка б відповідала вимогам як оперативного, так і аналітичного обліку. Особливу увагу слід приділити адаптації документів для використання в умовах автоматизації процесів, що дозволить спростити облік, підвищити його точність та зменшити витрати часу і людських ресурсів [45].

Крім того, важливим завданням у процесі вдосконалення та оптимізації обліку виробничих запасів, на нашу думку, є визначення ключових заходів, які мають бути реалізовані на підприємстві. Основні аспекти цих заходів наведено на рисунку 3.2.

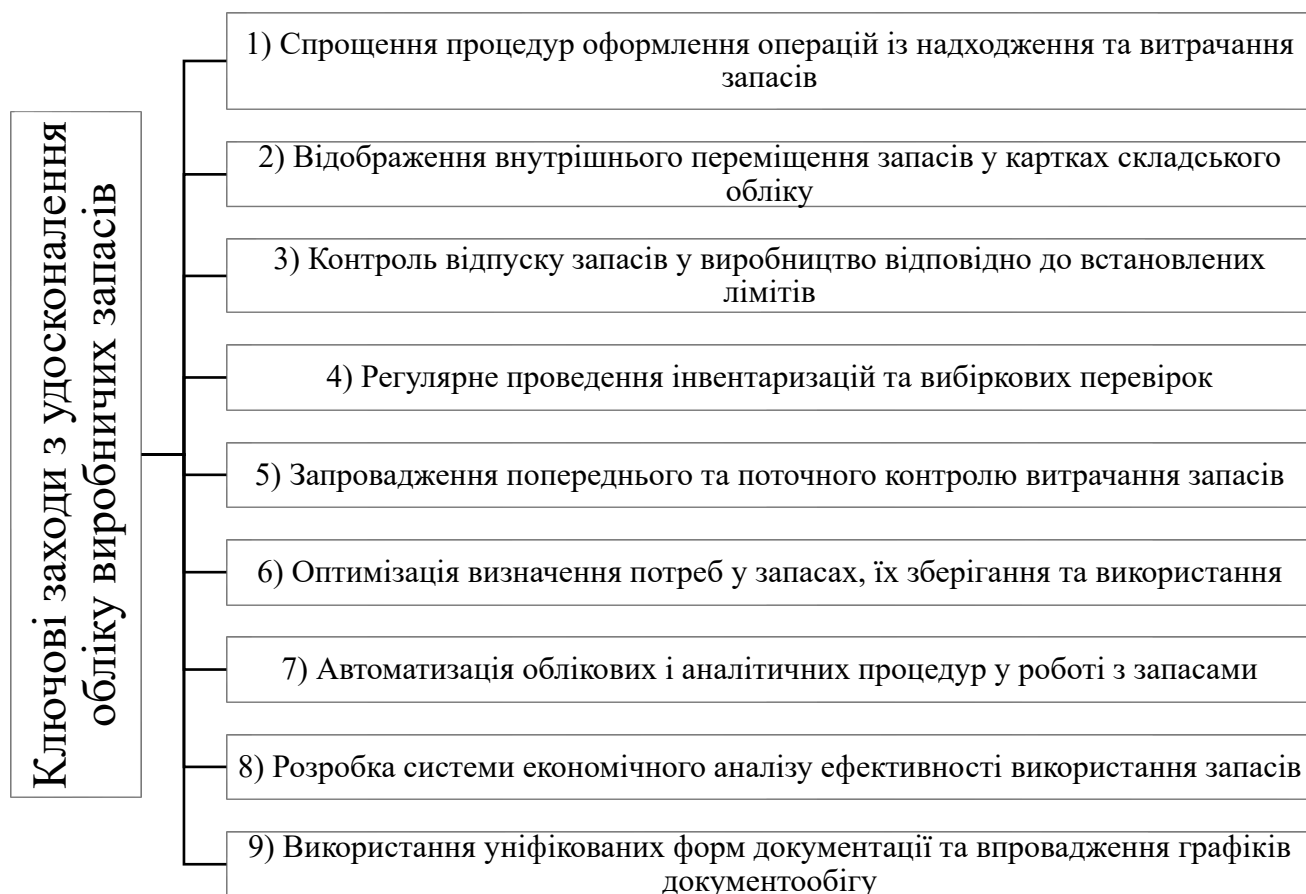

Рис. 3.2. Ключові заходи з удосконалення обліку виробничих запасів

Джерело: сформовано автором

З урахуванням специфіки діяльності підприємства та його фінансово-економічного стану, нами розроблено організаційно-інформаційну модель обліку виробничих запасів підприємства. Ця модель слугує основою для створення методичної моделі їх обліку, яка враховує особливості управління ресурсами, забезпечує точність облікових даних і сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень. (рис. 3.3)

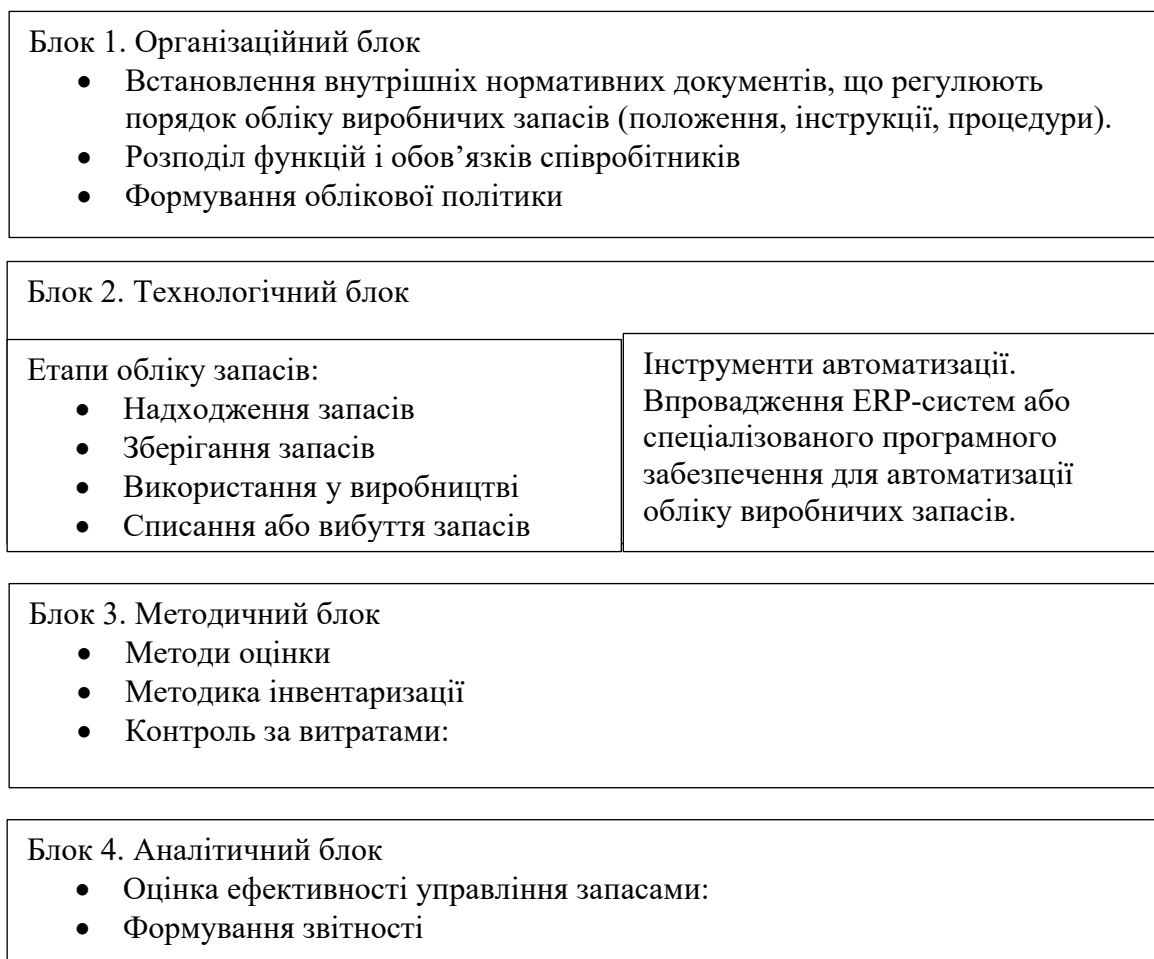

Рис. 3.3. Організаційно-інформаційна модель обліку виробничих запасів підприємства

Джерело: сформовано автором

Методична модель обліку виробничих запасів підприємства є комплексною системою, яка структурно організована на кількох ключових рівнях і охоплює всі аспекти обліку, аналізу та управління запасами. Її структура включає чотири основні блоки: організаційний, технологічний, методичний та аналітичний, кожен із яких має своє унікальне значення для ефективного функціонування підприємства.

Організаційний блок формує нормативно-правову основу обліку виробничих запасів та регламентує його основні правила. Він визначає облікову політику підприємства, що включає методи оцінки запасів і порядок їх відображення в бухгалтерському обліку, забезпечує наявність внутрішніх регламентів, а також

чіткий розподіл функцій і відповідальності між працівниками. Організаційний блок є ключовим для створення єдиного стандарту обліку та мінімізації ризиків помилок.

Технологічний блок охоплює всі етапи обліку виробничих запасів – від їх надходження до списання. Він базується на використанні сучасних технологій, таких як ERP-системи або спеціалізовані програми, які дозволяють автоматизувати операції та забезпечувати їх прозорість. У цьому блоці велике значення мають первинні документи, які фіксують рух запасів, а також механізми автоматизації, що мінімізують вплив людського фактора і підвищують точність даних.

Методичний блок включає інструменти і методи, які використовуються для оцінки, контролю та управління запасами. До основних його елементів належать різні методи оцінки (FIFO, середньозважена вартість, фактична собівартість), процедури інвентаризації та контроль за витратами запасів у процесі виробництва. Методичний блок дозволяє адаптувати облік до специфіки діяльності підприємства, забезпечуючи ефективне використання ресурсів та відповідність нормативно-правовим вимогам.

Аналітичний блок відповідає за аналіз і використання даних про запаси для прийняття управлінських рішень. Він охоплює формування ключових показників (таких як обіговість запасів і рівень їх забезпеченості), створення звітності для внутрішнього та зовнішнього користування, а також оцінку ефективності використання ресурсів. Аналітичний блок дозволяє виявляти слабкі місця в управлінні запасами, прогнозувати потреби підприємства та оптимізувати обсяги закупівель.

Запропонована модель має критичне значення для підвищення ефективності управління виробничими запасами. Вона забезпечує:

1. Оптимізацію процесів обліку. Автоматизація та впорядкування операцій значно знижують адміністративні витрати та ризики помилок.

2. Прозорість та контроль. Завдяки чіткій структурі облікових процесів модель дозволяє мінімізувати втрати, забезпечити відповідність нормативним вимогам і підвищити якість звітності.

3. Підтримку управлінських рішень. Аналітичні дані сприяють прийняттю обґрунтованих рішень щодо оптимізації запасів, зменшення витрат і підвищення рентабельності.

4. Конкурентоспроможність. Ефективне управління запасами знижує витрати, прискорює виробничі процеси та підвищує загальну ефективність підприємства.

5. Гнучкість. Модель адаптується до змін у зовнішньому середовищі, внутрішніх процесах чи законодавчих вимогах, що робить її універсальним інструментом для різних видів бізнесу.

Таким чином, методична модель обліку виробничих запасів забезпечує системний підхід до управління ресурсами, підвищуючи ефективність діяльності підприємства та сприяючи досягненню його стратегічних цілей. За сучасних умов господарювання рух документів між різними службами на підприємстві вимагає впорядкування за допомогою організації системи документообігу. Документообіг можна визначити як шлях документа від створення до здачі в архів. Отже, система дієвого документообігу на підприємстві має бути організована на стадії первинного, поточного та підсумкового обліку запасів.

Організація первинного обліку виробничих запасів є критично важливою складовою процесу управління матеріальними ресурсами підприємства. Це перший етап у системі обліку, де збирається інформація про всі операції з руху запасів, що дозволяє забезпечити їх своєчасне та точне відображення у бухгалтерії. Від ефективності цього етапу залежить точність даних, що в подальшому використовуються для фінансового та управлінського обліку, а також для прийняття рішень щодо оптимізації використання матеріальних ресурсів.

Для ефективного ведення первинного обліку необхідно забезпечити мінімізацію витрат часу та коштів на виконання облікових робіт. Це вимагає організації безперервного та оперативного руху документів, що супроводжують операції з запасами, а також ефективного використання автоматизованих систем обліку, що дозволяють значно спростити процеси та знизити ризик помилок.

На етапі первинного обліку важливо не тільки правильно оформити документи, але й забезпечити їх оперативне передавання до бухгалтерії підприємства. Затримки у передачі первинних документів можуть призвести до порушення облікових строків та неточностей у фінансових звітах. Тому одним із завдань є організація такої системи документообігу, яка забезпечить швидке та безперебійне надходження документів до відповідних підрозділів.

Використання сучасних інформаційних технологій, таких як автоматизовані системи обліку та електронний документообіг, дозволяє не тільки скоротити час на оформлення документів, а й підвищити їх точність. Автоматизовані системи забезпечують безперервний контроль за рухом запасів, а також знижують ризик помилок, пов'язаних з ручним введенням даних. Крім того, ці системи дозволяють значно пришвидшити процес обробки документів, автоматично генеруючи звіти та передаючи їх до бухгалтерії. У результаті підприємство отримує своєчасну та достовірну інформацію для прийняття управлінських рішень.

Іншим важливим аспектом є стандартизація первинної документації. Використання єдиних форм для всіх видів документів (накладних, актів приймання-передачі, звітів про використання матеріалів) дозволяє спростити їх оформлення та передачу, забезпечуючи при цьому зручність для співробітників підприємства. Стандартизація також дозволяє знизити ризики неправильного оформлення документів і спрощує подальшу перевірку їх на відповідність вимогам облікової політики.

Не менш важливою складовою є чітке визначення відповідальності між підрозділами і співробітниками підприємства, які беруть участь у процесі обліку запасів. Це дозволяє уникнути затримок у передачі документів та забезпечує своєчасне внесення інформації в облікові системи. Визначення чіткої ролі кожного учасника процесу обліку дозволяє значно підвищити ефективність і скоротити час на виконання необхідних операцій.

Враховуючи всі ці аспекти, організація первинного обліку виробничих запасів на підприємстві стає основою для успішного управління матеріальними ресурсами. Правильна організація цього процесу сприяє не тільки зниженню

витрат часу і коштів на облікові роботи, а й покращенню контролю за рухом запасів, зменшенню ризиків, пов'язаних із невірним відображенням інформації в бухгалтерії, а також забезпеченню своєчасності та точності фінансової звітності. (рис. 3.4).

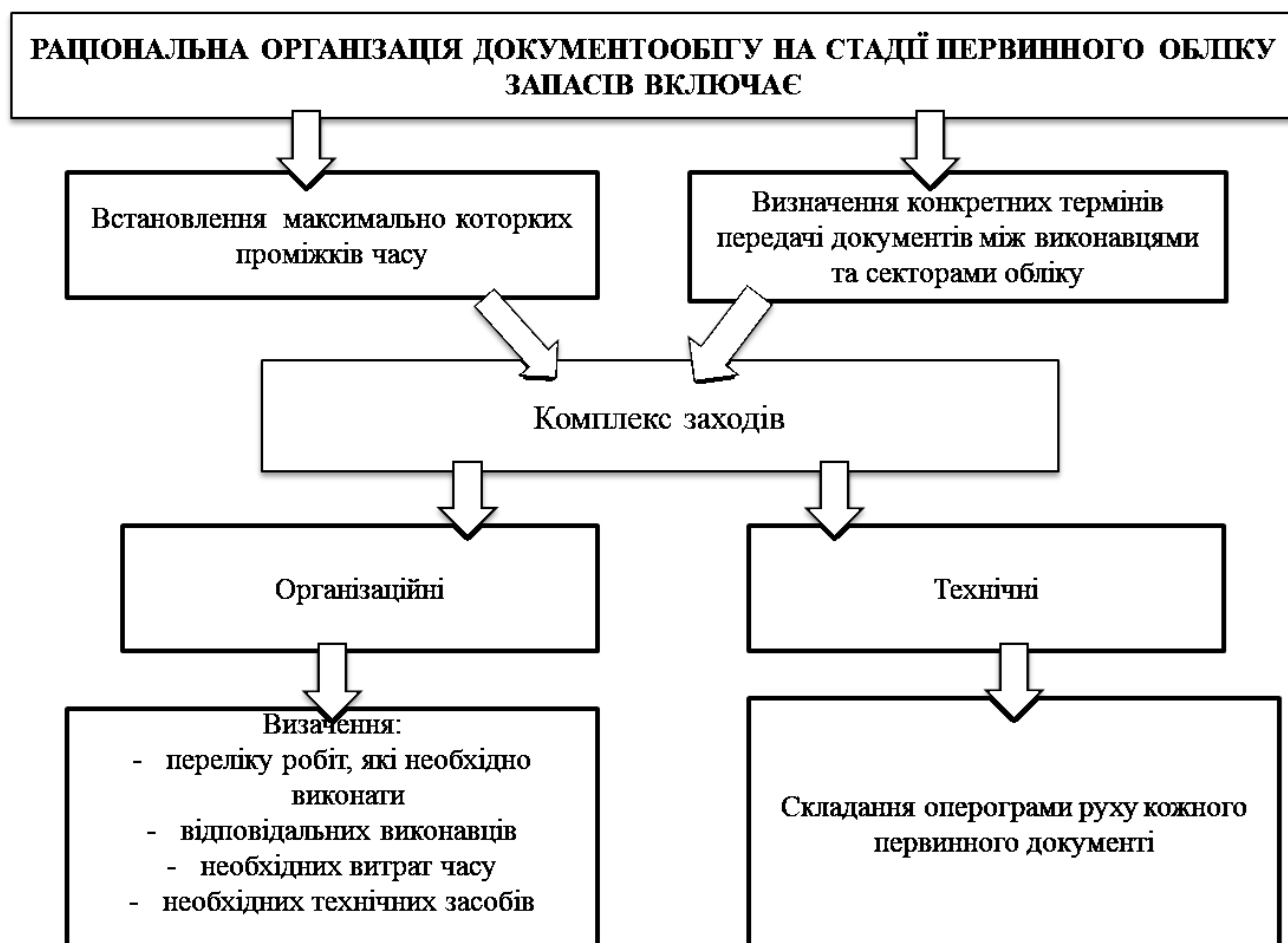

Рис. 3.4. Схема організації документообігу на етапі первинного обліку запасів
Джерело: сформовано автором

Процес обліку виробничих запасів є однією з основних складових управлінської діяльності на підприємстві, що безпосередньо впливає на ефективність функціонування всього виробничого процесу. Оскільки цей процес передбачає постійну обробку великої кількості даних, що стосуються надходження, зберігання та витрачання матеріальних ресурсів, важливим є належне впорядкування та організація всіх етапів обліку. Це дозволяє не лише забезпечити точність фінансових звітів, а й сприяє оптимізації використання виробничих

запасів, що є критично важливим для досягнення максимальних економічних результатів.

Ефективність документообігу на кожному етапі обліку залежить від кількох чинників, але головним є чітка постановка завдань і визначення конкретних цілей, що мають бути досягнуті в процесі обліку та управління запасами. Правильне планування, своєчасне оновлення та обробка інформації забезпечують безперервний контроль за наявністю, рухом та використанням запасів, що дозволяє уникнути дефіциту або надлишку матеріальних ресурсів, а також оптимізувати їх витрати. Важливим етапом є також систематизація даних, що дає змогу забезпечити доступність та точність інформації для прийняття управлінських рішень, що, в свою чергу, впливає на ефективність виробничої діяльності підприємства в цілому.

Особливої уваги заслуговує підсумковий облік, який є завершальною стадією всього процесу. Його організація повинна сприяти не лише економії часу та ресурсів, необхідних для підготовки звітності, але й забезпечувати точність її складання та своєчасність подання у встановлені терміни. Для цього важливо, щоб документи проходили через оптимальну кількість виконавців, а час їх обробки в кожному підрозділі був мінімальним. Крім того, рух документів має бути організований таким чином, щоб максимально сприяти виконанню контрольних функцій бухгалтерського обліку.

В умовах ринкової економіки виникає необхідність постійного вдосконалення методології обліку матеріальних ресурсів. Це включає запровадження сучасних підходів до проведення інвентаризацій, контрольних перевірок та звірок, які сприяють збереженню виробничих запасів. Значну роль у цьому процесі відіграє наявність достатніх і належно оснащених складських приміщень, оснащених ваговими та вимірювальними приладами, мірною тарою та іншими засобами.

Важливим напрямком удосконалення є визначення оптимальної потреби у виробничих запасах. У міжнародній практиці цим аспектам приділяється значно

більше уваги, ніж в Україні, де актуальним є завдання оптимізації формування та управління запасами.

Покращення організації обліку можливе шляхом вдосконалення документування. Доцільно активніше використовувати накопичувальні документи, зокрема лімітно-забірні картки, складські відомості тощо. Це сприятиме не лише зниженню паперової тяганини, але й підвищенню оперативності реєстрації витрат матеріалів. Пропонується також розробити єдину форму документа для відпуску матеріалів, придатну для машинної обробки, що дозволить інтегрувати облік у сучасні інформаційні системи. Такий документ має включати дані про всі об'єкти основного та допоміжного виробництва з відповідними кодами, які відображають напрями використання матеріальних ресурсів: основне виробництво, ремонтно-експлуатаційні потреби, товари народного споживання тощо.

Для мінімізації помилок у процесі реєстрації операцій з виробничими запасами необхідно розробити детальні інструкції для виконавців. Це можуть бути посадові інструкції або витяги з графіків документообігу, які регламентують порядок і терміни реєстрації даних. Доцільним є застосування системи заохочень і покарань, що стимулюватиме відповідальне виконання обов'язків.

Ефективний контроль також потребує проведення регулярних інвентаризацій, звірок і ревізій. Це дозволяє знизити ризик неефективного збору й реєстрації даних, сприяє збереженню матеріалів і запобігає порушенням.

Удосконалення облікової політики передбачає впровадження уніфікованих форм документації, створення чітких графіків документообігу, а також визначення функцій кожного виконавця. Важливим є забезпечення контролю за правильністю оформлення первинної документації та встановлення відповідальності за порушення.

Таким чином, реалізація зазначених напрямів удосконалення обліку виробничих запасів дозволить підприємству підвищити ефективність фінансово-економічної діяльності, налагодити більш дієву й менш трудомістку систему обліку, контролювати наявність, рух і використання запасів, а також забезпечити їх економію. Вивчення діючих методик і організації обліку свідчить про їх

невідповідність сучасним вимогам ринкової економіки, що обумовлює необхідність їх удосконалення.

Запропоновані заходи сприятимуть формуванню повної та достовірної інформації про стан і рух виробничих запасів, що є необхідною умовою для прийняття ефективних управлінських рішень. У перспективі доцільно поглибити дослідження цього питання, зокрема щодо розробки комплексної методики аналізу та управління запасами із використанням сучасних бухгалтерських програм.

3.2. Удосконалення системи контролю виробничих запасів ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»

У сучасних умовах господарювання питання ефективного управління запасами набуває особливої актуальності. Налагодження процесів обліку та внутрішнього контролю запасів є складним завданням для багатьох підприємств. Основна проблема полягає у відсутності чіткої системи визначення достатнього обсягу запасів і забезпечення їх раціонального використання. Неефективність цих процесів призводить до низки негативних наслідків. З одного боку, це може спричинити несвоєчасне забезпечення виробництва необхідною сировиною та матеріалами, що загрожує затримками у виконанні замовлень і порушенням виробничих графіків. З іншого боку, надмірне накопичення запасів на складах у вигляді готової продукції або незавершеного виробництва створює додаткові витрати на зберігання, обслуговування та страхування. У результаті таких дисбалансів підвищується ризик одержання фінансових збитків, що негативно впливає на стабільність підприємства [49].

На прикладі ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» видно, що на підприємстві досі відсутній відділ, який займався б внутрішнім аудитом. Це створює серйозні труднощі для керівництва, яке не має можливості оперативно отримувати об'єктивну інформацію про стан справ у системі управління активами. Для вирішення цієї проблеми пропонується створення внутрішньої служби аудиту (ВСА), яка виконуватиме важливі функції з аналізу, оцінки та контролю

господарських процесів. ВСА забезпечуватиме управлінський персонал актуальними даними та рекомендаціями за результатами перевірок. На основі цих даних можна буде ухвалювати своєчасні та обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на підвищення ефективності діяльності підприємства.

Важливим аспектом є визначення форми організації внутрішнього аудиту на ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА». Це питання має вирішуватися керівництвом залежно від стратегічних завдань і потреб підприємства. У будь-якому разі ВСА повинна бути укомплектована кваліфікованими кадрами, які мають необхідні знання та навички для виконання функціональних обов'язків. Одним із ключових завдань є створення умов, за яких ВСА матиме достатній рівень незалежності, необхідний для забезпечення об'єктивності її діяльності.

Роль внутрішнього аудиту в організаційній структурі підприємства є надзвичайно важливою, оскільки від неї залежить ефективність роботи служби. Основною відмінністю внутрішнього аудиту від зовнішнього є його підпорядкованість керівництву підприємства. Така залежність створює певні виклики для об'єктивності аудиту. Проте правильно організована внутрішня структура управління, яка гарантує певний рівень незалежності ВСА, дозволяє мінімізувати ці ризики. Незалежність внутрішнього аудиту може бути забезпечена через його підпорядкування вищому керівництву або раді директорів.

Створення внутрішньої служби аудиту на ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» сприятиме не лише підвищенню ефективності управління активами, але й загальному вдосконаленню господарських процесів. Це дозволить уникати непродуктивних витрат, мінімізувати ризики, пов'язані з управлінням запасами, та створити сприятливі умови для стабільного розвитку підприємства. Такий підхід стане основою для підвищення конкурентоспроможності компанії на ринку, а також забезпечить її фінансову стабільність у довгостроковій перспективі [50].

Взаємозв'язок внутрішньої служби аудиту (ВСА) (рис. 3.5) з підрозділами підприємства є важливим компонентом забезпечення ефективності функціонування внутрішніх процесів та досягнення стратегічних цілей

підприємства. ВСА виконує роль незалежного контролера та аналітика, який не тільки здійснює перевірки, але й надає рекомендації для покращення роботи.

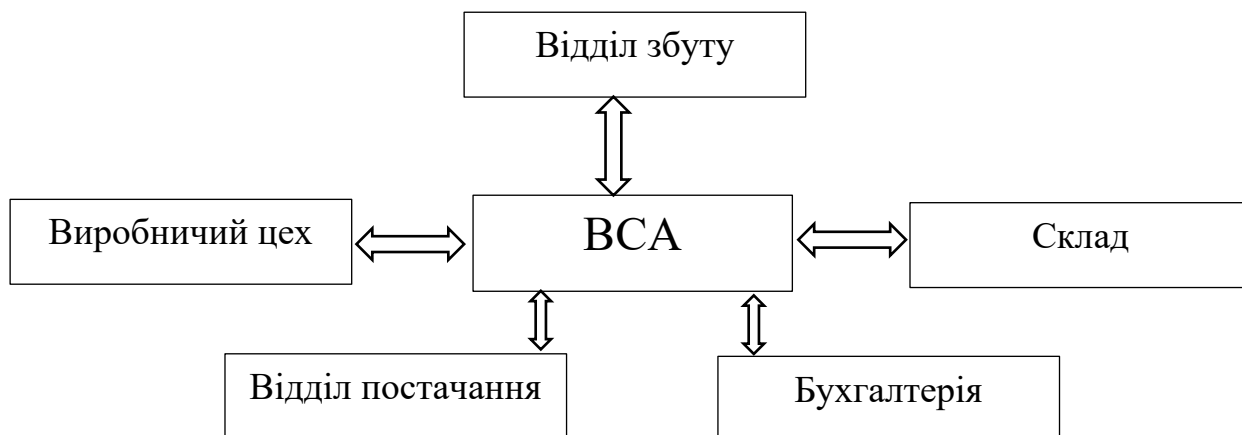

Рис. 3.5. Взаємозв'язок внутрішньої служби аудиту з підрозділами підприємства

Джерело: сформовано автором

У взаємодії з відділом збуту ВСА забезпечує аналіз даних про реалізацію продукції, перевіряючи достовірність звітності щодо обсягів продажів, відповідність умов договорів із покупцями та ефективність управління дебіторською заборгованістю. Аудитори також аналізують політику знижок і спеціальних акцій, оцінюючи її вплив на фінансові показники підприємства. Така взаємодія дозволяє уникнути ризиків фінансових втрат та забезпечує прозорість процесу реалізації продукції.

У відносинах з відділом постачання ВСА здійснює контроль за вибором постачальників, умовами укладення договорів і своєчасністю поставок. Аудитори аналізують відповідність отриманих матеріалів контрактним вимогам, якість поставок і ринкову обґрунтованість закупівельних цін. Особлива увага приділяється виявленню можливих випадків перевитрат коштів або конфлікту інтересів. Це сприяє зниженню витрат і підвищенню ефективності закупівель.

У співпраці з виробничим цехом ВСА забезпечує контроль за раціональним використанням ресурсів, перевіряє відповідність витрат матеріалів плановим нормам і аналізує причини втрат та браку. Аудитори оцінюють продуктивність

виробництва, причини простоїв і ефективність використання обладнання. Такі перевірки дозволяють мінімізувати втрати, підвищити якість продукції та покращити загальну продуктивність.

У взаємодії з бухгалтерією ВСА зосереджується на перевірці обліку операцій із запасами, витратами та доходами. Аудитори аналізують достовірність фінансової звітності, коректність податкових платежів і відповідність процедур внутрішнього контролю встановленим регламентам. Така співпраця забезпечує точність фінансових даних, мінімізує ризики помилок і шахрайства, а також сприяє вдосконаленню системи управління фінансами.

Взаємодія ВСА зі складом зосереджується на перевірці фактичних залишків матеріалів і продукції, відповідності їх даним обліку, дотриманні правил зберігання та ефективності управління запасами. Аудитори аналізують обсяги запасів, уникаючи надмірного накопичення або дефіциту, а також перевіряють процедури обліку руху матеріалів. Це сприяє оптимізації складських процесів, зниженню втрат і поліпшенню управління ресурсами.

Загалом, взаємозв'язок ВСА з підрозділами підприємства будується на принципах прозорості, незалежності та взаємної підтримки. ВСА не втручається в операційну діяльність підрозділів, але забезпечує керівництво підприємства обґрунтованими рекомендаціями, спрямованими на вдосконалення процесів. Завдяки такій взаємодії підприємство отримує можливість мінімізувати ризики, підвищити ефективність управління та досягти своїх стратегічних цілей.

Аудиторські процедури, пов'язані з обліком і контролем виробничих запасів, можна розділити на три основні етапи: до інвентаризації, під час інвентаризації та після інвентаризації. Кожен з цих етапів має свої завдання та особливості, спрямовані на забезпечення достовірності облікових даних, виявлення порушень і підвищення ефективності управління запасами на підприємстві.

До проведення інвентаризації аудитору необхідно впевнитись, що складське господарство та контрольно-пропускна система підприємства функціонують належним чином. Особливу увагу слід приділити перевірці таких аспектів: організація охорони об'єктів зберігання запасів; наявність та правильність

оформлення договорів про матеріальну відповідальність із працівниками, відповідальними за зберігання запасів; а також призначення постійно діючої комісії, яка відповідає за перевірку операцій надходження та вибуття запасів. Ці процедури дозволяють мінімізувати ризики втрат, зловживань або неправильного відображення операцій у бухгалтерському обліку.

Під час проведення інвентаризації аудитор здійснює контроль за фактичними залишками запасів, перевіряючи їхню відповідність даним бухгалтерського обліку. Особлива увага приділяється подіям, що відбулися після дати складання балансу, оскільки саме ці операції можуть впливати на правильність їх віднесення до звітного періоду. Типовими порушеннями під час здійснення операцій із запасами є незадовільна організація складського обліку та умов зберігання; невиконання завдань щодо надходження запасів у необхідній кількості та якості; придбання непотрібних для виробничого процесу матеріалів; наявність на складі зіпсованих запасів; порушення правил приймання вантажів; помилки у визначенні та оформленні нестач, а також неповне оприбуткування запасів, що надійшли [51].

Після завершення інвентаризації аудитору важливо проаналізувати отримані дані, виявити причини виявлених порушень і надати рекомендації для їх усунення. Важливим завданням є забезпечення правильного відображення операцій із запасами у фінансовій звітності, а також розробка заходів для уникнення подібних проблем у майбутньому.

Для забезпечення ефективного управління виробничими запасами на підприємстві рекомендується впроваджувати внутрішній контроль, який охоплює всі стадії господарської діяльності: придбання, виробництво та реалізацію. На стадії придбання аудитору слід приділити увагу перевірці вибору постачальника, оскільки це безпосередньо впливає на якість придбаних запасів і, відповідно, кінцевої продукції. Важливо перевіряти, чи були запаси доставлені у строки, передбачені договором, і чи відповідають вони кількісним та якісним характеристикам.

На стадії виробництва внутрішній контроль має забезпечувати раціональне використання матеріальних ресурсів, відповідність фактичного споживання

матеріалів нормам і виявлення можливих перевитрат або втрат. На стадії реалізації слід перевіряти відповідність обсягів відвантаженої продукції даним обліку, а також своєчасність і правильність оформлення документів.

Для покращення контролю та обліку виробничих запасів необхідно розробити та впровадити на ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» модель організації внутрішнього аудиту запасів (рис. 3.6). Така модель має передбачати чіткий розподіл обов'язків між працівниками, використання сучасних інформаційних технологій для автоматизації обліку, а також регулярне проведення аналітичних перевірок. Це сприятиме підвищенню прозорості господарської діяльності, мінімізації ризиків та забезпеченню стабільного функціонування підприємства. Модель організації внутрішнього аудиту виробничих запасів спрямована на забезпечення ефективного управління запасами підприємства, мінімізацію пов'язаних з ними ризиків і підвищення загальної фінансової стабільності організації. Вона охоплює кілька етапів, які дозволяють детально проаналізувати всі аспекти, пов'язані з обліком, зберіганням і використанням виробничих запасів, а також впровадити заходи для підвищення ефективності процесів.

Першим кроком є визначення цілей і завдань внутрішнього аудиту. Основними завданнями є перевірка достовірності даних про запаси, відповідність їх обліку фактичному стану, оцінка ефективності управління запасами на підприємстві, виявлення можливих втрат, крадіжок або зловживань, а також перевірка дотримання внутрішніх корпоративних політик та зовнішніх регуляторних вимог. Внутрішній аудит також ставить за мету оцінку існуючої системи внутрішнього контролю, виявлення її слабких місць і надання рекомендацій щодо вдосконалення процесів управління запасами.

Організаційна структура служби внутрішнього аудиту є важливим фактором, що впливає на незалежність та об'єктивність оцінки. Для цього служба внутрішнього аудиту створюється як окремий підрозділ, який підпорядковується безпосередньо керівнику.

1. Цілі та завдання внутрішнього аудиту виробничих запасів

- перевірка відповідності фактичних даних про запаси даним бухгалтерського обліку;
- оцінка ефективності управління запасами, включаючи закупівлі, зберігання, використання та облік;
- виявлення можливих втрат, зловживань або крадіжок;
- перевірка дотримання внутрішніх політик та зовнішніх регуляторних вимог;
- оцінка системи внутрішнього контролю на предмет її ефективності;
- рекомендації щодо оптимізації процесів управління запасами.

2. Організаційна структура внутрішнього аудиту

- керівник внутрішнього аудиту
- аудитори
- аналітики

3. Етапи проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів

- планування та підготовка аудиту
- проведення аудиторських процедур
- аналіз отриманих результатів
- складання аудиторського звіту

4. Моніторинг виконання рекомендацій

- моніторинг виконання рекомендацій
- план дій щодо впровадження рекомендацій аудиту
- контроль виконання (періодичний моніторинг прогресу)
- оцінка результативності впроваджених змін

5. Методи та інструменти внутрішнього аудиту

- метод спостереження (огляд складських приміщень, процесів зберігання)
- метод опитування (інтерв'ю з відповідальними за запаси співробітниками)
- метод аналізу документів (перевірка первинних документів і бухгалтерських записів)
- метод тестування (вибіркові перевірки операцій)
- метод аналізу даних (використання інструментів аналітики та ВІ для оцінки руху та рівня запасів)

6. Ключові показники ефективності (KPI) внутрішнього аудиту виробничих запасів

- рівень точності обліку запасів (відсоток невідповідностей, виявлених під час інвентаризації)
- кількість виявлених випадків нестачі або псування запасів
- виконання рекомендацій (відсоток реалізованих пропозицій)
- рівень задоволеності керівництва результатами аудиту

Рис. 3.6. Модель організації внутрішнього аудиту запасів

Джерело: сформовано автором

До складу команди внутрішніх аудиторів можуть входити керівник внутрішнього аудиту, аудитори та спеціалісти-аналітики. Керівник внутрішнього аудиту відповідає за розробку стратегії аудиту, організацію робочого процесу і визначення ключових напрямків перевірок, тоді як аудитори та аналітики безпосередньо здійснюють аудиторські процедури, аналізують отримані дані та готують висновки.

Процес внутрішнього аудиту виробничих запасів розпочинається з етапу планування, який включає проведення оцінки ризиків. На цьому етапі аналізуються можливі ризики, пов'язані з управлінням запасами, такі як помилки в обліку, надлишкові запаси, нестачі, псування або втрати через неправильні умови зберігання. Виходячи з цього аналізу, розробляється програма аудиту, яка включає визначення конкретних цілей перевірки, методів, що будуть використовуватися, критеріїв оцінки, а також детальний план проведення аудиту, включаючи розподіл ресурсів і встановлення термінів.

Наступним етапом є підготовка до аудиту. Це включає ознайомлення з внутрішніми документами підприємства, такими як політики та інструкції щодо закупівель, зберігання та використання виробничих запасів. Проводяться попередні опитування співробітників, які відповідальні за управління запасами, а також аналізуються попередні аудиторські звіти і висновки. Це допомагає аудиторам краще зрозуміти специфіку бізнес-процесів на підприємстві та виявити можливі зони ризику.

Після підготовки аудитори переходять до проведення аудиторських процедур. Сюди входить інвентаризація запасів, яка передбачає фізичну перевірку наявних матеріалів і порівняння їх з обліковими даними. Також здійснюється перевірка документів, таких як накладні, рахунки-фактури та журнали обліку руху матеріалів. Аудитори аналізують операції із запасами, перевіряючи правильність оцінки запасів, їх списання, обліку надходжень та витрат, а також відповідність цих операцій внутрішнім стандартам компанії та зовнішнім вимогам.

Крім того, здійснюється оцінка ефективності існуючої системи внутрішнього контролю, зокрема процедур, пов'язаних із затвердженням закупівель, контролем

за зберіганням і використанням запасів. Використовуються різні методи аудиту, включаючи спостереження за процесами на складі, опитування співробітників, аналіз документів і тестування вибірових операцій. Важливим інструментом є також аналіз даних, що дає змогу виявляти тренди, аномалії або відхилення у використанні запасів.

Після завершення аудиторських процедур аудитори аналізують отримані результати. Вони порівнюють фактичні дані з запланованими показниками та встановленими критеріями, ідентифікують відхилення, виявляють проблеми та формулюють рекомендації для їх усунення. Підсумки аудиту оформлюються у вигляді детального аудиторського звіту, який містить опис виявлених недоліків, рекомендації щодо їх виправлення, а також висновки про ефективність управління запасами на підприємстві. Цей звіт передається керівництву компанії, що дозволяє ухвалити обґрунтовані управлінські рішення.

Останнім етапом є моніторинг впровадження рекомендацій, наданих за результатами аудиту. Аудитори розробляють план дій щодо реалізації цих рекомендацій і періодично оцінюють прогрес у їх впровадженні. Це допомагає забезпечити стійке покращення системи управління запасами та зменшити ризики у майбутньому.

Організація внутрішнього аудиту також передбачає використання ключових показників ефективності (KPI) для оцінки якості аудиторської роботи. До таких показників належать рівень точності обліку запасів, кількість виявлених випадків недостачі, час, витрачений на проведення аудиту, а також ступінь виконання рекомендацій.

Загалом, впровадження моделі внутрішнього аудиту запасів дозволяє підвищити ефективність управління матеріальними ресурсами, знизити витрати, пов'язані з утриманням надлишкових запасів, мінімізувати ризики шахрайства або зловживань, а також покращити фінансові показники підприємства. Це забезпечує прозорість бізнес-процесів та підтримує високий рівень корпоративного управління.

3.3. Оптимізація процесу управління виробничими запасами ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»

У сучасних умовах глобалізації ринку та посилення конкуренції, управління виробничими запасами є одним із ключових факторів, що впливають на загальну ефективність діяльності підприємства. Виробничі запаси забезпечують безперервність виробничого процесу, дозволяють оперативно реагувати на зміни попиту і мінімізувати ризики, пов'язані з затримками у постачанні сировини та комплектуючих. Однак неефективне управління запасами може призвести до значних фінансових витрат, зниження прибутковості та конкурентоспроможності підприємства.

ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» є підприємством, яке активно працює на українському ринку у сфері виробництва та дистрибуції одягу. Зростання попиту на продукцію компанії, розширення асортименту та необхідність підтримки високого рівня обслуговування клієнтів обумовлюють потребу у вдосконаленні процесів управління виробничими запасами. Це, у свою чергу, вимагає впровадження сучасних методів і технологій для оптимізації управління запасами, що дозволить підприємству знизити витрати та підвищити рентабельність.

На поточний момент система управління запасами на ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» базується на традиційних методах планування та контролю, що включає ручне введення даних, встановлення фіксованих норм замовлень і періодичне поповнення запасів на основі мінімальних рівнів. Однак така система має низку суттєвих недоліків, зокрема:

- низька точність прогнозування потреб через використання застарілих методів аналізу попиту;
- нерегулярність постачань, що призводить до порушення графіків виробництва;
- високі витрати на утримання запасів, пов'язані з необхідністю зберігання великої кількості сировини та компонентів;

- ручне введення даних, що підвищує ймовірність помилок і затримок у процесі управління запасами;
- недостатня інтеграція інформаційних систем між відділами закупівлі, виробництва та збуту, що ускладнює оперативне прийняття рішень.

З огляду на вищезазначені проблеми, виникає необхідність впровадження більш ефективної та сучасної системи управління запасами, що дозволить покращити обслуговування клієнтів, скоротити витрати та підвищити ефективність використання ресурсів.

Для оптимізації процесу управління виробничими запасами на ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» пропонується використання комплексного підходу, що включає такі інструменти та методи.

1. ABC-XYZ аналіз для класифікації запасів. ABC-XYZ аналіз є потужним інструментом для сегментації запасів за їх важливістю та стабільністю попиту. ABC-аналіз дозволяє розподілити запаси на три категорії:

- А (найважливіші) — товари, що складають близько 20% від загальної кількості найменувань, але генерують до 80% прибутку.
- В (середньої важливості) — товари, які складають близько 30% найменувань і забезпечують 15% доходу.
- С (найменш важливі) — товари, що складають 50% асортименту, але генерують лише 5% прибутку.

XYZ-аналіз враховує стабільність попиту:

- Х — товари з передбачуваним і стабільним попитом;
- Y — товари з коливаннями попиту;
- Z — товари з нерегулярним попитом.

Комбінація ABC та XYZ аналізу дозволяє не лише визначити критичні запаси, але й встановити пріоритети в управлінні ними, що сприятиме оптимізації складських площ, покращенню обіговості запасів та зниженню витрат на їх утримання.

2. Впровадження системи «Точно вчасно» (Just-in-Time, JIT). Система «Точно вчасно» (Just-in-Time, JIT) є ефективною стратегією управління

виробництвом, яка дозволяє підприємствам значно підвищити свою продуктивність і знизити витрати. Основна ідея JIT полягає в тому, щоб зменшити обсяги виробничих запасів шляхом організації своєчасних поставок сировини та комплектуючих безпосередньо на виробництво. Це означає, що матеріали доставляються саме тоді, коли вони потрібні для виробництва, а не зберігаються на складах у великих кількостях.

Впровадження системи JIT має кілька важливих переваг. По-перше, це дозволяє знизити витрати на зберігання матеріалів, оскільки потреба у великих складських приміщеннях значно зменшується. По-друге, завдяки тому, що виробничий процес планується відповідно до реального попиту, підприємства можуть уникати надлишкових запасів, що можуть втрачати свою актуальність або псуватися з часом.

Крім того, система JIT сприяє покращенню якості продукції. Завдяки тому, що постачання здійснюються невеликими партіями, можна швидше виявляти та виправляти дефекти, що виникають у виробничому процесі. Це забезпечує більш високу гнучкість виробництва і здатність швидше реагувати на зміни в попиті на продукцію.

Однак впровадження системи JIT вимагає високого рівня координації та співпраці між усіма учасниками виробничого процесу. Важливо налагодити надійні відносини з постачальниками, щоб забезпечити своєчасну доставку матеріалів, що може бути складно під час воєнного стану в Україні. Крім того, необхідно впровадити ефективні системи управління виробничими процесами, які дозволять швидко адаптуватися до змін у замовленнях і попиті.

Впровадження JIT також передбачає використання сучасних інформаційних технологій для оптимізації процесів постачання і виробництва. Автоматизація та цифровізація процесів дозволяють забезпечити точність і своєчасність поставок, а також знизити ризики, пов'язані з людським фактором.

Отже, система «Точно вчасно» є потужним інструментом для підвищення ефективності виробництва, зниження витрат та покращення якості продукції. Проте, вона вимагає ретельного планування та координації, але в результаті

дозволяє підприємствам бути більш конкурентоспроможними і гнучкими в умовах динамічного ринку.

3. Використання методів прогнозування попиту на основі машинного навчання. Традиційні методи прогнозування попиту часто не враховують вплив різноманітних факторів, таких як сезонність, ринкові тренди, маркетингові кампанії та зовнішні чинники. Впровадження методів машинного навчання дозволить значно підвищити точність прогнозів.

Переваги використання штучного інтелекту для прогнозування:

- врахування історичних даних та поточних трендів для точнішого планування;
- оптимізація рівня запасів для уникнення дефіциту або надлишків;
- автоматизація процесу аналізу даних, що скорочує витрати на ручне введення та аналіз інформації.

Для ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» було б доцільно інтегрувати сучасні алгоритми машинного навчання у систему управління запасами, що дозволить оперативно адаптуватися до змін у ринковому попиті.

В якості прикладу використання методів прогнозування розглянемо питання прогнозування виробничих запасів підприємства за допомогою моделі множинної лінійної регресії.

Для аналізу використаємо дані фінансової звітності підприємства за 2019-2023 роки, включаючи Баланси та Звіти про фінансові результати. Основні показники (фактори), які впливають, включають: чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), адміністративні витрати, інші операційні витрати.

Модель множинної лінійної регресії

Модель множинної лінійної регресії має наступний вигляд:

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \dots + \beta_n X_n \quad (3.1)$$

Y – прогнозний показник;

$X_1, X_2, X_3, \dots, X_n$ – фактори впливу

β_0 – константа;

$\beta_1, \beta_2, \beta_3 \dots \beta_n$ – коефіцієнти регресії.

Для побудови моделі використаємо інструменти Microsoft Excel. Результати регресійного аналізу наведено в таблиці 3.1

Таблиця 3.1

Результати регресійного аналізу

Змінна	Коефіцієнт (β)
Константа (β_0)	-500
Чистий дохід (β_1)	0.01
Собівартість (β_2)	-0.005
Адміністративні витрати (β_3)	0.3
Інші операційні витрати (β_4)	-0.4

Джерело: розраховано автором

Таким чином, підсумкова формула для прогнозування виробничих запасів має наступний вигляд:

$$Y = -500 + 0.01X_1 - 0.005X_2 + 0.3X_3 - 0.4X_4 \quad (3.2)$$

Y – виробничі запаси;

X_1 – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

X_2 – собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);

X_3 – адміністративні витрати;

X_4 – інші операційні витрати.

Аналіз результатів показав, що найбільший позитивний вплив на рівень виробничих запасів мають адміністративні витрати ($\beta_3=0,3$), що вказує на значний вплив управлінських витрат на запаси. Натомість, інші операційні витрати ($\beta_4=-0,4$) мають значний негативний вплив, що свідчить про необхідність їх оптимізації для ефективного управління запасами. Чистий дохід ($\beta_1=0,01$) має

незначний позитивний вплив на виробничі запаси, що свідчить про невелику залежність запасів від обсягу реалізації продукції. Собівартість реалізованої продукції ($\beta_2 = -0.005$) також має незначний негативний вплив.

Таким чином модель демонструє, що на виробничі запаси впливають різні фактори, серед яких найбільший вплив мають адміністративні та інші операційні витрати. Це означає, що для ефективного управління виробничими запасами підприємству слід особливо приділяти увагу контролю цих витрат.

Отже, побудована модель множинної лінійної регресії дозволяє ефективно прогнозувати рівень виробничих запасів підприємства на основі аналізу фінансових показників. Отримані результати можуть бути використані для оптимізації управління запасами та підвищення ефективності виробничого процесу. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розширення набору факторів та використання більш складних методів моделювання для підвищення точності прогнозування.

Таким чином, удосконалення управління запасами потребує комплексного підходу, який включає автоматизацію процесів, моніторинг ключових показників ефективності, підвищення кваліфікації персоналу та інтеграцію між різними системами підприємства. Реалізація цих рекомендацій дозволить підвищити ефективність управління запасами, знизити витрати та забезпечити високу якість обслуговування клієнтів.

Висновки до розділу 3

Ефективний розвиток і збільшення виробничого потенціалу підприємств вимагають створення системи управління виробництвом, яка базується на точному й своєчасному формуванні інформації про виробничі запаси. Виробничі запаси є одним із найважливіших ресурсів підприємства, і їх раціональне використання значною мірою впливає на результати діяльності. Саме тому удосконалення обліку та контролю запасів є ключовим чинником підвищення ефективності господарської діяльності. Належна організація цього процесу забезпечує керівників та

менеджерів актуальною інформацією, необхідною для прийняття зважених управлінських рішень.

У сучасних умовах постійних змін у бізнес-середовищі виникає об'єктивна необхідність перегляду існуючої практики організації обліку виробничих запасів. Це пов'язано з посиленням конкуренції, зростанням вимог до якості інформації та необхідністю підвищення оперативності у прийнятті рішень.

Організація обліку виробничих запасів має бути важливим елементом системи управління підприємством, який забезпечує отримання достовірної, повної та правдивої інформації про використання цих ресурсів. Ефективний облік дозволяє підприємству краще планувати свої ресурси, проводити аналіз ефективності їхнього використання та формувати стратегії подальшого розвитку.

Для досягнення цих цілей важливо регулярно переглядати й уточнювати принципи обліку, такі як відповідність доходів і витрат, а також принцип обачності, які забезпечують достовірність інформації. Одночасно слід удосконалювати форми первинної документації, що сприятиме підвищенню точності та оперативності збору даних. Поглиблений аналіз динаміки, структури та ефективності використання запасів дозволить виявляти проблеми та знаходити шляхи їх розв'язання.

Додатково, впровадження внутрішнього аудиту сприятиме систематичному контролю за рухом і станом запасів, дозволяючи підприємству вчасно виявляти порушення та усувати недоліки. Комплексний підхід до організації обліку запасів допоможе підвищити ефективність управління підприємством, покращити його фінансові показники та забезпечити конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

Для оптимізації процесу управління виробничими запасами на ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» доцільно впровадити комплексний підхід, що враховує сучасні інструменти та методи. Впровадження ABC-XYZ аналізу дозволить класифікувати запаси за значущістю та передбачуваністю, що допоможе зосередити ресурси на управлінні найбільш важливими категоріями. Використання системи «Точно вчасно» (Just-in-Time, JIT) сприятиме зменшенню надлишкових

запасів і підвищенню ефективності використання ресурсів. Методи прогнозування попиту, засновані на машинному навчанні, забезпечать точніші прогнози, дозволяючи більш раціонально планувати обсяги запасів.

Подальше вдосконалення управління запасами передбачає впровадження сучасних ERP-систем для автоматизації обліку та контролю, що забезпечить зменшення людського фактору та підвищить точність даних. Установлення систем моніторингу ключових показників ефективності (KPI) дозволить оперативно оцінювати стан запасів і приймати обґрунтовані рішення. Підвищення кваліфікації персоналу через навчання сучасним методам управління запасами створить передумови для більш ефективного використання впроваджених інструментів. Інтеграція між системами постачання, виробництва та збуту сприятиме узгодженості процесів і забезпечить оптимальне управління виробничими ресурсами.

Таким чином, реалізація цих заходів дозволить ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» значно підвищити ефективність управління запасами, оптимізувати витрати, забезпечити безперервність виробничих процесів та покращити фінансові результати діяльності.

ВИСНОВКИ

Виробничі запаси є ключовою складовою ресурсів підприємства, що забезпечують безперервність виробничих процесів, сприяють стабільності та конкурентоспроможності компанії, а також значною мірою впливають на її фінансові результати. Раціональна організація обліку та контролю запасів є важливим інструментом управління ресурсами підприємства. В процесі дослідження вдалось вирішити поставлені завдання та дійти наступних висновків.

1. Аналіз поняття «виробничі запаси» свідчить про його специфічний характер та відсутність єдиного тлумачення в науковій літературі й нормативно-правових актах. Така неоднозначність створює труднощі в організації обліку, контролю й ефективного використання виробничих запасів на підприємствах України. У наукових дослідженнях це поняття здебільшого визначають як засоби виробництва, предмети праці та матеріальні ресурси, які повністю споживаються в межах одного операційного циклу виробництва.

Класифікація запасів є важливим інструментом управління, оскільки дозволяє розділяти їх за економічним призначенням, функціональною роллю чи технічними властивостями. Бухгалтерський облік відіграє ключову роль у процесі управління виробничими запасами. Він забезпечує точність даних про рух і залишки матеріалів, є базою для прийняття управлінських рішень і сприяє фінансовій стійкості підприємства.

2. Нормативно-інформаційне забезпечення обліку та контролю виробничих запасів є важливим елементом управління підприємством. Система обліку та контролю базується на законодавчих актах, національних стандартах, інструкціях і програмно-інформаційних ресурсах. В Україні основу регулювання обліку запасів становлять Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», П(С)БО 9 «Запаси» та відповідні методичні рекомендації.

П(С)БО 9 визначає принципи визнання, оцінки та обліку запасів, враховуючи їх первісну вартість, яка включає витрати на придбання, транспортування та підготовку до використання. У контексті міжнародної практики, оцінка запасів

може враховувати коливання ринкових цін, тоді як в Україні переважає підхід, орієнтований на собівартість. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО 2) сприяють прозорості фінансової звітності, але потребують адаптації до національних умов.

Подальша гармонізація національних стандартів із міжнародними, удосконалення нормативної бази та підготовка кваліфікованих фахівців є важливою умовою для підвищення ефективності обліку та інтеграції України в міжнародне економічне середовище.

3. Особливості обліку та контролю виробничих запасів на підприємствах полягають у тому, що ці ресурси відіграють ключову роль у забезпеченні безперервності виробничих процесів, оптимізації витрат та підвищенні ефективності діяльності підприємства. Виробничі запаси являють собою предмети праці, які споживаються в процесі виготовлення продукції або надання послуг, а їхня вартість повністю переноситься на собівартість готової продукції. Ця особливість визначає необхідність їх належного обліку як оборотних активів.

Правильний облік виробничих запасів забезпечує точність визначення витрат на виробництво та своєчасне прийняття управлінських рішень. Основним об'єктом обліку є сировина, матеріали, запасні частини, паливо, тара, які безпосередньо використовуються у виробничому процесі або для інших господарських потреб підприємства.

Важливим аспектом є класифікація виробничих запасів, яка дозволяє враховувати їхню специфіку для різних галузей. Також існують різні наукові підходи до трактування поняття «виробничі запаси», що свідчить про необхідність стандартизації в цій сфері.

Серед основних проблем обліку виробничих запасів можна виділити складність у визначенні їхньої ринкової вартості, низький рівень оперативності інформаційного забезпечення, недостатній контроль за формуванням і використанням запасів.

4. Проведений аналіз діяльності ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» демонструє, що підприємство досягло значного прогресу у фінансовій сфері за період з 2021 по

2023 роки. Серед основних позитивних змін можна відзначити покращення операційної ефективності, зростання рентабельності та зміцнення фінансової стійкості. Завдяки вдосконаленню управління ресурсами, оптимізації витрат і підвищенню продуктивності праці компанія змогла суттєво поліпшити свої фінансові показники та підвищити конкурентоспроможність на ринку.

Однак, незважаючи на досягнення, діяльність підприємства залишається під впливом низки ризиків, які можуть обмежувати його подальший розвиток. Основними проблемами є низький рівень ліквідності, що створює труднощі у своєчасному виконанні короткострокових фінансових зобов'язань, негативні значення власних оборотних коштів, які свідчать про залежність від зовнішніх джерел фінансування, та високий рівень кредиторської заборгованості, що збільшує ризик фінансової нестабільності.

Для забезпечення сталого розвитку компанії необхідно приділити увагу підвищенню рівня ліквідних активів, раціоналізації структури оборотних коштів і вдосконаленню фінансової стратегії для формування позитивних власних оборотних коштів. Скорочення кредиторської заборгованості також є ключовим завданням, яке допоможе знизити залежність від зовнішнього фінансування та зміцнити фінансову стабільність підприємства. Незважаючи на існуючі виклики, результати діяльності ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» створюють основу для подальшого розвитку.

5. На підприємстві ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» запроваджено ефективну систему обліку виробничих запасів, яка забезпечує точність, об'єктивність та достовірність даних у бухгалтерському обліку. Ця система є важливим елементом управління матеріальними ресурсами, дозволяючи оптимізувати їх використання та мінімізувати ризики, пов'язані з нестачею або надлишком запасів.

Основним методом оцінки вартості вибуття запасів є метод середньозваженої вартості, визначений обліковою політикою підприємства. Запаси ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» надходять різними способами, включаючи придбання, внески до статутного капіталу, безоплатне отримання тощо. Усі операції ретельно документуються за допомогою первинних документів, таких як прибуткові ордери,

накладні, акти приймання. Для систематизації інформації використовуються реєстри, що фіксують рух матеріалів у натуральному та вартісному вираженні. Це забезпечує зручність у веденні обліку та підвищує прозорість управлінських рішень, пов'язаних із матеріальними цінностями.

Важливим елементом контролю за наявністю запасів є періодична інвентаризація. Вона дозволяє виявляти розбіжності між фактичними залишками матеріалів та даними обліку, що є ключовим етапом для забезпечення точності фінансової звітності. У разі виявлення нестач, надлишків або інших розбіжностей підприємство оперативно вживає заходів для їх документування та врегулювання відповідно до встановленого порядку.

6. Впровадження автоматизованої системи обліку виробничих запасів у ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» за допомогою програмного забезпечення «Мастер:Бухгалтерія» стало важливим кроком у вдосконаленні управління товарно-матеріальними цінностями (ТМЦ). Ця система дозволила досягти значного прогресу в оптимізації процесів обліку, зменшенні помилок та підвищенні ефективності діяльності підприємства.

Автоматизація охопила всі ключові етапи управління ТМЦ, включаючи оприбуткування, списання, інвентаризацію та переміщення запасів. Використання інтегрованих звітів у системі «Мастер:Бухгалтерія» надало підприємству можливість оперативно отримувати детальну інформацію про стан запасів у різних розрізах: від кількісного до фінансового. Завдяки цьому керівництво має змогу ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на оптимізацію рівня запасів. Таке управління дозволило зменшити витрати на їх зберігання, знизити ризики перевищення або дефіциту матеріалів і, як наслідок, підвищити рентабельність виробництва.

Автоматизація також значно прискорила складські операції, що позитивно вплинуло на загальну продуктивність роботи складу. Удосконалення логістичних процесів і впровадження прозорості в облікових операціях забезпечили підвищення якості управлінського контролю. Це створило передумови для швидкого реагування на зміни у виробничих потребах і ринковій ситуації.

7. Оптимізація обліку виробничих запасів на базі ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» спрямована на вдосконалення існуючих методів та процедур з урахуванням сучасних вимог інформаційного середовища і стандартів фінансової звітності. Основою цього процесу є розробка структурованої облікової політики, яка охоплює принципи оцінки запасів, методику їх обліку та формування внутрішніх регламентів. Важливим етапом є впровадження автоматизованих систем управління запасами (ERP-систем), що сприяють спрощенню облікових операцій, зменшенню ризиків помилок і підвищенню точності обліку.

Оптимізація також передбачає вдосконалення документообігу, що забезпечує швидкість і надійність передачі первинної документації до бухгалтерії. Застосування стандартизованих форм документів та впровадження сучасних інструментів електронного обліку дозволяє зменшити витрати часу та ресурсів. Розроблена організаційно-інформаційна модель обліку виробничих запасів, що включає організаційний, технологічний, методичний та аналітичний блоки, створює основу для оптимізації витрат, підвищення прозорості облікових процесів, ефективності управління та конкурентоспроможності підприємства.

8. Удосконалення системи контролю виробничих запасів на прикладі ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» є важливим етапом підвищення ефективності управління підприємством. На підприємстві виявлено відсутність внутрішньої служби аудиту, що ускладнює оперативне отримання об'єктивної інформації про стан справ у системі управління активами. Для вирішення цієї проблеми пропонується створення внутрішньої служби аудиту (ВСА), яка зможе аналізувати, оцінювати та контролювати всі господарські процеси. ВСА матиме завдання забезпечити керівництво підприємства актуальними даними, на основі яких можна буде ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення.

Формування ефективної внутрішньої служби аудиту потребує визначення її організаційної структури, що дозволить забезпечити об'єктивність та незалежність. ВСА буде взаємодіяти з усіма ключовими підрозділами підприємства. Запропонована модель внутрішнього аудиту передбачає кілька ключових етапів: планування, проведення аудиторських процедур, аналіз отриманих даних,

складання звіту та моніторинг впровадження рекомендацій. На етапі планування визначаються ризики та формуються цілі перевірки. Під час процедур інвентаризації здійснюється фізична перевірка запасів і їх співставлення з обліковими даними. Результати перевірок аналізуються для виявлення проблемних зон, формулювання рекомендацій і розробки заходів щодо покращення. На завершальному етапі впровадження рекомендацій аудитори контролюють їх виконання, що сприяє сталому вдосконаленню процесів управління запасами.

9. Оптимізація процесу управління виробничими запасами ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» є ключовим кроком до підвищення ефективності діяльності підприємства в умовах посилення конкуренції та динамічного ринку. Виробничі запаси забезпечують безперервність виробничих процесів, однак їх надмірна кількість або нераціональне управління можуть призводити до додаткових витрат і зниження прибутковості.

Для удосконалення управління запасами доцільним є впровадження сучасних методів, таких як ABC-XYZ аналіз, система «Точно вчасно» (JIT) і прогнозування попиту на основі машинного навчання. Використання ABC-XYZ аналізу дозволить визначити пріоритети в управлінні запасами, оптимізувати складські площі та скоротити витрати на зберігання. Система JIT сприятиме мінімізації обсягів запасів через організацію своєчасних поставок, що зменшить витрати на зберігання та підвищить гнучкість виробництва. Інтеграція алгоритмів машинного навчання підвищить точність прогнозування попиту, допоможе уникнути дефіциту або надлишків і автоматизує процес аналізу даних.

Побудована модель множинної лінійної регресії, розроблена на основі фінансових показників підприємства, підтвердила значний вплив адміністративних витрат і операційних витрат на рівень виробничих запасів. Це свідчить про необхідність оптимізації цих витрат для ефективного управління.

Запропоновані заходи дадуть можливість ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА» забезпечити безперервність виробничого процесу, мінімізувати втрати та перевитрати запасів, покращити якість і точність фінансової звітності, а також сприятимуть прийняттю обґрунтованих управлінських рішень. Усе це стане

основою для стратегічного розвитку підприємства в умовах посиленої конкуренції та нестабільної економічної ситуації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Демченко Т.А. Оборотні активи та їх відображення в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності / Т.А. Демченко // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – № 3. – С. 128–138.
2. Петров І. А., Сидоренко О. В. Моделювання управління запасами у виробничих системах // Вісник економічної науки України. 2024. DOI: <https://doi.org/10.2345/vesu.2024.04567>
3. Довга Т.А. Роль та місце аналізу виробничих запасів в системі управління ресурсним потенціалом підприємства / Т.А. Довга // Молодий вчений. – 2015. – № 5 (20). – Частина 1. – С. 130-134.
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2) «Запаси» / Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. – 01.01.2012. URL: <https://cutt.ly/ghmPfGN>
5. Поліщук О.М. Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами аграрних підприємств / О.М. Поліщук // Бухгалтерський облік, аналіз і аудит. – 2020. – № 42. – С. 367–369. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct42-62>
6. Захарченко Н. М., Ткаченко В. І. Вплив інформаційних систем на облік виробничих запасів // Український журнал прикладної економіки. 2023. DOI: <https://doi.org/10.6789/ujae.2023.02345>
7. Білик М.С., Кіндрацька Г.І., Кобилух О.Я. Ідентифікація запасів в управлінні логістичною системою / М.С. Білик, Г.І. Кіндрацька, О.Я. Кобилух // Вісник національного університету «Львівська політехніка». – 2016. – № 669. – С. 254–261.
8. Басенко О.В. Оцінка запасів підприємства та управління ефективністю їх використання / О.В. Басенко // Сіверянський літопис. – Чернігів: Деснянська правда, 2016. – № 2. – С. 162–164.
9. Дунаєва М.В. Оцінка запасів за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку / М.В. Дунаєва // Становлення та розвиток

обліку, контролю і аналізу в Україні: тези доп. міжнар. наук. конф. 16-17 берез. 2016 р. / Відп. за вип. В.Г. Лінник. – К.: КНЕУ, 2016. – С. 95-98.

10. Кащена Н.Б., Цуконова О.В. Удосконалення методики аналізу виробничих запасів підприємства / Н.Б. Кащена, О.В. Цуконова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2014. – № 2. – С. 128–135.

11. Коваленко Р. О. Оцінка ефективності систем управління запасами в умовах невизначеності // Економічний вісник. 2023. DOI: <https://doi.org/10.8765/ev.2023.03456>

12. Басенко О.В. Визначення напрямків аудиторської перевірки запасів / О.В. Басенко // Сіверянський літопис. – Чернігів: Деснянська правда, 2017. – № 1. – С. 183–190.

13. Багрій К.Л. Особливості аналізу ефективності використання матеріальних запасів підприємства / К.Л. Багрій // Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». – 2016. – Вип. 7(25), Ч. 1. – С. 50–58.

14. Балашук Д.М. Значення обліку виробничих запасів в управлінні підприємством / Д.М. Балашук // 69-та студентська науково-технічна конференція: секція "Економіка і менеджмент" : збірник тез доповідей / Національний університет "Львівська політехніка". – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – С. 404-406.

15. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-1. URL: <https://cutt.ly/HhmPxaD>

16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.99 р. № 246, зі змінами та доповненнями. URL: <https://cutt.ly/9hmPcEJ>

17. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: Наказ МАПУ від 18.05.2001 № 132. URL: <https://cutt.ly/RhmPvvL>

18. Пархоменко В.М., Жук В.М. Бухгалтерський облік на підприємствах АПК. Т. 1: посіб. по застосув. нормат.-метод. док. з бух. обліку в Україні. – К.: ІАЕ, 2004. – 826 с.

19. Виноградова М.О. Методичні підходи до обліку запасів в Україні і Росії та їх відповідність міжнародним стандартам // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2007. – № 577. – С. 58-66.

20. Колосок А.М. Проблемні питання обліку і списання матеріальних цінностей // Актуальні проблеми економіки. – 2017. – № 10. – С. 229–233.

21. Талайло О.О., Чернікова Є.Г. Особливості організації обліку запасів за міжнародними та національними стандартами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/VhmPWOs>

22. Шубіна С.В., Юрченко В.П. Теоретико-методичні підходи до аналізу та аудиту виробничих запасів в системі управління підприємством // Вісник УБС НБУ: Збірник наукових праць. – 2011. – № 1 (10). – С. 91-94.

23. Шубіна С.В., Шишко К.В. Проблемні аспекти обліку запасів згідно з національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (20 березня 2020 р.). – Х.: ХННІ ДВНЗ "УБС", 2020.

24. Дубініна М.В. Сутність виробничих запасів як складової частини процесу виробництва / М.В. Дубініна // Тенденції та закономірності розвитку обліково-аналітичного забезпечення в Україні: Тези доповідей на вузівської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2017. – 156 с.

25. Талах Т. Формування виробничих запасів підприємств // Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль. Науковий журнал ТАНГ. – 2016. – Вип. 4. – С. 345-349.

26. Ткаченко А.М. Нормування виробничих запасів на підприємстві / А.М. Ткаченко // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2016. – № 44. – С. 180-184.

27. Басенко О.В. Визначення запасів та їхня класифікація на підприємствах промисловості / О.В. Басенко // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 1 (43). – С. 119–125.

28. Гончаров Ю.В., Кравченко І.В. Оцінка виробничих запасів: вітчизняний та зарубіжний досвід / Ю.В. Гончаров, І.В. Кравченко // Облік і фінанси АПК. – 2016. – № 1. – С. 50-53.

29. Житний П. Організаційно-методологічні засади формування облікової політики підприємства // Бухгалтерський облік і аудит. – 2016. – № 3. – С. 36-40.

30. Івахненко С. Сучасні інформаційні технології управління підприємством та бухгалтерія : проблеми і виклики / С. Івахненко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2017. – № 4. – С. 52–58

31. Малютяк С. Облік запасів: деякі нюанси застосування П(С)БО та МСБО / С. Малютяк // Облік і звітність. – 2016. – № 7-8 (236-237). – С. 50-53.

32. Павлюк І. Проблеми бухгалтерського обліку виробничих запасів, товарів та пропозиції щодо їх вирішення / Бухгалтерський облік і аудит. – 2016. – №6. – С. 40-41.

33. Поплюйко А.М. Документальне оформлення операцій використання виробничих запасів // Вісник Житомирського інженерно-технологічного інституту. – Вип.17. – Житомир: ЖІТІ, 2015. – С.146-155.

34. Сікора І. Нормативне регулювання бухгалтерського обліку оборотних активів / І.Сікора // Бухгалтерський облік і аудит, 2015 – № 2. – С.30– 35.

35. Чобанюк О.А. Сучасні проблеми та напрями вдосконалення ведення обліку виробничих запасів / О.А. Чобанюк / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/VhmPRHG>

36. Князюк І. Актуальні проблеми обліку виробничих запасів на підприємствах України / І. Князюк // Удосконалення обліку й аналізу в системі управління підприємства. – 2015. – с.63- 65

37. Малярова С.В. Організація обліку виробничих запасів: сучасний стан та напрями вдосконалення / С.В. Малярова // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – С. 147-149.

38. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ МФУ від 30.11.99 № 291. URL: <https://cutt.ly/XhmPTQu>

39. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ МФУ від 02.09.2014 р. № 879. URL: <https://cutt.ly/ZhmPYlA>

40. Трачук І.О., Синькевич Н.І. Програмне забезпечення для комп'ютеризації економічного аналізу / І.О. Трачук, Н.І. Синькевич // Матеріали V Міжнародної науково-технічної конференції молодих учених та студентів. Актуальні задачі сучасних технологій. – Тернопіль . – 2016. – С. 376-377.

38. Орлова В. М. Сучасний стан обліку запасів в Україні: проблеми та шляхи вдосконалення. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2017. №60. URL: <https://cutt.ly/xhmP2un>

39. Гончар М.В. Виробничі запаси підприємства як складова ресурсного потенціалу та особливості їх обліку. Вісник Хмельницького національного університету. 2018. №2. URL: <https://cutt.ly/vhmP4Yy> (дата звернення: 01.08.2020).

40. Гамова О.В. Шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку та аудиту виробничих запасів. Міжнародний економічний журнал. 2017. № 4, <https://cutt.ly/HhmAway>

41. Смалій Ю.О. Удосконалення обліку та контролю наявності та руху виробничих запасів на підприємстві. Ефективна економіка. 2019. №975. URL: <https://cutt.ly/phmAtCX>

42. Демченко Т.А. Проблеми обліку виробничих запасів та напрями його вдосконалення на підприємстві. Економічні горизонти. 2017. №1(2). URL: <https://cutt.ly/ThmAoj6>

43. Маляров С.В. Організація обліку виробничих запасів: сучасний стан та напрями вдосконалення. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. №17. URL: <https://cutt.ly/mhmAlcd>.

44. Макаренко А.П. Удосконалення обліку і аудиту виробничих запасів у системі управління пат "Запоріжсталь". Економіка та держава. 2019. №1. URL: <https://cutt.ly/PhmAFpD>

45. Одношевна О.О. Оптимізація обліку запасів в контексті управлінського аспекту. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 4. URL: <https://cutt.ly/vhmACkG>
46. Одношевна О.О. Практичні аспекти та шляхи вдосконалення обліку виробничих запасів. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2016. №6 (53). URL: <https://cutt.ly/4hmA8si>
47. Шевців Л. Ю. Організація та методика обліку виробничих запасів як важливою складовою оборотних активів підприємств. 2018. №4(2). URL: <https://cutt.ly/ChmSewd>
48. Романець Р.Н. Шляхи удосконалення обліку виробничих запасів. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2015. № 2 (24). URL: <https://cutt.ly/YhmSpvl>
49. Сисоєва І.М. Прогнозування прибутку підприємства в залежності від методів облікової політики. Інноваційна економіка. 2014. №3 (52) URL: <https://cutt.ly/OhmShAA>
50. Студ М.А. Аудит запасів підприємства: організаційний та методичний аспект. Економіка інноваційної діяльності підприємств. 2018. №3 URL: <https://cutt.ly/lhmSIUj>
51. Макаренко А.П. Удосконалення аудиту основних засобів на підприємстві. Ефективна економіка. 2019. №3. URL: <https://cutt.ly/ahmSvlo>
52. Коблянська І.О. Методика і організація обліку та внутрішнього контролю запасів підприємства в системі управління активами. ModernEconomics, 2018. №7. URL: <https://cutt.ly/zhmSQTU>
53. Трапезнікова С.О. Моделі управління запасами підприємства. Ефективна економіка. 2015. №11. URL: <https://cutt.ly/shmSYHV>
54. Образцова К.В. Системи та моделі управління запасами підприємства. Ефективна економіка. 2016. №1. URL: <https://cutt.ly/ohmSIInh>
55. Мірошник О.Ю., Шубіна С.В., Веревкін О.В. ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ // Science in the modern world: innovations and challenges.

Proceedings of the 3rd International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Toronto, Canada. 2024. Pp. 867-872. URL:<https://sci-conf.com.ua/iii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-science-inthe-modern-world-innovations-and-challenges-21-23-11-2024-toronto-kanada-arhiv/>.

56. Санько Я.В. Щодо формування витратної частини логістичної системи при визначенні цінової політики підприємства. Економіка та держава. 2014. №12. URL: <https://cutt.ly/GhmSGwZ>

57. Потапова Н.А Кількісні методи в прогнозуванні запасів матеріально-технічних ресурсів. Lviv Polytechnic National University Institutional Repository. 2014. №2. URL: <https://cutt.ly/hhmSKgCv>

58. Атаманчук Ю.С. Моделювання управління запасами підприємства з урахуванням невизначеності попиту. Актуальні проблеми економіки та управління : збірник наукових праць молодих вчених.. 2016. №10. URL: <https://cutt.ly/ShmSXY8>

59. Бесараб Д. А. Моделі управління запасами підприємства в системі вартісно-орієнтованого управління. Економіка і регіон. 2014. №3. URL: <https://cutt.ly/AhmSNdo>

60. Лісовський В.І. Організація управління запасами як чинник економії матеріальних і грошових ресурсів. Економіка. Фінанси. Менеджмент. 2018. №2. URL: <https://cutt.ly/UhmS7MI>

ДОДАТКИ

Додаток А
Аналіз наукових поглядів за темою дослідження

№	Джерело (бібліографія) автор, назва джерела	Питання, що розглядалися	Власний коментар
1	Багрій К. Л. [10]	Досліджено особливості та важливість методики аналізу ефективного використання матеріальних запасів на промислових підприємствах	Одним з недоліків діючої методики аналізу матеріальних витрат у виробництві є недооцінка таких показників, як витратоємність одного оборотного циклу коштів і витратоємність одного оборотного циклу залишків матеріальних запасів.
2	Басенко О. В. [24]	Досліджено процес нормування виробничих запасів, як важливої передумови їх ефективного використання, розкрито методику проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів підприємства	Недостатність розкриття теми для побудови ефективної системи управління запасами на підприємстві.
3	Білик М. С. [5]	Досліджено роль і місце аналізу запасів як функції управління логістичною системою, виявлено проблеми формування основних елементів методики їх аналізу, запропоновано деякі напрями та показники аналізу запасів.	Автор, у якості напрямку вдосконалення управління запасів, запропоновано з урахуванням типу політики фінансування різних груп оборотних активів та інших чинників
4	Гончаров Ю.В. [25]	Розглянуто застосування методів оцінки вибуття виробничих запасів в сучасних умовах та здійснено аналіз положень нормативно-правових актів України щодо обліку запасів.	Методи оцінки виробничих запасів підприємства напряму пов'язані з ефективністю процесів управління
5	Демченко Т.А. [1]	Розглянуто визначення сутності поняття "оборотні активи", розкрито структуру оборотних активів підприємства і виявлено особливості їх обліку. Запропоновано шляхи вдосконалення системи облікового забезпечення управління оборотними активами з метою покращення діяльності підприємства.	Чітких рекомендацій щодо формування та обліку витрат майбутніх періодів немає, але на той же час сформовано методики обліку оборотних активів, що мають спрямовуватися на забезпечення потенційної можливості отримання підприємством грошових надходжень від використання кожної їхньої складової
6	Довга Т. А.[2]	Визначено значення аналізу стану та ефективності використання виробничих запасів для процесу управління ресурсним потенціалом підприємства. Досліджено існуючі підходи науковців до ролі та місця аналізу матеріальних ресурсів. Розглянуто організаційні аспекти аналізу виробничих запасів господарюючих суб'єктів.	Автором визначено проблеми, що виникають в процесі управління матеріальними ресурсами та обґрунтовано перспектив їх вирішення.

Закінчення додатку А

7	Дубініна М. В. [21]	Досліджено існуючі підходи щодо трактування поняття «виробничі запаси» у вітчизняній та зарубіжній літературі для поглиблення та уточнення його сутності.	Розкриття сутності поняття «виробничі запаси», їх класифікації, оцінки, єдиної позиції у висвітленні даного поняття серед вчених не існує. Автор трактує виробничі запаси як активи, які використовуються для подальшого продажу, споживання під час виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, а також управління підприємством.
8	Житний П.[26]	Запропоновано напрям розвитку облікової політики в організаційному і методологічному аспектах, здатного забезпечити виробничу систему необхідною управлінською інформацією	Досконально досліджено теоретичні питання формування облікової політики підприємства, її роль в організації системи обліку, а також розглянуто чинники, які зумовлюють різні аспекти регламентації облікової політики.
9	Івахненко С. [27]	На думку автора, застосування комп'ютерів змінює зміст та організацію праці облікового персоналу: зменшується кількість ручних операцій з обробки первинних документів, систематизації облікових показників, заповнення регістрів та звітних форм.	До кінця не визначено питання щодо алгоритмів використання комп'ютерних технологій для обліку власного капіталу
10	Малютяк С. [28]	Досліджено особливості обліку виробничих запасів за вітчизняними та міжнародними стандартами. Проведено порівняльну характеристику між веденням бухгалтерського обліку виробничих запасів за П(С)БО 9 та МСБО 2.	Автором проведено порівняння методів визначення собівартості продукції за національними та міжнародними стандартами. У статті відсутній порядок бухгалтерського обліку виробничих запасів, що не використовуються у господарській діяльності підприємства більше ніж один рік та не можуть бути реалізовані у зв'язку з відсутністю попиту на них.
11	Павлюк І.[29]	У статті проведено аналіз і систематизацію думок дослідників стосовно проблем обліку запасів на підприємствах України та шляхів їх вирішення	Запропоновано автором такий варіант вдосконалення обліку виробничих запасів: підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління ви-робничими запасами підприємств, яке забезпечується введенням інформаційних технологій обробки економічної інформації; вдосконалення системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами шляхом впровадження програмного забезпечення 1с:

Додаток Б

Баланс (Звіт про фінансовий стан) ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»

За 2022 рік

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	0.00	0.00
первісна вартість	1001	0.00	
накопичена амортизація	1002	0.00	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	621.00	542.00
Основні засоби	1010	36 516.00	35 177.00
первісна вартість	1011	83 276.00	84 573.00
знос	1012	46 760.00	49 396.00
Інвестиційна нерухомість	1015	0.00	
первісна вартість	1016	0.00	
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	
інші фінансові інвестиції	1035	0.00	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0.00	
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	37 137.00	35 719.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	6 085.00	5 780.00
Виробничі запаси	1101	1 009.00	399.00
Незавершене виробництво	1102	1.00	
Готова продукція	1103	5 075.00	5 381.00
Товари	1104	0.00	
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	193.00	573.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0.00	
з бюджетом	1135	1 175.00	5 005.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	

Продовження додатку Б

Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4 409.00	4 420.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	8 854.00	187.00
Готівка	1166	0.00	1.00
Рахунки в банках	1167	8 854.00	186.00
Витрати майбутніх періодів	1170	0.00	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	0.00	
Усього за розділом II	1195	20 716.00	15 965.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	57 853.00	51 684.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1 585.00	1 585.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	0.00	
Додатковий капітал	1410	7 041.00	7 041.00
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	13 485.00	8 708.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	22 111.00	17 334.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1500	0.00	
Відстрочені податкові зобов'язання			
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	0.00	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0.00	
Довгострокові забезпечення	1520	831.00	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	831.00	
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	831.00	0.00

Продовження додатку Б

III. Поточні зобов'язання і забезпечення	1600	0.00	
Короткострокові кредити банків			
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за:	1610	0.00	
довгостроковими зобов'язаннями			
товари, роботи, послуги	1615	27 472.00	26 925.00
розрахунками з бюджетом	1620	1 257.00	1 256.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	
розрахунками зі страхування	1625	1 394.00	1 180.00
розрахунками з оплати праці	1630	4 788.00	4 989.00
за одержаними авансами	1635	0.00	
за розрахунками з учасниками	1640	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	0.00	
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	0.00	
Усього за розділом III	1695	34 911.00	34 350.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	57 853.00	51 684.00

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»
За 2022 рік
Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	130 137.00	117 823.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестрахування	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	112 283.00	105 469.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	17 854.00	12 354.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	980.00	238.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	12 349.00	12 824.00
Витрати на збут	2150	707.00	414.00
Інші операційні витрати	2180	8 856.00	8 980.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
збиток	2195	3 078.00	9 626.00
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220		0.00
Інші доходи	2240		0.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250		0.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Інші витрати	2270		0.00

Продовження додатку Б

Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
збиток	2295	3 078.00	9 626.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-294.00	-500.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
збиток	2355	3 372.00	10 126.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		0.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0.00
Накопичені курсові різниці	2410		0.00
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0.00
Інший сукупний дохід	2445		0.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0.00	0.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		0.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0.00	0.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-3 372.00	-10 126.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	18 269.00	14 810.00
Витрати на оплату праці	2505	80 802.00	76 948.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	17 908.00	17 160.00
Амортизація	2515	2 653.00	3 020.00
Інші операційні витрати	2520	2 485.00	1 068.00
Разом	2550	122 117.00	113 006.00

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		

Продовження додатку Б

Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

▲ **Баланс (Звіт про фінансовий стан) ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»**

за 2023 рік

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	0.00	0.00
первісна вартість	1001	0.00	
накопичена амортизація	1002	0.00	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	542.00	606.00
Основні засоби	1010	35 177.00	34 324.00
первісна вартість	1011	84 573.00	85 773.00
знос	1012	49 396.00	51 449.00
Інвестиційна нерухомість	1015	0.00	
первісна вартість	1016	0.00	
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	
інші фінансові інвестиції	1035	0.00	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0.00	
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	35 719.00	34 930.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	5 780.00	9 887.00
Виробничі запаси	1101	399.00	754.00
Незавершене виробництво	1102	0.00	7.00
Готова продукція	1103	5 381.00	9 112.00
Товари	1104	0.00	14.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	573.00	226.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0.00	
з бюджетом	1135	5 005.00	742.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4 420.00	3 182.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	

Продовження додатку Б

Гроші та їх еквіваленти	1165	187.00	174.00
Готівка	1166	1.00	
Рахунки в банках	1167	186.00	
Витрати майбутніх періодів	1170	0.00	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	0.00	
Усього за розділом II	1195	15 965.00	14 211.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	51 684.00	49 141.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1 585.00	1 585.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	0.00	
Додатковий капітал	1410	7 041.00	7 041.00
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	8 708.00	18 467.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	17 334.00	27 093.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1500	0.00	
Відстрочені податкові зобов'язання			
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	0.00	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0.00	
Довгострокові забезпечення	1520	0.00	498.00
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	498.00
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	0.00	498.00

Продовження додатку Б

III. Поточні зобов'язання і забезпечення	1600	0.00	
Короткострокові кредити банків			
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за:	1610	0.00	
довгостроковими зобов'язаннями			
товари, роботи, послуги	1615	26 925.00	11 791.00
розрахунками з бюджетом	1620	1 256.00	2 505.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	875.00
розрахунками зі страхування	1625	1 180.00	1 649.00
розрахунками з оплати праці	1630	4 989.00	5 605.00
за одержаними авансами	1635	0.00	
за розрахунками з учасниками	1640	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	0.00	
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	0.00	
Усього за розділом III	1695	34 350.00	21 550.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	51 684.00	49 141.00

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ТОВ «АКСІОН УКРАЇНА»

за 2023 рік

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	172 493.00	130 137.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестраховання	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	130 943.00	112 283.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	41 550.00	17 854.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	2 004.00	980.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	15 841.00	12 349.00
Витрати на збут	2150	590.00	707.00
Інші операційні витрати	2180	14 131.00	8 856.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	12 992.00	
збиток	2195		3 078.00
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220		0.00
Інші доходи	2240		0.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00

Продовження додатку Б

Фінансові витрати	2250		0.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Інші витрати	2270		0.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	12 992.00	
збиток	2295		3 078.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-3 233.00	-294.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	9 759.00	
збиток	2355		3 372.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		0.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0.00
Накопичені курсові різниці	2410		0.00
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0.00
Інший сукупний дохід	2445		0.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0.00	0.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		0.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0.00	0.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	9 759.00	-3 372.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	18 689.00	18 269.00
Витрати на оплату праці	2505	103 350.00	80 802.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	22 709.00	17 908.00
Амортизація	2515	2 506.00	2 653.00
Інші операційні витрати	2520	4 318.00	2 485.00
Разом	2550	151 572.00	122 117.00

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період
-------------	-----------	------------------------	-----------------------

Завкінчення додатку Б

			попереднього року, грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Додаток В
Відображення в обліку операцій з надходження запасів на ТОВ
«АКСІОН УКРАЇНА»

№ п/п	Первинний документ	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
1	2	3	4	5
1	Картка складського обліку	Переведено виробничі запаси з однієї категорії до іншої	20	20
2	Накладна на внутрішнє переміщення	Оприбутковані запаси (повернуті з виробництва) виготовлені власними силами	20	23
3	Довідка бухгалтерії	Суму браку зменшено на вартість відходів від бракованої продукції, яка переводиться до складу виробничих запасів	20	24
4	Картка складського обліку	Переведено до складу запасів активи, що були придбані як товар для продажу	20	28
5	Платіжне доручення	Оплачено витрати на транспортування виробничих запасів, що надійшли	20	311
6	Накладна	Відображено надходження виробничих запасів в рахунок погашення дебіторської заборгованості	20	37
7	Накладна, авансовий звіт	Оприбутковано запаси, придбані підзвітною особою за грошові кошти	20	372
8	Акт приймання матеріалів	Оприбутковано виробничі запаси як внесок до статутного капіталу	20	40 ,46
9	Накладна	Оприбутковані виробничі запаси, що надійшли від постачальника	20	631
10	Довідка бухгалтерії	Відображено включення до первісної вартості придбаних виробничих запасів суми непрямих податків, які не відшкодовуються підприємству	20	64
11	Акт приймання матеріалів	Оприбутковано безоплатно одержані виробничі запаси	20	719
12	Акт інвентаризації, накладна	Виявлено лишки запасів у результаті інвентаризації	20	719

Закінчення додатка В

Відображення в обліку операцій зі списання запасів на ТОВ «АКСІОН
УКРАЇНА»

№ п/п	Первинний документ	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
1	2	3	4	5
1	Накладна	Відпущено зі складу виробничі запаси для капітального будівництва власними силами	15	20
2	Накладна	Відпущено зі складу виробничі запаси для виробництва продукції	23	20
3	Довідка бухгалтерії	Списано виробничі запаси на витрати, пов'язані з виправленням браку, або на гарантійний ремонт в обсязі, що перевищує норму	24	20
4	Картка складського обліку	Переведено до складу товарів для продажу в торговій мережі виробничі запаси	28	20
5	Лімітно-забірна картка Довідка бухгалтерії	Списано виробничі запаси на витрати, пов'язані з підготовчими до виробництва роботами в сезонних галузях промисловості, з освоєнням нових виробництв та агрегатів	39	20
6	Лімітно-забірна картка Довідка бухгалтерії	Списано запаси для загальновиробничих потреб	91	20
7	Лімітно-забірна картка	Використано запаси для адміністративних потреб (канцтоварів, матеріалів на ремонт офісу)	92	20
8	Лімітно-забірна картка	Списано запаси для забезпечення витрат зі збуту продукції	93	20
9	Лімітно-забірна картка	Списано запаси на утримання об'єктів соціально-культурного призначення	94	20
10	Довідка бухгалтерії	Списано облікову вартість реалізованих запасів	943	20
11	Довідка бухгалтерії	Відображено суму недостачі виробничих запасів	947	20
12	Довідка бухгалтерії	Відображено на позабалансовому рахунку	072	—
13	Накладна	Передано запаси в обмін на акції акціонерного товариства	14	20
14	Акт приймання (перендачі)	Безоплатно передано запаси іншому підприємству	949	20